

Strategia Rozwoju Turystyki w Gminie Dąbrowa Górnicza na lata 2012-2020

Dąbrowa Górnicza, 2012

Wstęp

"Strategia Rozwoju Turystyki w Gminie Dąbrowa Górnicza na lata 2012-2020" jest niezwykle ważnym dokumentem z punktu widzenia rozwoju turystyki w mieście, wyznacza bowiem priorytety rozwoju i jego kierunki na najbliższe lata.

Podjęcie prac nad stworzeniem dokumentu strategicznego na szczeblu miasta ma swoje korzenie przede wszystkim w szansach rozwoju społeczno-ekonomicznego, jakie daje turystyka oraz w jego walorach turystycznych.

Przemysł turystyczny na arenie międzynarodowej uznany został za jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się sektorów gospodarki. Od funkcjonowania turystyki bezpośrednio zależy istnienie 40 gałęzi gospodarki i 10-15% światowych miejsc pracy. Efekty turystyki widoczne są w takich dziedzinach jak zatrudnienie, rozwój regionalny, edukacja, środowisko, transport czy kultura. Jednocześnie rozwój turystyki zależy od wielu działań w innych gałęziach gospodarki. Występuje tutaj sprzężenie zwrotne.

Rozwój turystyki zależy zarówno od czynników społecznych, jak i technologicznych. Wraz z bogaceniem się społeczeństw rośnie popyt na produkty turystyczne. Również rozwój ekonomiczno-społeczny, istnienie międzynarodowych powiązań gospodarczych, globalnej konkurencji i globalnych rynków wymuszają na ludziach potrzebę podróżowania w celach służbowych.

Zgodnie z przewidywaniami Światowej Organizacji Turystyki (WTO) w 2020 roku liczba podróży na świecie wyniesie 1550 milionów, a poziom wpływów przekroczy 2 biliony dolarów.

Strategia rozwoju jest podstawowym i niezbędnym dokumentem w procesie planowania i prognozowania kierunków rozwoju miasta. Dla podmiotów zewnętrznych stanowi, bowiem nie tylko swego rodzaju kompendium wiedzy na temat obszaru, ale również wskazuje jego mocne strony i szanse, identyfikuje problemy i zagrożenia, określa cele oraz metody ich realizacji.

Strategia rozwoju dostarcza przesłanek do podejmowania decyzji, formułowania konkretnych zadań oraz zabezpieczania lub poszukiwania środków przeznaczonych na realizację tych zadań. W tej kwestii rola strategii jest podwójna. Po pierwsze określa ona etapowość przedsięwzięcia, co powoduje czytelne rozłożenie akcentów. Szczególne znaczenie ma to w przypadku przedsięwzięć inwestycyjnych. Barię w realizacji inwestycji jest bardzo często brak tej etapowości. Wynika to z braku możliwości pozyskania finansowania na całość przedsięwzięcia jednorazowo. Po drugie strategia ułatwia pozyskanie źródeł finansowania, ponieważ przekonuje inwestora o chęci konsekwentnego dążenia do wyznaczonego celu.

Przy tworzeniu strategii wzięto pod uwagę:

- uwarunkowania wewnętrzne, a szczególnie obecne możliwości rozwoju i miasta do rozwoju poprzez turystykę, m.in. atrakcje turystyczne, bazę turystyczną i paraturystyczną oraz istniejące produkty turystyczne
- uwarunkowania zewnętrzne, mające wpływ na przebieg procesów, jakie zachodzą w rozwoju gospodarczym i turystycznym w kraju i w Unii Europejskiej - polityka gospodarcza i turystyczna, strategie rozwoju produktów turystycznych, szanse i zagrożenia.

Na tej bazie sformułowano ogólne długoterminowe priorytety i cele strategii rozwoju turystyki oraz cele operacyjne i kierunki działań.

Warunki przyrodnicze i krajobrazowe, jak również bardzo bogate i ciekawe walory kulturowe, przy planowej i racjonalnej realizacji zadań w tym sektorze stwarzają ogromną szansę na rozwój turystyki w Dąbrowie Górniczej

Spis treści

1. Podstawowe pojęcia

- 1.1 Turystyka i jej rodzaje
- 1.2 Produkt turystyczny
- 1.3 Budowanie marki – markowy produkt turystyczny
- 1.4 Destynacja turystyczna
- 1.5 Przemysł turystyczny i gospodarka turystyczna
- 1.6 Inne

2. Światowe, europejskie i krajowe uwarunkowania instytucjonalno-prawne

- 2.1 Instytucje i organizacje związane z turystyką
- 2.2 Akty prawne i dokumenty strategiczne w obszarze turystyki
- 2.3 Fundusze i programy wspierające turystykę
- 2.4 Struktura zarządzania turystyką w Polsce

3. Potencjał turystyczny Dąbrowy Górniczej

- 3.1 Położenie na tle kraju i regionu
- 3.2 Historia
- 3.3 Atuty środowiskowo-krajobrazowe, kulturowe i rekreacyjne miasta
- 3.4 Infrastruktura turystyczna
- 3.5 Wydarzenia sportowo-rekreacyjne, kulturalne, gospodarcze
- 3.6 Podstawowi aktorzy
- 3.7 Markowy produkt turystyczny
- 3.8 Regionalny i miejski system informacji turystycznej

4. Analiza strategiczna

- 4.1 Wielkość ruchu turystycznego. Segmentacja rynku.
- 4.2 Bilans strategiczny – analiza SWOT
- 4.3 Kluczowe problemy

5. Rekomendacje strategiczne

- 5.1 Wizja i misja
- 5.2 Obszary priorytetowe, cele strategiczne, operacyjne kierunki działań

6. Wdrażanie

- 6.1 Lokalny Plan Działania
- 6.2 Ryzyka

7. Monitoring i ewaluacja

- 7.1 Struktura organizacyjna monitoringu
- 7.2 Wskaźniki

8. Zakończenie

1. Podstawowe pojęcia

1.1. Turystyka i jej rodzaje¹⁾

Definicja turystyki

Turystyka jest to zespół stosunków i zjawisk, które wynikają z podróży i pobytu osób przyjezdnych, o ile nie występuje w związku z tym osiedlenie i podjęcie działalności zarobkowej” (W. Hunziker).

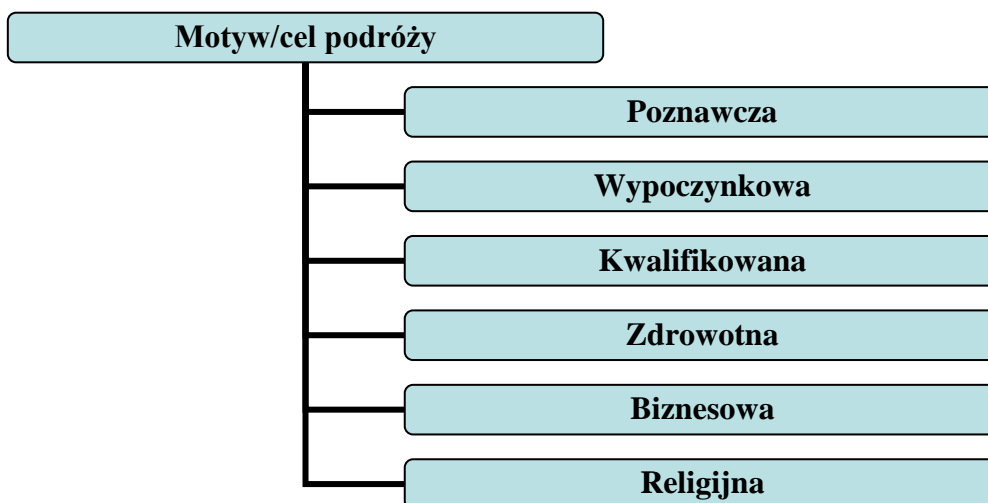
Turystyka stanowi całokształt stosunków i zjawisk związanych z podróżą i pobytem odwiedzających w jakiejś miejscowości, z tym, że pobyt nie przekształca się w stałe zamieszkanie” (A. Sess).

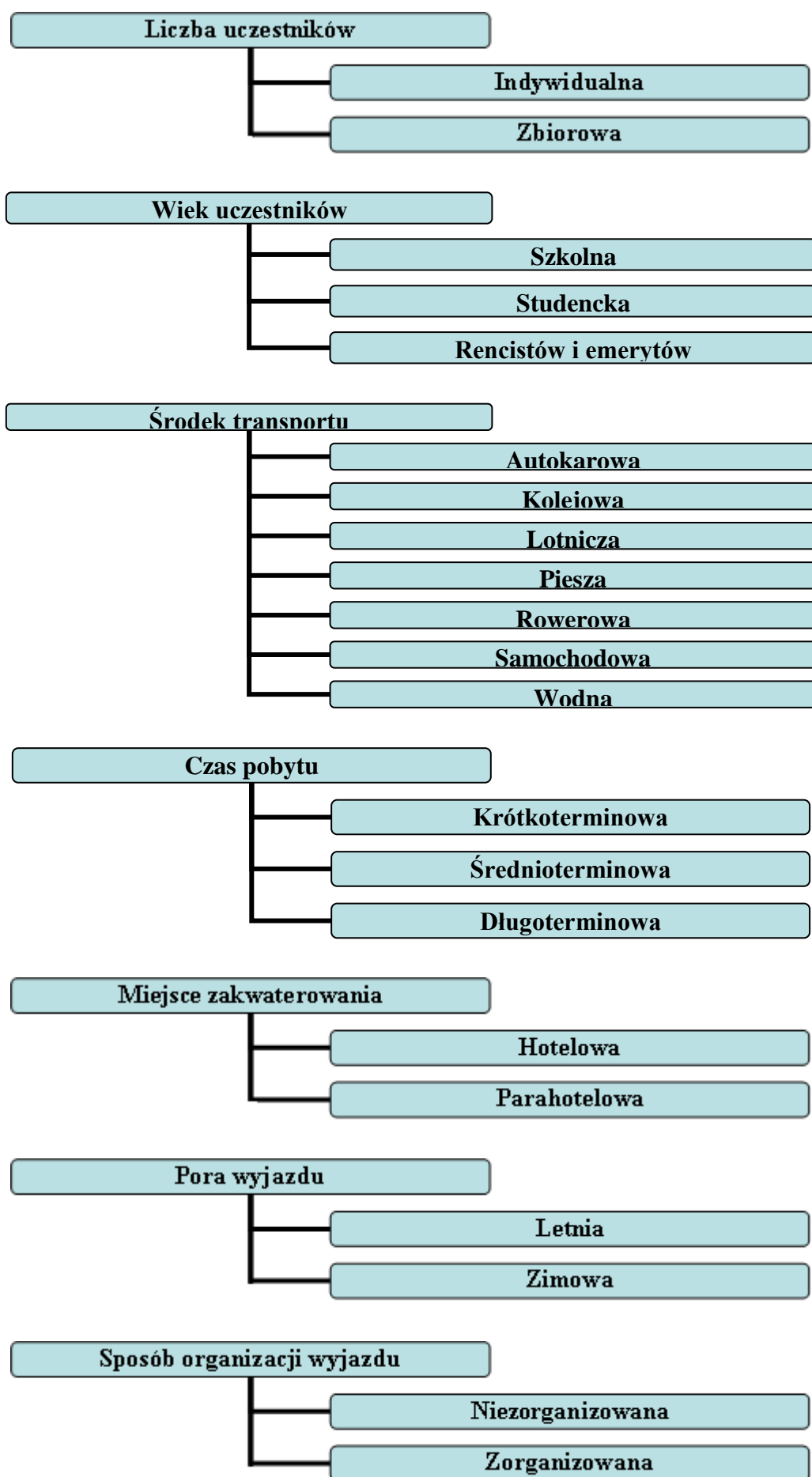
Turystyka w szerokim znaczeniu jest to całokształt zjawisk ruchliwości przestrzennej związanych z dobrowolną czasową zmianą miejsca pobytu, rytmu i środowiska życia oraz z wejściem w styczność osobistą ze środowiskiem odwiedzanym - przyrodniczym, kulturowym bądź społecznym (K. Przeclawski).

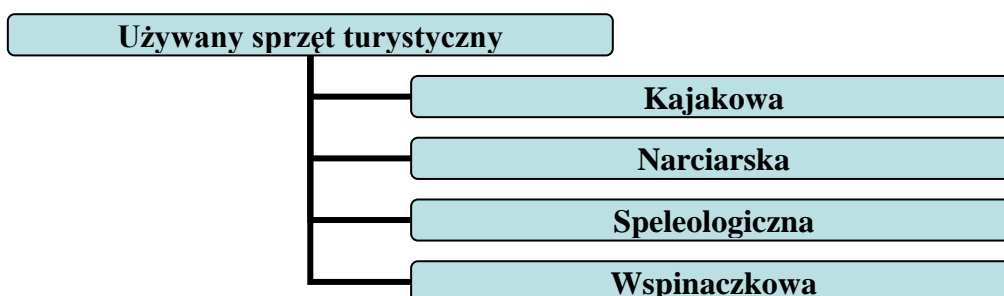
Turystyka obejmuje wszystkie czynności związane z czasowym krótkotrwałym przemieszczeniem się osób do miejsc docelowych poza miejscami, gdzie normalnie mieszkają i pracują, oraz pobytem w tych miejscach (Brytyjskie Towarzystwo Turystyczne).

Turystyka to ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem, z wyłączeniem wyjazdów, w których głównym celem jest aktywność zarobkowa wynagradzana w odwiedzanej miejscowości (Światowa Organizacja Turystyki)

Kryteria podziału turystyki

Rodzaje turystyki

<i>Turystyka poznawcza</i>	
<i>Birdwatching</i>	Obserwowanie ptaków w ich naturalnych siedliskach
<i>Bioturystyka</i>	Podróże do miejsc, w których wytwarzane jest piwo
<i>Dark-tourism</i>	Odwiedzanie miejsc związanych ze śmiercią
<i>Doom-tourism</i>	Zwiedzanie miejsc zagrożonych przez człowieka lub naturę (turystyka „ostatniej szansy”)
<i>Edukacyjna</i>	Wyjazdy do szkół za granicą, instytucji edukacyjnych
<i>Ekoturystyka</i>	Minimalizowanie negatywnego wpływu turystów na środowisko przyrodnicze i społeczności lokalne
<i>Enoturystyka</i>	Podróże do miejsc, w których wytwarzane jest wino
<i>Etniczna</i>	Poznanie grup społecznych odmiennych kulturowo
<i>Fanoturystyka (sportowa)</i>	Wyjazdy na imprezy sportowe
<i>Festiwalowa</i>	Wyjazdy na festiwale filmowe, festiwale muzyczne, festiwale teatralne, wystawy kulturalne, parady, koncerty rozrywkowe
<i>Filmowa</i>	Podróże do miejsc, w których realizowano znane produkcje filmowe
<i>Geoturystyka</i>	Poznanie form geologicznych (wulkany, jaskinie itd.) i terenów górniczych
<i>Kosmiczna</i>	Wyprawy w przestrzeń kosmiczną
<i>Krajoznawcza</i>	Zwiedzanie określonego obiektu, miejscowości lub regionu
<i>Kulinarna</i>	Podróże do miejsc, w których wytwarzane są określone produkty żywnościowe lub w których organizowane są festiwale kulinarne
<i>Kulturowa</i>	Odwiedzanie miejsc, w których znajdują się walory materialne i niematerialne ważne ze względów kulturowych, artystycznych i historycznych
<i>Lingwistyczna</i>	Podróże, których celem jest nauka języka obcego
<i>Polarna</i>	Podróże na obszary podbiegunowe, samotne wyprawy w Arktyce i na Antarktydzie
<i>Przyrodnicza</i>	Obserwowanie i poznanie przyrody: roślin, zwierząt,
<i>Safari</i>	Obserwowanie i fotografowanie dzikich zwierząt
<i>Sentymentalna</i>	Podróże do miejsc urodzenia i pochodzenia
<i>Slum-tourism</i>	Zwiedzanie miejsc „biedy”
<i>Wolontariuszy</i>	Połączenie poznawania świata i dobrowolnej pomocy społeczności odwiedzanej
<i>Zniszczeń</i>	Poznanie terenu zniszczonego przez kataklizm - nie w celu pomocy poszkodowanym lecz w celu odnalezienia rzeczy wartych zobaczenia

<i>Turystyka wypoczynkowa</i>	
<i>Agroturystyka</i>	Wypoczynek w gospodarstwach rolnych
<i>Clubbing</i>	Uczestnictwo w imprezach odbywających się w klubach
<i>Górska</i>	Wędrówki górskie
<i>Handlowa</i>	Nabywanie produktów i usług w miejscu pobytu
<i>Miejska</i>	Wypoczynek na obszarach miejskich
<i>Militarna</i>	Wypoczynek w miejscach o ciekawej historii militarnej
<i>Morska</i>	Wypoczynek na jachtach, statkach pasażerskich i promach morskich - jedną z form turystyki morskiej jest <i>cruising</i> , czyli wycieczka morska, w ramach której w trakcie postoju zwiedza się kolejne porty morskie, natomiast podczas rejsu korzysta się z bogatej oferty rozrywkowej
<i>Rozrywkowa</i>	Wypoczynek w miejscach zapewniających spędzanie wolnego czasu w formie różnego rodzaju rozrywek
<i>Seksualna</i>	Wchodzenie w relacje seksualne z przedstawicielami społeczności lokalnej
<i>Uzależnień</i>	Podróże do krajów, gdzie legalne jest posiadanie pewnych ilości narkotyków

<i>Turystyka kwalifikowana</i>	
<i>Backpacking</i>	Poznanie odmiennych kultur z wykorzystaniem lokalnych środków transportu oraz noclegami poza typowymi obiektami bazy noclegowej
<i>Barging</i>	Podróżowanie po jeziorach, kanałach śródlądowych i uregulowanych odcinkach rzek oraz morskich wodach przybrzeżnych za pomocą barki turystycznej z własnym napędem.
<i>Ekstremalna</i>	Podróże w celu uprawiania sportów ekstremalnych lub do miejsc niebezpiecznych
<i>Jeździecka</i>	Rekreacyjna jazda konna w specjalnych ośrodkach jeździeckich lub na terenach otwartych
<i>Kajakowa</i>	Przemieszczanie się kajakiem lub kanadyjką, wyróżnia się kajakarstwo górskie i morskie
<i>Motocyklowa</i>	Przemieszczanie się motocyklem
<i>Łowiecka oraz myśliwska</i>	Łowy i polowania
<i>Narciarska</i>	Uprawianie sportów narciarskich
<i>Nurkowa</i>	Nurkowanie w morzach lub jeziorach z użyciem specjalistycznego sprzętu, istnieje wiele rodzajów nurkowania np. <i>snorkeling</i> (pływanie w masce i płetwach z twarzą w wodzie), <i>wreck diving</i> (nurkowanie we wrakach), <i>cave diving</i> (nurkowanie w jaskiniach), <i>ice diving</i> (nurkowanie pod lodem)
<i>Piesza</i>	Poznanie środowiska i kultury odwiedzanego obszaru bez wykorzystywania środków transportu
<i>Przygodowa</i>	Podróże podejmowane w celu przeżycia przygody

Rowerowa	Przemieszczanie się rowerem
Speleologiczna	Eksploracja jaskiń turystycznych i nieturystycznych
Survival	Doskonalenie umiejętności pozwalających na przetrwanie w różnych warunkach środowiska
Tramping	Uczestnicy sami organizują wyprawę, często poruszają się autostopem lub lokalnymi środkami transportu i korzystają z tanich noclegów,
Trekking	Wyprawy na obszary niezamieszkane lub słabo zaludnione
Wędkarska	Łowienie ryb
Wspinaczkowa	Zdobywanie szczytów
Żeglarska	Żeglowanie po jeziorach naturalnych i sztucznych

Turystyka zdrowotna

Medyczna	Korzystanie z opieki medycznej w miejscu odwiedzanym; jednym z rodzajów tego typu turystyki jest tzw. turystyka aborcyjna
Spa	Poddawanie się zabiegom pielęgnacyjnym, najczęściej oparte na terapiach wodnych i masażach, mających na celu poprawę kondycji całego ciała
Uzdrowiskowa	Poprawa ogólnego stanu zdrowia oraz leczenie różnego rodzaju schorzeń
Wellness	Dążenie do możliwie najdłuższego zachowania młodości, zdrowia i dobrego samopoczucia

Turystyka biznesowa

Kongresowa	Uczestnictwo w konferencjach, kongresach, seminariach, sympozjach
Korporacyjna	Podróże organizowane przez firmę dla określonych osób, którym zapewnia się darmowe uczestnictwo w wypoczynku lub wydarzeniach o charakterze rozrywkowym
Motywacyjna	Podróże organizowane przez firmy dla swoich pracowników, mające na celu zmotywowanie pracowników do lepszej pracy na rzecz swojej firmy lub będące nagrodą za osiągnięte wyniki
Służbowa	Podróże pracowników firm w celu nawiązania lub utrzymania kontaktów z partnerami biznesowymi, najczęściej odbywane indywidualnie
Targowa	Wyjazdy na różnego rodzaju targi organizowane w kraju i za granicą

Turystyka religijna

Pielgrzymkowa	wyjazdy podejmowane z motywów religijnych, których podstawowymi celami są modlitwa i prośby o łaski
Religijno-poznawcza	wyjazdy, w których motyw poznawczy przeważa nad motywem religijnym - odwiedzanie miejsc świętych własnej religii
Poznawczo-religijna	odwiedzanie miejsc świętych innej religii - podstawowym motywem jest motyw poznawczy
Misyjna	Krzewienie własnej religii

Dodatkowo wyróżniamy:

Turystykę twardą (ukierunkowaną na zapewnienie turystom luksusu, wygody, szybkiego tempa zwiedzania, "zaliczania" zabytków)
 Turystykę miękką (nastawiona na nowe doznania, zdobywanie nowych umiejętności oraz wysilek fizyczny)
 Turystykę międzynarodową – podróże po różnych krajach
 Turystykę krajową – podróże mieszkańców po własnym kraju
 Turystykę przyjazdową – przyjazdy do kraju osób stale mieszkających poza nim
 Turystykę wyjazdową – wyjazdy mieszkańców danego kraju do innych krajów
 Turystykę przygraniczną i tranzytową (transgraniczną) - obejmującą jednodniową turystykę przygraniczną i krótkie wizyty w celu robienia zakupów, wzięcia udziału w imprezach adresowaną do osób przebywających w 50 kilometrowym pasie przygranicznym oraz oferty związane z ruchem tranzytowy, ze szczególnym uwzględnieniem autostrad

¹⁾ Opracowano na podstawie Encyklopedii Zarządzania (<http://mfiles.pl/>) oraz WIKIPEDIA Wolna Encyklopedia (<http://pl.wikipedia.org/>)

1.2. Produkt turystyczny

Definicja produktu turystycznego

Znaczenie wąskie: wszystkie dobra materialne i usługi kupowane przez turystę w związku z wyjazdem przed oraz w trakcie podróży (transport, nocleg, wyżywienie, atrakcje).
Znaczenie szerokie: komplet doświadczeń, wrażeń i przeżyć zdobytych przez turystę w związku z wyjazdem podczas i po podróży.

Według definicji S. Medlika **produkt turystyczny** to wszystko, co turyści kupują oddzielnie lub w formie pewnego zestawu usług (produkt turystyczny *sensu stricto*) oraz całość przeżytego doświadczenia od chwili opuszczenia miejsca zamieszkania do momentu powrotu (Produkt turystyczny *sensu largo*).

Najszerze pojęcie formułowane przez J. Kaczmarską, A. Stasiaka i B. Włodarczyka określa produkt turystyczny, jako zintegrowany układ oczekiwań, korzyści i wrażeń, tworzących unikalną kompozycję trzech podróży: wyobrażonej, rzeczywistej i zapamiętanej.

Zintegrowany produkt turystyczny - składniki²⁾

Walory/atrakcyjność miejsca docelowego: pakiet elementów oferowanych przez miejsce

Infrastruktura miejsca docelowego: zespół obiektów i urządzeń stanowiących wyposażenie obszaru, umożliwiających korzystanie z walorów

Usługi miejsca docelowego: umożliwiające dojazd do miejsca pobytu, pobyt, powrót do miejsca zamieszkania oraz świadczone w powiązaniu z walorami turystycznymi

Dostępność miejsca docelowego: stopień swobody wejścia do miejsca podróży ze względu

na wymogi formalno-prawne

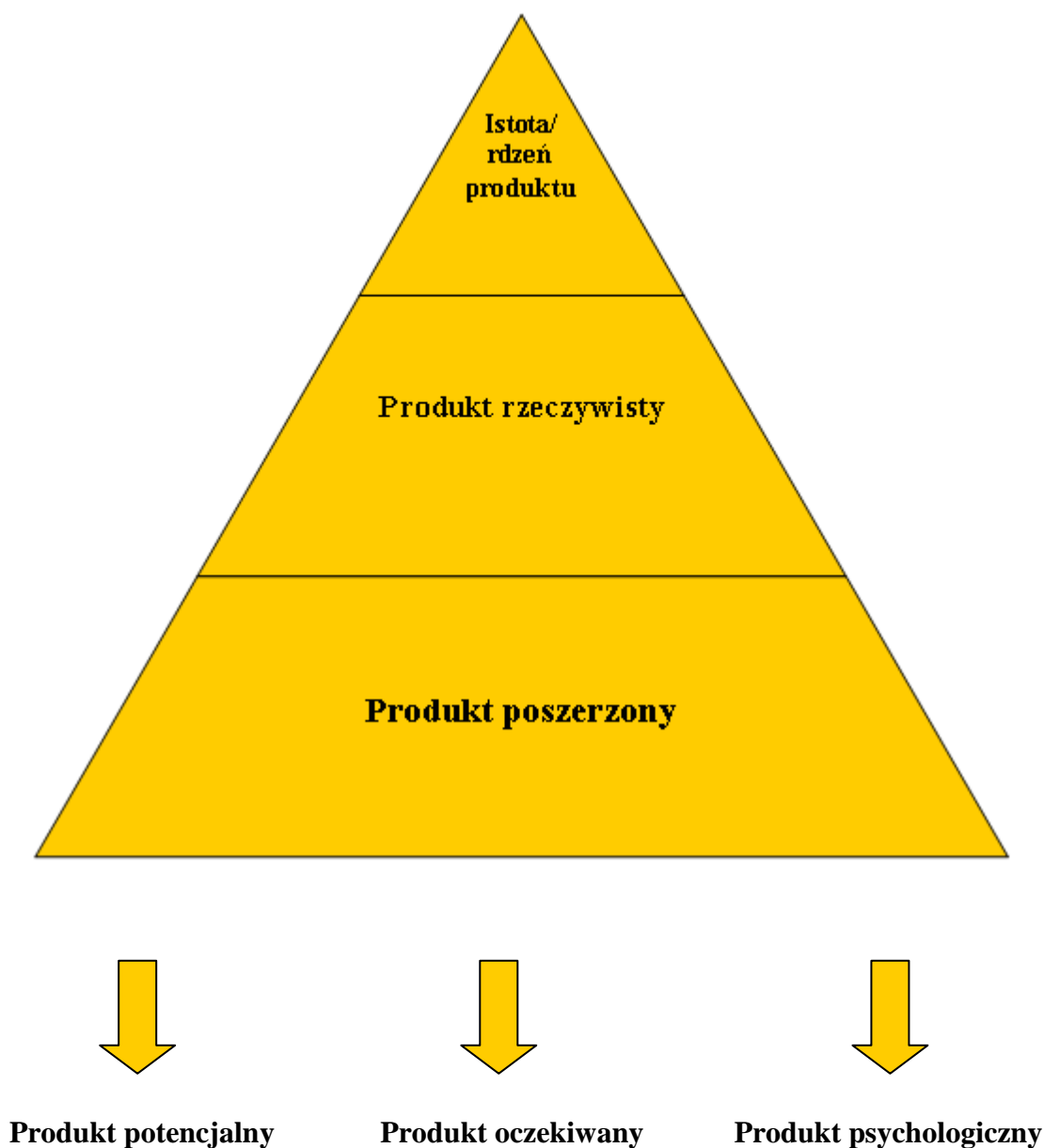
Wizerunek i marka miejsca docelowego: motywacja decyzji zakupu

Cena: płacona przez nabywcę, jako suma kosztów powyższych składników

W tym kontekście **produkt turystyczny** to oryginalna kompozycja różnych dóbr turystycznych (walorów, atrakcji) oraz wszelkich usług umożliwiających ich turystyczne wykorzystanie w trakcie podróży lub pobytu oparta o pomysł, który spowoduje napływ turystów do miasta, regionu, państwa.

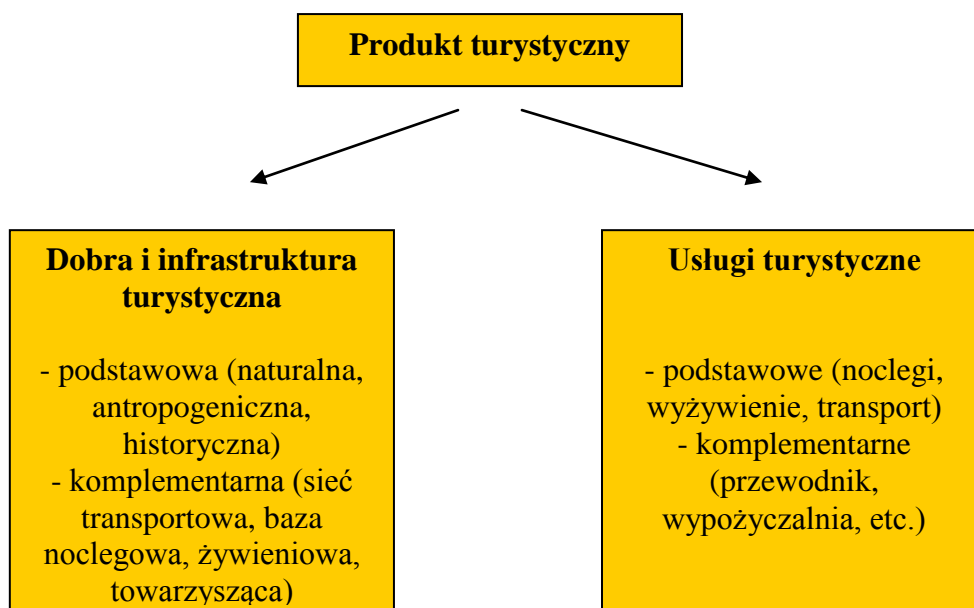
²⁾ *Produkt turystyczny, jako kluczowy czynnik rozwoju turystyki*, PART S.A. 2006

Struktura produktu turystycznego

Istota/rdzeń produktu: wszystkie potrzeby nabywcy/główny motyw podróżowania (wypoczynek, poznanie)
Produkt rzeczywisty: podstawowy pakiet usług (transport, nocleg, wyżywienie)
Produkt poszerzony: elementy wyróżniające produkt na rynku (dodatkowe usługi podnoszące atrakcyjność i konkurencyjność produktu)
Produkt potencjalny: składniki mogące w przyszłości wzbogacić ofertę, uatrakcyjnić podróż/pobyt i przyciągnąć nabywcę
Produkt oczekiwany: oczekiwania turysty wobec produktu
Produkt psychologiczny: wrażenia/wyniesione doświadczenia od pierwszego kontaktu z produktem do ostatecznej konsumpcji produktu

Rodzaje produktu turystycznego

Grupy i kategorie produktu turystycznego³⁾

Produkt prosty - wytwarzany najczęściej przez jeden podmiot gospodarczy i składający się z pojedynczej usługi lub dobra materialnego (rzadziej z kilku usług lub dóbr ściśle ze sobą powiązanych)

Obiekt	Jedna wiodąca atrakcja o charakterze punktowym i dodatkowo kilka usług towarzyszących (muzeum, pomnik przyrody, zabytek)
Rzecz	Dobro materialne będące najczęściej dodatkiem do innych produktów (mapy, przewodniki, sprzęt, pamiątki)
Usługa	Pojedyncza usługa (transportowa, hotelarska, gastronomiczna)
Wydarzenie	Ustalone miejsce i czas, określona tematyka, wyjątkowość i niezwykłość (pokazy, prezentacje, wystawy, festiwale, imprezy sportowe)
Produkt złożony - składający się z mniejszej lub większej liczby produktów elementarnych. Ich ostatecznym producentem czy organizatorem mogą być zarówno podmioty gospodarcze (touroperatorzy), jak i instytucje <i>non profit</i> (samorządy lokalne, organizacje rządowe etc.). Finalny produkt powstaje w wyniku zestawienia kilku (kilkunastu) produktów cząstkowych, będących wytworem różnych producentów.	
Impreza	Pakiet turystyczny (wycieczki, wczasy, rajdy) oferowanych przez organizatora
Miejsce	Określony obszar geograficzny o określonych walorach turystycznych, miejsce lokalizacji atrakcji oraz świadczenia usług przez różne podmioty gospodarcze w oparciu o istniejące zagospodarowanie turystyczne, dziedzictwo historyczne i kulturowe, gościnność i przychylność mieszkańców, a nawet wizerunek obszaru.
Szlak	Szereg miejsc lub obiektów powiązanych nadrzędną i spójną ideą, połączonych ze sobą wytyczoną, zwykle oznakowaną trasą oraz różnorodna infrastruktura turystyczna zlokalizowana wzdłuż szlaku

Pakiet turystyczny – najpopularniejsza kategoria produktu turystycznego będąca kombinacją dwóch lub więcej elementów sprzedawanych, jako jeden produkt po zryczałtowanej cenie, w której koszty poszczególnych pozycji nie są wyodrębnione.

Rodzaje:

- **podstawowy:** dobra i usługi, bez których konsumpcja byłaby niepełna lub niemożliwa (zakwaterowanie, wyżywienie, transport),
- **poszerzony:** usługi i dobra dodatkowe zwiększające atrakcyjność oferty, na dobór których klient-turysta zazwyczaj nie ma wpływu, lecz może z nich korzystać (lub nie) bez żadnych dodatkowych konsekwencji finansowych,
- **fakultatywny:** elementy uzupełniające, które turysta może dowolnie wybrać i zamówić za określona opłatą,
- **standardowy:** przygotowywany dla wszystkich klientów (zbiorowych lub indywidualnych) z docelowego segmentu rynku, produkowany z reguły na dużą skalę według przyjętego szablonu (schematu),
- **specjalny:** przygotowywany na konkretne zamówienia, w których zgodnie z życzeniem klienta (zbiorowego lub indywidualnego) może występować dowolna kombinacja usług podstawowych, dodatkowych i fakultatywnych.

³⁾ J.Kaczmarek, A.Stasiak, B.Włodarczyk, *Produkt turystyczny*, PWE 2010

1.3. Budowanie marki – markowy produkt turystyczny

Definicje

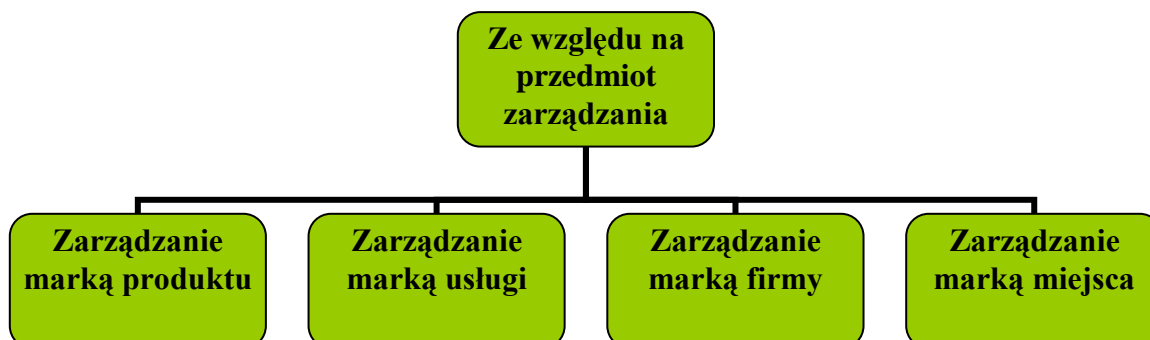
Marka (ang. *Brand*) - zgodnie z definicją AMA (American Marketing Association), marka w węższym znaczeniu to termin, symbol bądź projekt graficzny lub ich kombinacja, których celem jest identyfikowanie towarów i usług i odróżnienie ich od towarów lub usług oferowanych przez konkurencję lub w szerszym znaczeniu wiązka wartości funkcjonalnych i emocjonalnych (de Chernatony), która komunikuje i działa na emocje (Branson). Marka pozwala na osiągnięcie przewagi nad konkurencją, wyróżnienie produktu na rynku i spowodowanie, że zostanie wybrany przez klientów. Powstaje w momencie przedstawienia produktu na rynku, a następnie kojarzenia go z określonymi cechami i wartościami.

Budowanie marki (ang. *branding*) – jedna z technik marketingowych polegająca na wyborze i połączeniu materialnych i niematerialnych atrybutów w celu wyróżnienia produktu, usługi, bądź firmy w wyrazisty, atrakcyjny i przemawiający sposób, utrwalając i kreując w umysłach konsumentów fakt istnienia oraz pozytywnego wizerunku ściśle określonej marki (http://www.brandchannel.com/education_glossary.asp). Używa się także zamiennie określenia **zarządzanie marką** (ang. *brand management*).

Elementy marki

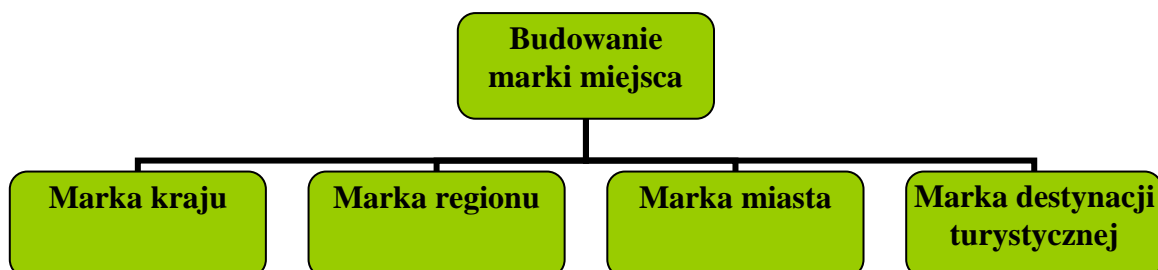

Typy zarządzania marką

Budowanie marki miejsca

Termin **budowanie marki miejsca** (ang. **place branding**) przez niektórych utożsamiany z pojęciami **marketing miejsca** (ang. **place marketing**) oraz **promocja miejsca** (ang. **place promotion**) odnosi się do określonego obszaru i jego rywalizacji o turystów, odwiedzających, inwestorów, mieszkańców oraz inne zasoby. Bazuje na strategicznym podejściu do „public relations” wskazując, iż zmiana wizerunku jest interaktywnym, ciągłym i kompleksowym procesem w szerokiej skali, wymagającym o wiele więcej niż tylko zmiany logo lub sloganu.

Wartości marki miejsca (kraju, regionu, miasta)

Misja	Zadania do spełnienia – deklaracja celów
Wizja	Pożądany obraz miejsca przyszłości
Tożsamość	Zespół cech wyróżniający miejsce, dotyczący jego kultury i dziedzictwa, przeszłości, teraźniejszości i przyszłości
Wizerunek	Postrzeganie miejsca od zewnątrz

Markowy produkt turystyczny

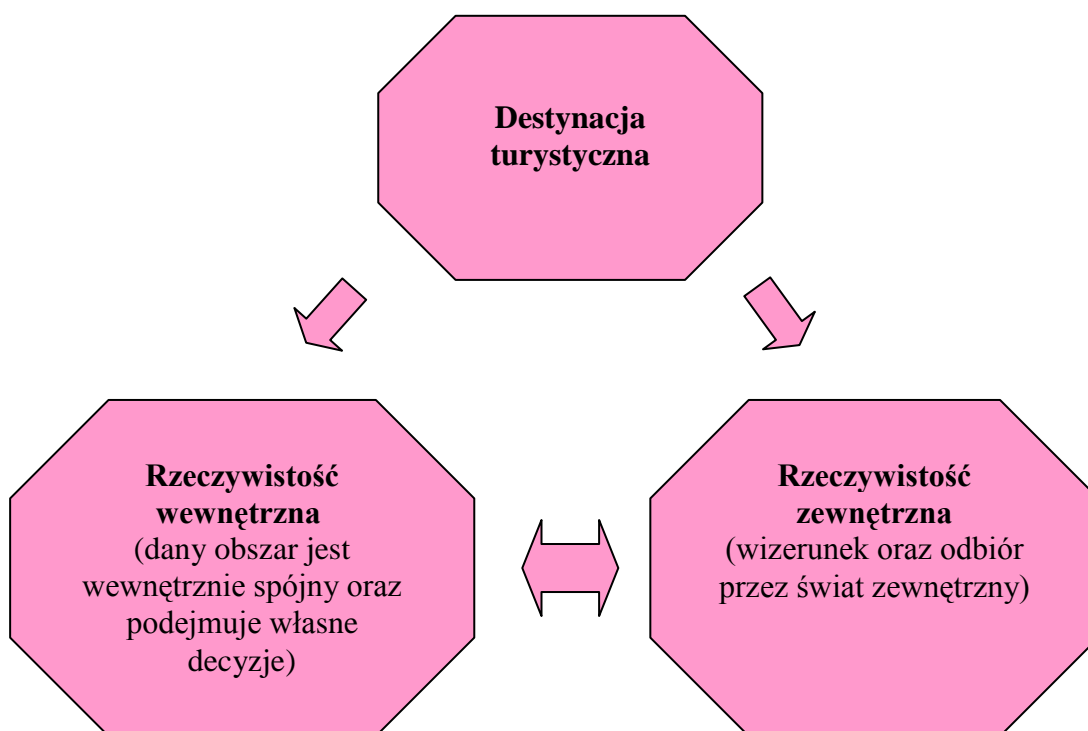
Produkt turystyczny mający unikalną osobowość wyróżniającą od innych. Posiada ustalone dla siebie cechy, które pozwalają na jego jednoznaczna identyfikację. Kreuje specyficzne wartości motywujące konsumenta do jego zakupu. Jest najczęściej wspierany przez odpowiednio skonstruowany System Identyfikacji Audiowizualnej.

1.4. Destynacja turystyczna

Definicja

Destynacja turystyczna – docelowe miejsce podróży, wyodrębniony i promowany dla celów turystycznych obszar, gdzie produkt turystyczny jest koordynowany przez jedną lub więcej określonych instytucji, bądź organizacji.

Współzależne elementy destynacji turystycznej

1.5. Przemysł turystyczny i gospodarka turystyczna

Przemysł turystyczny – produkcja dóbr i usług związanych z turystyką wraz z kompleksem powiązanych ze sobą przedsiębiorstw oraz innych organizacji zaangażowanych w taką produkcję dla zaspokojenia potrzeb turystycznych konsumentów.

Sektory przemysłu turystycznego

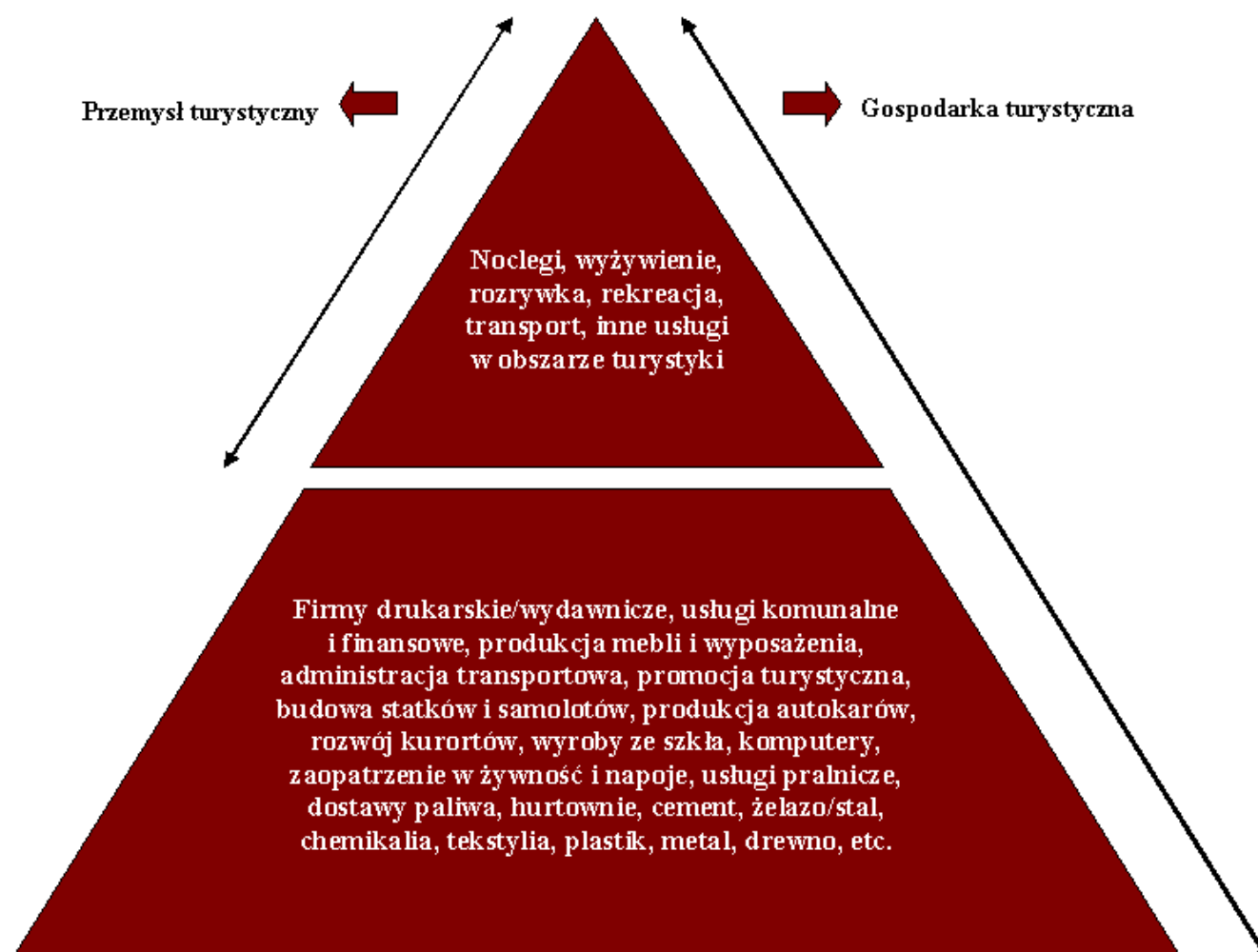
Sektor bazy noclegowej	Sektor bazy gastronomicznej	Sektor atrakcji turystycznych	Sektor transportu	Sektor promocji oraz informacji turystycznej
Hotele, motele, pensjonaty, sanatoria, zakłady uzdrowiskowe, wioski wakacyjne, schroniska, domy wycieczkowe, apartamenty, kempingi, pola biwakowe, centra rekreacyjno-wypoczynkowe,	Restauracje, bary, puby, kawiarnie, stolówki	Parki narodowe, rezerваты przyrody, muzea, galerie, parki tematyczne, miejsca historyczne, zabytki, parki rozrywki, ośrodki sportowo-rekreacyjne, festiwale, kasyna, urządzenia turystyczne	Nieturystyczny transport publiczny, wyspecjalizowany transport turystyczny	Narodowe, regionalne, lokalne organizacje turystyczne, zrzeszenia gospodarcze i stowarzyszenia turystyczne, sieć centrów i punktów „it”
Sektor biur podróży i ich rodzaje⁴⁾				
Organizator turystyki (touroperator): przedsiębiorca organizujący imprezę turystyczną				
Pośrednik turystyczny: przedsiębiorca, którego działalność polega na wykonywaniu, na zlecenie klienta, czynności faktycznych i prawnych związanych z zawieraniem umów o świadczenie usług turystycznych				
Agent turystyczny: przedsiębiorca, którego działalność polega na stałym pośredniczeniu w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych na rzecz organizatorów turystyki posiadających zezwolenia w kraju lub na rzecz innych usługodawców posiadających siedzibę w kraju				

⁴⁾ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 o usługach turystycznych (Dziennik Ustaw z 2004 r. Nr 223, Poz. 2268)

Gospodarka turystyczna⁵⁾ - wszelkie środki i urządzenia obsługujące ruch turystyczny, czynniki, które ułatwiają zrealizowanie potrzeb turystów. Jest to też zespół czynności, które zmierzają do zaspokojenia potrzeb turystycznych związanych z udostępnieniem walorów turystycznych, informacją turystyczną, transportem, zakwaterowaniem, wyżywieniem czy załatwianiem formalności granicznych w taki sposób, który zapewni rozwój turystyki.

⁵⁾ Encyklopedia zarządzania (http://mfiles.pl/pl/index.php/Gospodarka_turystyczna)

Relacje przemysł turystyczny/gospodarka turystyczna

⁶⁾ Opracowanie własne na podstawie World Travel and Tourism Council, 2001

1.6. Inne⁷⁾

Odwiedzający: każda osoba, która podróżuje z miejsca znajdującego się poza jej codziennym otoczeniem na czas nie dłuższy niż 12 miesięcy (inaczej będzie traktowana jako miejscowy), jeśli podstawowym celem podróży nie jest podjęcie działalności zarobkowej w odwiedzanym miejscu. Odwiedzający dzielą się na **turystów** oraz na **odwiedzających (jednodniowych)**. Różnica polega tu na tym, że turysta korzysta w odwiedzanym miejscu z noclegu, natomiast odwiedzający nie używa tego typu obiektów zakwaterowania.

Zasoby turystyczne to występujące obiektywnie atrybuty środowiska przyrodniczego i społecznego, które dopiero po dokonaniu przez turystę odpowiedniej oceny mogą stać się walorami. Zasoby turystyczne, aby stać się walorami, muszą zostać odkryte i pozytywnie ocenione przez turystę.

Walory turystyczne to element środowiska przyrodniczego lub kulturowego, który stanowi lub może stanowić cel ruchu turystycznego. Jest to zarówno główny cel, w sposób zasadniczy przyczyniający się do ukierunkowania przyjazdu, jak i cel poboczny, uwzględniany z okazji przyjazdu bądź pobytu w danym regionie czy miejscowości. Stanowią zespół elementów środowiska naturalnego oraz elementów pozaprzyrodniczych, które wspólnie lub każde z osobna są przedmiotem zainteresowania turysty. Traktuje się je jako sumę składników, stworzonych przez naturę, ukształtowanych przez historię i tworzonych przez współczesność.

Bar i Doliński w zależności od charakteru atrakcji wyróżniają walory:

- wypoczynkowe (tereny o atrakcyjnym środowisku przyrodniczym, urozmaiconym ukształtowaniu powierzchni)
- osobliwości przyrodnicze oraz elementy kultury materialnej i duchowej.
- specjalistyczne: obszary umożliwiające uprawianie: wędkarstwa, myślistwa, jeździectwa, kajakarstwa

Lijewski, Mikułowski i Wyrzykowski wg głównych motywów ruchu turystycznego wyróżniają walory:

- wypoczynkowe, służące regeneracji sił fizycznych i psychicznych, obszary wolne od zanieczyszczeń o czystym powietrzu, niskiej urbanizacji, dobrym klimacie; teren ten może też posiadać warunki do czynnego wypoczynku a także walory lecznicze,
- krajoznawcze, będące przedmiotem zainteresowań poznawczych:
 - walory naturalne (przyrodnicze), ukształtowane bez ingerencji człowieka,
 - walory antropogeniczne: dobra kultury, zabytki architektury, budownictwa, muzea, imprezy kulturalne.

Walory turystyczne można również podzielić ze względu na punkt położenia:

- punktowe (np. dany obiekt, miasto),
- powierzchniowe (np. obszar parków narodowych),
- liniowe (np. trasa szlaków turystycznych).

Walory krajoznawcze Walory krajoznawcze są przedmiotem zainteresowań poznawczych turysty. Obejmują one elementy kultury materialnej i duchowej (zabytki, folklor, obiekty

kultury narodowej) oraz osobliwości przyrody (parki zabytkowe, jaskinie, źródła, wodospady, ogrody botaniczne i zoologiczne) Walory krajoznawcze dzielą się na: 1. Walory przyrodnicze: a. Ukształtowane bez ingerencji człowieka to: osobliwości flory i fauny, skałki i grupy skalne, wąwozy, doliny i przełomy rzeczne, wodospady, źródła, wywierzyska, jaskinie i inne obiekty geologiczne. b. Utworzone przez człowieka: parki zabytkowe, muzea i zbiory przyrodnicze, ogrody botaniczne i zoologiczne. c. W których ingerencja człowieka miała miejsce, jednak nie wpłynęła na zasadniczy charakter i znaczenie samego waloru: punkty widokowe, parki narodowe, parki krajobrazowe. 2. Walory kulturowe (antropogeniczne): to muzea i rezerваты archeologiczne, zabytki architektury i budownictwa, obiekty unikatowe i muzea specjalistyczne, obiekty historyczno-wojskowe, miejsca i muzea martyrologii, współczesne imprezy kulturowe, miejsca pielgrzymkowe.

Podział walorów wg kryterium udziału człowieka w ich tworzeniu dotyczy obecnie nie tylko walorów krajoznawczych. Stosowany jest podział na:

- walory kulturowe, całkowicie wytworzone przez człowieka i przez niego kontrolowane, takie jak budynki i budowle, muzea, teatry i inne instytucje kulturalne, centra rozrywki, ośrodki handlowe, zwyczaje i obyczaje,
- walory przyrodnicze, powstałe bez udziału człowieka, bądź w pewnym stopniu przez niego wytworzone, lecz nie kontrolowane, bądź kontrolowane w niewielkim stopniu, takie jak klimat, krajobraz, rzeźba terenu, szata roślinna i elementy fauny (w pewnym stopniu także parki, ogrody, uprawy), ciekły i zbiorniki wodne.

Region turystyczny - stosunkowo jednolity obszar wyróżniający się z otoczenia określonymi cechami naturalnymi lub nabytymi, charakteryzuje się określonymi walorami turystycznymi oraz odpowiednim zagospodarowaniem, na którym koncentruje się ruch turystyczny.

Miejscowość turystyczna - przedmiot zainteresowania turystów ze względu na walory turystyczne, dostępność komunikacyjną i urządzenia turystyczne.

Szlak turystyczny - droga prowadzącą przez atrakcyjne obszary, miejscowości i obiekty turystyczne przystosowane do potrzeb określonych form turystycznych. Szlak może być przykładowo rowerowy, pieszy albo narciarski. Szlak jest też jednym z rodzajów złożonego produktu turystycznego.

Atrakcyjność turystyczna — właściwość obszaru lub miejscowości wynikająca z zespołu cech przyrodniczych lub pozaprzyrodniczych, która stanowi o zainteresowaniu ze strony turystów. O stopniu atrakcyjności turystycznej danego obszaru lub miejscowości decydują: walory turystyczne, zagospodarowanie turystyczne, dostępność komunikacyjna.

Atrakcja turystyczna oznacza obiekt lub wydarzenie będące przedmiotem zainteresowania ze strony turystów oraz przyciągające ruch turystyczny. Każdy obiekt lub wydarzenie będące atrakcją turystyczną wyróżnia się następującymi cechami: przyciąga turystów, posiada rdzeń (*nucleus*), czyli cechę wyróżniającą spośród innych obiektów lub wydarzeń, posiada oznacznik (*marker*), czyli odpowiednie informacje o rdzeniu, dzięki którym turysta wie o istnieniu atrakcji (np. tablice informacyjne, opis w przewodniku lub innej publikacji).

Infrastruktura turystyczna – są to wszelkiego rodzaju obiekty oraz urządzenia turystyczne, które mają na celu służyć przyjeżdżającym na dany obszar turystom - zaspokajaniu ich potrzeb związanych z bierną oraz aktywną turystyką. Na infrastrukturę turystyczną składają się: baza noclegowa, baza gastronomiczna, obiekty sportowe, obiekty kultury, szlaki, etc.

7) http://pl.wikibooks.org/wiki/Podstawy_turystyki/Podstawowe_poj%C4%99cia

2. Światowe, europejskie i krajowe uwarunkowania instytucjonalno prawne

2.1 Instytucje i organizacje związane z turystyką

2.1.1 Świat

Międzynarodowa Federacja Campingu i Carawaningu (*International Federation of Camping and Caravanning – IFCC*)

Powołana w 1933 roku gromadzi 56 federacji i klubów z 32 państw. Promuje i chroni interesy uczestników ruchu kampingowego i karawaningowego (<http://www.ficc.org/>).

Międzynarodowe Biuro Turystyki Społecznej (*International Bureau of Social Tourism - BITS*)

Założona w 1963 roku Ogólnoświatowa Organizacja Turystyki Społecznej („turystyka dla każdego”) BITS zrzesza ponad 145 organizacji członkowskich z blisko 40 krajów (<http://www.bits-int.org/>).

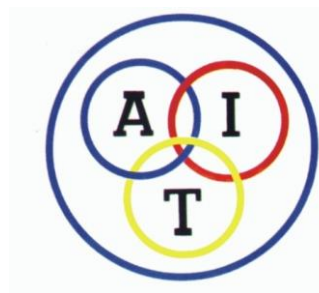
Międzynarodowe Stowarzyszenie Hoteli i Restauracji (*International Hotel and Restaurant Association - IHRA*)

Ustanowione w 1946 roku w celu promocji i ochrony interesów hoteli i restauracji na świecie. Zrzesza krajowe sieci hoteli i restauracji z około 100 krajów, sieci międzynarodowe reprezentujące 50 znaczących marek oraz pojedyncze hotele i restauracje (w sumie około 4000) ze 150 państw świata (<http://www.ih-ra.com/>).

Międzynarodowe Stowarzyszenie Menedżerów Biur Podróży (*International Association of Tour Managers – IATM*)

Zawodowe stowarzyszenie doświadczonych menedżerów biur podróży (aktywnych członków), założone ponad w 1962 roku, zrzeszające członków z całego świata (<http://iatm.eu/>).

Międzynarodowy Sojusz na rzecz Turystyki (*International Touring Alliance – ITA*)

Utworzona w 1898 najstarsza organizacja działająca na rzecz rozwoju turystyki międzynarodowej. Zrzesza stowarzyszenia automobilowe, kempingowe, turystyki wodnej, pieszej, kluby turystyczne i motorowerowe – łącznie 140 członków ze 101 państw (<http://www.aitgva.ch/>).

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*Organization for Economic Co-operation and Development – OECD*)

Utworzona w 1960 roku organizacja międzynarodowa o profilu ekonomicznym skupiająca 34 wysoko rozwinięte i demokratyczne państwa. Wszystkie najważniejsze działania w dziedzinie turystyki prowadzone są w ramach Komitetu Turystyki OECD. (http://www.oecd.org/document/63/0,3746,en_2649_34389_1932863_1_1_1_1,00.html)

Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji Turystyki i Rekreacji (*Association for Tourism and Leisure Education - ATLAS*)

Powstałe w 1991 Udostępnia forum, w ramach którego promuje się wymiany studentów i personelu oraz transnarodowe badania, a także wspiera się proces tworzenia programów nauczania oraz rozwój zawodowy. Obecnie ATLAS obejmuje członków z ponad 70 krajów (<http://www.atlas-euro.org/>).

Światowa Federacja Krajowych Stowarzyszeń Biur Podróży (*United Federation of Travel Agents' Associations – UFTAA*)

Założona w 1966 zrzesza narodowe związki touroperatorów i agentów podróży. Stanowi międzynarodowe forum, na którym poruszane są kwestie dotyczące światowej turystyki i podróży, jak również prowadzenie lobbingu przeciwko ustawom szkodliwym dla ogólnie pojętego rozwoju turystyki oraz ograniczającym swobodne przemieszczanie się (<http://www.uftaa.org/>).

Światowa Federacja Krajowych Stowarzyszeń Przewodników Turystycznych (*World Federation of Tourist Guide Associations – WFTGA*)

Ustanowiona w 1985 roku zrzesza krajowe stowarzyszenia zawodowych przewodników turystycznych z 54 państw (<http://wftga.org/>).

Światowa Organizacja Turystyki (*United Nations World Tourism Organization – UNWTO*)

Organizacja wyspecjalizowana ONZ z siedzibą w Madrycie, powstała w 1975 roku z przekształcenia *Międzynarodowego Związku Oficjalnych Organizacji Turystycznych (UIOOT)*. Zrzesza 154 państwa reprezentowane przez krajowe organizacje turystyczne (<http://unwto.org/>).

Światowa Rada Podróży i Turystyki (*World Travel and Tourism Council – WTTC*)

Powołane w 1990 forum składające się z liderów przedsiębiorstw ogólnosiwiatowych, w tym prezesów, przewodniczących i dyrektorów generalnych 100 najpotężniejszych firm na świecie. Jest to jedyny organ reprezentujący sektor prywatny we wszystkich kwestiach dotyczących przemysłu podróży i turystyki na świecie (<http://www.wttc.org/>).

Światowe Stowarzyszenie Biur Podróży (*World Association of Travel Agencies – WATA*)

Powołane w 1949 dla racjonalizacji i poprawy organizacji międzynarodowego ruchu turystycznego (<http://www.wata.net/>).

2.1.2 Europa

Komisja Turystyki Morza Bałtyckiego (*Baltic Sea Tourism Commission – BTC*)

Sieć organizacji mających na celu promocję turystyki w regionie Morza Bałtyckiego (<http://www.balticsea.com/>).

Europejska Federacja Krajowych Stowarzyszeń Przewodników Turystycznych (*European Federation of Tourist Guide Associations – FEG*)

Ustanowiona w 1986 roku zrzesza krajowe stowarzyszenia zawodowych przewodników turystycznych z 28 państw (<http://www.feg-touristguides.com/>).

Europejska Federacja Agroturystyki i Turystyki Wiejskiej (*European Federation of Farm and Village Tourism – EUROGITES*)

Utworzona w 1990 – w jej skład wchodzi 35 krajowych stowarzyszeń turystyki wiejskiej z 28 państw (<http://www.eurogites.org/>).

Europejska Komisja Turystyki (*European Travel Commission - ETC*)

Organizacja założona w 1948 roku odpowiedzialna za promocję Europy, jako obszaru atrakcyjnego dla turystów. Zrzesza krajowe organizacje turystyczne z 36 państw Europy (<http://www.etc-corporate.org/>).

Europejska Sieć na Rzecz Dostępnej Turystyki (*European Network for Accessible Tourism – ENAT*)

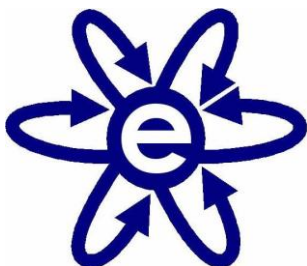
Sieć powołana w 2006 roku zrzeszająca ponad 180 organizacji członkowskich bezpośrednio zainteresowanych promowaniem

i rozwojem ośrodków turystycznych, produktów i usług, dostępnych dla turystów w każdym wieku i o różnych zdolnościach (<http://www.accessibletourism.org/>).

Europejskie Stowarzyszenie Uzdrowisk (*European Spas Association – ESPA*)

Międzynarodowe stowarzyszenie gromadzące związki uzdrowisk z poszczególnych krajów. Liczy 24 członków z 22 państw (<http://www.espa-ehv.com/>).

Europejski Związek Pracowników Turystyki (*European Union of Tourist Officers – EUTO*)

Organizacja promująca tworzenie transnarodowych sieci współpracy pomiędzy wszystkimi europejskimi menedżerami średniego i wyższego szczebla zaangażowanymi głównie w pracę nad promocją i rozwojem turystyki, działających zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym (<http://www.euto.org/>).

Grupa Działania na Rzecz Turystyki Europejskiej (European Tourism Action Group - ETAG)

Grupa utworzona w 1981 z inicjatywy Europejskiej Komisji Turystyki, której celem jest identyfikowanie i promowanie wspólnych interesów w zakresie rozwoju turystyki, łącząca wszystkie sektory by zachęcić do efektywnej łączności technicznej oraz współpracy między rządami, krajowymi agencjami turystycznymi, a także sprawami operacyjnymi z zakresu turystyki w obrębie sektora publicznego i prywatnego (<http://www.etag-euro.org/>).

**EUROPEAN
COMMISSION**

Komisja Europejska – DG Przedsiębiorstwa i Przemysł (European Commission – DG Enterprise and Industry)

Dyrekcja Generalna odpowiedzialna za wdrażanie bieżącej polityki Komisji Europejskiej w stosunku do turystyki. Współpraca z Komisją Europejską w zakresie turystyki odbywa się głównie za pośrednictwem **Doradczego Komitetu Turystyki (TAC – Tourism Advisory Committee)**, który powołany został na mocy Decyzji Rady z dnia 22 grudnia 1986r. Zadaniem Komitetu jest ułatwianie wymiany informacji, konsultacje oraz, w miarę potrzeb, współpraca w dziedzinie turystyki. Na mocy ww. Decyzji Państwa Członkowskie zobowiązane są do corocznego przygotowywania i przekazywania Komisji Europejskiej raportu na temat zmian zachodzących w turystyce. Na podstawie Raportów przekazanych przez Państwa Członkowskie KE przygotuje zbiorczy Raport na temat zmian zachodzących w turystyce. (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/index_en.htm).

Konfederacja Krajowych Stowarzyszeń Hoteli i Restauracji we Wspólnocie Europejskiej (Confederation of National Hotel and Restaurant Associations in European Community – HOTREC)

Reprezentuje hotele, restauracje i kawiarnie na terenie Unii Europejskiej (43 organizacji branżowych z 26 krajów). Uczestniczy również w negocjacjach pomiędzy związkami zawodowymi a pracodawcami sektora hotelarsko-gastronomicznego (<http://www.hotrec.org/>).

Marketing Miast Europejskich (European Cities Marketing – ECM)

Sieć gromadząca miasta, miejskie organizacje turystyczne i biura obsługi turystycznej (134 miast z 34 państw). Powstała w 2007, jako wynik połączenia European Federation of Conference Towns - EFCT oraz Federation of European Cities Tourist Offices – FECTO (<http://www.europeancitiesmarketing.com/>).

Parlament Europejski – Komitet ds. Transportu i Turystyki (European Parliament - Committee on Transport and Tourism – TRAN)

Komitet odpowiedzialny za rozwój wspólnej polityki w sektorach transportu, usług pocztowych i turystyki (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/>).

Stowarzyszenie Europejskich Touroperatorów (*European Tour Operators Association - ETOA*)

Powołane w 1989 roku reprezentuje interesy przeszło 500 touroperatorów z całej Europy

(<http://www.etoa.org/pl/Default.aspx>).

Stowarzyszenie Turystyczne Krajów Środkowoeuropejskich (*Central European Countries Travel Association – CECTA*)

Organizacja patronacka łącząca wspólne interesy Austrii, Czech, Niemiec, Węgier, Słowacji i Polski, a także przemysłu turystycznego świadczącego usługi tym państwom (<http://www.cecta.org/>).

Ugrupowanie Krajowych Stowarzyszeń Touroperatorów i Agentów Podróży w ramach UE (*Group of National Travel Agents' and Tour Operators' Associations within the EU – ECTAA*)

Utworzone w 1961 reprezentuje interesy agentów podróży i touroperatorów z 29 państw Europy wobec instytucji UE oraz organizacji międzynarodowych (<http://www.ectaa.org/>).

2.1.3 Kraj

Forum Regionalnych Organizacji Turystycznych (FROT)

Organizacja skupiająca 16 wojewódzkich organizacji monitorujących i stymulujących rozwój turystyki w całym kraju. Celem Forum założonego w 2007 roku jest aktywne wsparcie i koordynacja działań Regionalnych Organizacji Turystycznych, tak aby maksymalnie wykorzystać ich ogromny potencjał kadrowy i finansowy. FROT działa również na szczeblu krajowym o korzystne dla regionów rozwiązania systemowe w turystyce. (<http://www.forumrot.pl/>).

Forum Turystyki Regionów (FTR)

Stowarzyszenie ogólnokrajowe, działające od 2006 na rzecz rozwoju sektora turystyki w Polsce. Podstawowym celem działalności jest poszukiwanie płaszczyzn współpracy i wymiany doświadczeń między osobami i instytucjami działającymi w szeroko rozumianej branży turystycznej (<http://forumturystyki.pl/>).

Instytut Turystyki (IT)

Utworzony w 1972 roku na podstawie uchwały nr 108 Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1972 roku, jest jedyną w Polsce jednostką badawczo-rozwojową prowadzącą interdyscyplinarne, kompleksowe badania w zakresie turystyki. (<http://www.intur.com.pl/>).

Izba
Gospodarcza
Hotelarstwa
Polskiego

Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego (IGHP)

Zarejestrowana w listopadzie 2003

hotelarski, gastronomiczny, firmy, przedsiębiorstwa

i hotelarstwa w Polsce. Jest rzecznikiem środowiska biznesu hotelowego i gastronomicznego w kontaktach z administracją państwową na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz na szczeblu Unii Europejskiej. Reprezentuje 120 hoteli o potencjale ponad 17150 jednostek mieszkalnych (<http://www.ighp.pl/>).

Izba Gospodarcza Uzdrowiska Polskie (IGUP)

Założona w 1991 organizacja samorządu gospodarczego zrzeszająca podmioty, których przedmiotem działalności jest: świadczenie usług z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego, akwizycja usług uzdrowiskowych, wydobywanie naturalnych tworzyw zdrojowych, produkcja, pośrednictwo i sprzedaż produktów uzdrowiskowych, prowadzenie zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego, hoteli i pensjonatów uzdrowiskowych, wynajmu pokoi w uzdrowiskach, świadczenie usług przewozowych w uzdrowiskach, prowadzenie badań naukowych w zakresie uzdrowisk, prowadzenie specjalistycznych usług w zakresie projektowania, nadzoru i wykonawstwa obiektów i urzędzeń uzdrowiskowych, inna działalność na rzecz funkcjonowania i obsługi uzdrowisk (<http://www.igup.pl/>).

Izba Turystyki Rzeczypospolitej Polskiej (ITRP)

Organizacja samorządu gospodarczego branży turystycznej powstała w 2009 roku zrzeszająca obecnie członków należących do Regionalnych Izb Turystyki w województwach: dolnośląskim, lubelskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim w celu reprezentowania interesów swoich członków wobec organów państwa, samorządu terytorialnego, organizacji krajowych i międzynarodowych (<http://www.itrp.pl/>).

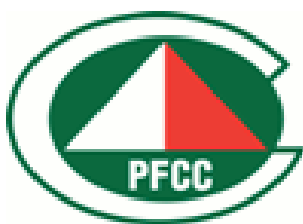
Ministerstwo Sportu i Turystyki Rzeczypospolitej Polskiej

Powstało, jako Ministerstwo Sportu w 2005 roku, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2005 w sprawie utworzenia Ministerstwa Sportu. Od 23 lipca 2007 minister objął także dział turystyki, którym poprzednio zajmowało się Ministerstwo Gospodarki. Zapewnia obsługę Ministra Sportu i Turystyki, kierującego działami administracji rządowej: a/ kultura fizyczna - na zasadach określonych w szczególności w ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, b/ turystyka - na zasadach określonych w szczególności w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (<http://www.msport.gov.pl/>).

Polska Agencja Rozwoju Turystyki (PART)

Wyspecjalizowana firma konsultingowa, oparta o zespół doświadczonych i wykwalifikowanych ekspertów, działająca od 1993 roku na rzecz rozwoju turystyki w regionach. Partnerami są samorządy lokalne, branża turystyczna, organizacje pozarządowe, sektor naukowo-badawczy, inwestorzy prywatni i instytucjonalni oraz wszyscy, którzy chcą się zaangażować w rozwój turystyki. Większość akcji (98,11%) posiada Polska Organizacja Turystyczna (<http://part.com.pl/>).

Polska Federacja Campingu i Caravaningu (PFCC)

Organizacja pozarządowa powstała 1964 roku będąca rzecznikiem rozwoju campingu i caravaningu oraz organizatorem turystyki campingowo-caravaningowej w Polsce (<http://www.pfcc.eu/>).

Polska Federacja Pilotażu i Przewodnictwa (PFPP)

Założona w 2004 roku zrzesza regionalne stowarzyszenia pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. Podejmuje działania integrujące całe środowisko pilotów wycieczek oraz przewodników turystycznych i reprezentuje je wobec turystycznej administracji rządowej oraz branży turystycznej. Organizuje seminaria, konferencje, inicjuje badania naukowe, prowadzi szkolenia mające na celu doskonalenie warsztatu zawodowego i podnoszenie jakości świadczonych usług (<http://www.federation-guides.pl/>).

Polska Federacja Turystyki Wiejskiej (PFTW)

Organizacja działająca od 1996 roku. Skupia 53 lokalne i regionalne stowarzyszenia, których celem jest organizacja, rozwój i promocja turystyki wiejskiej, tworzenie, zachowanie i ochrona walorów kulturowych i przyrodniczych terenów wiejskich, propagowanie różnorodnych form odpoczynku w gospodarstwach rolnych lub innych odpowiednio przystosowanych miejscach na terenach wiejskich, podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska i popieranie produkcji rolniczej metodami ekologicznymi (<http://www.agroturystyka.pl/>).

Polska Izba Gospodarcza Restauratorów i Hotelarzy (PIGRiH)

Organizacja samorządu gospodarczego krajowych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w zakresie gastronomii i hotelarstwa. Powołana w 2007 w celu reprezentowania interesów gospodarczych jej członków wobec władz i instytucji państwowych, samorządowych i społecznych (<http://www.pigrih.pl/>).

Polska Izba Turystyki Młodzieżowej (PITM)

Organizacja samorządu gospodarczego powołana w celu stworzenia jak najkorzystniejszych uwarunkowań finansowo - prawnych oraz przyczyniania się do rozwoju turystyki dzieci, młodzieży i rodzin. (<http://www.pitm.pl/>).

Polska Izba Hotelarstwa (PIH)

Dobrowolna organizacja zrzeszająca przedsiębiorców i organizacje świadczące usługi hotelarskie założona w 2002 w celu podejmowania działań na rzecz tworzenia warunków rozwoju hotelarstwa w Polsce w tym wspierania inicjatyw gospodarczych (<http://www.pih.hotel.pl/>).

Polska Izba Turystyki (PIT)

Największa ogólnopolska organizacja samorządu gospodarczego przemysłu turystycznego. Członkami Polskiej Izby Turystyki są najważniejsze i największe: biura podróży, agencje turystyczne, towarzystwa ubezpieczeniowe, wyższe szkoły turystyczne, znani przewoźnicy, gestorzy bazy noclegowej, atrakcji turystycznych i kulturalnych, korporacje targowe, a także inni przedstawiciele szerokiej reprezentacji branży turystycznej (<http://www.pit.org.pl/>).

Polska Organizacja Turystyczna

Polska Organizacja Turystyczna (POT)

Agencja rządowa wspierająca podmioty, które zajmują się turystyką. Posiada swoje przedstawicielstwa w 14 krajach świata (Austria, Belgia, Francja, Hiszpania, Holandia, Japonia, Niemcy, USA, Rosja, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy, Ukraina). Do zadań Polskiej Organizacji Turystycznej należy: promocja Polski, jako kraju atrakcyjnego turystycznie, zapewnianie funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej w kraju i na świecie, inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej, inspirowanie tworzenia regionalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednego lub więcej województw, oraz lokalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednej lub więcej jednostek samorządu lokalnego, a także z nimi współdziałanie (<http://www.pot.gov.pl/>).

Polskie Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek Zagranicznych (PSPWZ)

Powołane w 2002 roku w celu integracji środowiska pilotów wycieczek, podniesienia rangi zawodu pilota wycieczek, poprawy warunków wykonywania zawodu pilota wycieczek, podnoszenia kwalifikacji pilotów wycieczek, poprawy jakości obsługi imprez turystycznych, reprezentowania środowiska pilotów wycieczek, popularyzacji problematyki pilotażu turystycznego w społeczeństwie (<http://www.polishguides.pl/>).

Polskie Stowarzyszenie Pracowników Hotelarstwa i Gastronomii (PSPHiG)

Stowarzyszenie zarejestrowane w 2003 roku mające na celu popieranie polskiej gastronomii i hotelarstwa (http://www.wshig.pl/psphig_informacje.php).

Polskie Stowarzyszenie Turystyki (PST)

Działa od 1988 roku w oparciu o ustawę o stowarzyszeniach i zrzesza, na zasadach dobrowolności, przedstawicieli nauki i praktyki, tj. osoby łączące wiedzę teoretyczną z praktyką ekspertów turystyki, profesjonalistów turystyki, przedstawicieli różnych zawodów, m.in. prawników, ekonomistów, geografów, architektów, pedagogów, socjologów. Stowarzyszenie popiera wszechstronny rozwój turystyki i nauk o turystyce, zabiegając o szerokie wykorzystywanie osiągnięć naukowych (<http://www.turystyka-pst.pl/>).

Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych (PTSM)

Utworzone w 1926 roku (jako trzecie na świecie) jest w Polsce reprezentantem światowego ruchu schronisk młodzieżowych. Działalność statutowa PTSM obejmuje: organizowanie sieci schronisk młodzieżowych, organizowanie środowiskowych, wojewódzkich i centralnych imprez turystycznych, upowszechnianie najtańszej i najbardziej wartościowej wśród młodzieży formy letniego wypoczynku – obozów wędrownych (<http://www.ptsm.org.pl/>).

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK)

Najstarsze w Polsce stowarzyszenie skupiające turystów i krajoznawców. Powstało z połączenia Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (1873 r.) i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (1906 r.). Od powstania w 1950 roku PTTK rozwija i upowszechnia krajoznawstwo i turystykę kwalifikowaną we wszystkich jej formach. Stwarza warunki ułatwiające turystom i krajoznawcom wędrowanie po kraju i za granicą. Popularyzuje wiedzę o najbardziej atrakcyjnych turystycznie regionach Polski oraz promuje w kraju i zagranicą polski produkt turystyczny - turystykę aktywną. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zrzesza blisko 70 tysięcy członków. Działają oni w ponad 3 tysiącach kół i klubów PTTK (<http://www.pttk.pl/>).

Polskie Zrzeszenie Hoteli (PZH)

Powstałe w 1962 roku w celu wspierania rozwoju hotelarstwa i stwarzania warunków do modernizacji i unowocześniania obiektów hotelarskich w kraju, rozwijania i utrwalania etyki zawodowej hotelarzy i tradycji polskiej gościnności, ochrony interesów zawodowych hotelarzy, gastronomików, pracowników turystyki i ośrodków wypoczynkowych, zakładowych itp., upowszechniania wiedzy zawodowej, szkolenia i kształcenia kadr dla potrzeb branży oraz wspierania badań naukowych w tej dziedzinie, reprezentowania polskiego hotelarstwa w kraju i za granicą (<http://polskiezrzeszeniehoteli.pl/>).

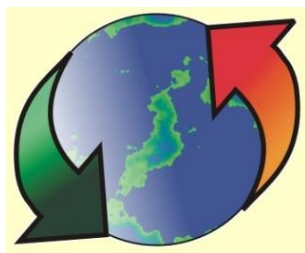
Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych Rzeczypospolitej Polskiej (SGURP)

Zrzesza 32 uzdrowiska z całej Polski. Powołane w celu wszechstronnego rozwój polskich uzdrowisk oraz miejscowości o walorach uzdrowiskowych, wspierania rozwoju działalności uzdrowiskowej, turystycznej i rekreacyjno-sportowej w gminach należących do Stowarzyszenia, prowadzenia działalności reklamowej, promocyjnej i marketingowej polskich uzdrowisk, wspierania działań na rzecz rozwoju uzdrowisk termalnych (<http://www.sgurp.pl/>).

Stowarzyszenie Konferencje i Kongresy w Polsce (SKKP)

Założone w 1998 roku jest jedyną ogólnopolską reprezentacją profesjonalistów branży spotkań. Celem Stowarzyszenia jest: wspieranie rozwoju usług konferencyjnych i kongresowych w Polsce, szczególnie poprzez rozwój produktów markowych i zwiększanie ich konkurencyjności na rynku krajowym i zagranicznym (<http://www.skkp.org.pl/>).

Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek (SPW)

Powstało w 1998 roku, jako jedno z pierwszych w Polsce. Zrzesza pilotów wycieczek, przewodników i działaczy turystyki. Jego celem jest integracja środowiska pilotów, wymiana doświadczeń, nawiązywanie kontaktów, ułatwianie doboru właściwego pilota do różnych imprez, fachowe doradztwo organizatorom imprez oraz realizacja nowatorskich inicjatyw i pomysłów (<http://www.guide.pl/>).

Stowarzyszenie Unia Uzdrowisk Polskich (SUUP)

Skupia 25 uzdrowisk z całej Polski. Utworzone w celu organizowania działań na rzecz rozwoju uzdrowisk i lecznictwa uzdrowiskowego, prowadzenia działalności promocyjnej, reklamowej i marketingowej lecznictwa uzdrowiskowego i spółek uzdrowiskowych, ochrony środowiska naturalnego, a zwłaszcza walorów klimatycznych, zasobów surowców leczniczych oraz dóbr kultury i obiektów służących uzdrowiskowej ochronie zdrowia (<http://www.suup.pl/statut.html>).

2.1.4 Województwo Śląskie

Śląska Izba Turystyki (ŚIT)

Śląska Izba Turystyki to pozarządowa organizacja zrzeszająca podmioty gospodarcze branży turystycznej na obszarze Województwa Śląskiego, powstała na przełomie 1991 i 1992 roku (<http://www.slaskaizbaturystyki.com/>).

Śląska Organizacja Turystyczna (ŚOT)

Działa od 2004 roku w celu kreowania atrakcyjnego wizerunku Województwa Śląskiego, jako miejsca na mapie Polski wartego odwiedzenia i zwiedzenia (<http://www.silesia-sot.pl/>).

2.2 Akty prawne i dokumenty strategiczne w obszarze turystyki

2.2.1 Świat

Konwencja dotycząca ułatwień celnych dla turystyki, podpisana w Nowym Jorku w dniu 4 czerwca 1954 roku

Deklaracja Manilska o turystyce światowej z dnia 10 października 1980 roku
(<http://www.e-unwto.org/content/p43473204h7wpw81/fulltext.pdf>)

Dokument z Acapulco z dnia 27 sierpnia 1982 roku o prawie do wakacji
(<http://www.e-unwto.org/content/q140770m63621034/fulltext.pdf>)

Rezolucja przyjęta podczas VI Zgromadzenia Ogólnego UNWTO w Sofii 26 września 1985 roku w sprawie Turystycznej Karty Praw i Kodeksu Turysty
(www.ecode.it/code/_player/download.asp?file=univeur/warehouse/documents/67Sofia.PDF)

Deklaracja Haska o turystyce z dnia 14 kwietnia 1989 roku
(<http://www.e-unwto.org/content/h151m53p04t38632/fulltext.pdf>)

Rezolucja przyjęta podczas IX Zgromadzenia Ogólnego WTO w Buenos Aires dotycząca, w szczególności, ułatwień w podróżowaniu oraz bezpieczeństwa i ochrony turystów, z dnia 4 października 1991 roku

Deklaracja z Rio de Janeiro z dnia 14 czerwca 1992 roku w sprawie środowiska i rozwoju
(http://www.mipe.oswiata.org.pl/rozwoj/doc/deklaracja_z_rio.pdf)

Karta Zrównoważonej Turystyki podpisana w Lanzarote 28 kwietnia 1995 roku
(<http://www.e-unwto.org/content/n00w710738745877/fulltext.pdf>)

Agenda 21 dla przemysłu turystyki i podróży z 1996 roku
(<http://www.earthsummit2002.org/es/issues/tourism/tourism.pdf>)

Deklaracja Manilska z dnia 22 maja 1997 roku w sprawie społecznego oddziaływania turystyki (<http://www.e-unwto.org/content/h65194u44u881238/fulltext.pdf>)

Karta Międzynarodowej Turystyki Kulturalnej ICOMOS sygnowana w Meksyku w październiku 1999 roku (http://www.international.icomos.org/charters/tourism_e.htm)

Globalny Kodeks Etyki w Turystyce podpisany w Santiago 1 października 1999 roku

(http://www.unwto.org/ethics/full_text/en/pdf/Poland.pdf)

2.2.2 Europa

Uchwała Rady z dnia 10 kwietnia 1984 roku w sprawie polityki Wspólnoty w zakresie turystyki (OJ C 115, 30.04.1984)

Dyrektywa Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1979L0409:20081223:PL:PDF>)

Decyzja Rady z dnia 22 grudnia 1986 roku w sprawie ustanowienia procedury konsultacji i współpracy w dziedzinie turystyki (86/664/EWG) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:01:31986D0664:PL:PDF>)

Decyzja Rady 89/46/EWG z dnia 21 grudnia 1988 roku zgodnie, z którą rok 1990 ogłoszono Europejskim Rokiem Turystyki

Dyrektywa Rady z dnia 13 czerwca 1990 roku w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0314:PL:HTML>)

Decyzja Rady 92/421/EWG z dnia 13 lipca 1992 roku w sprawie Planu działania Wspólnoty na rzecz rozwoju turystyki (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992D0421:EN:HTML>)

Dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992L0043:20070101:PL:PDF>)

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 23 czerwca 1999 roku w sprawie wzmocnienia potencjału turystycznego na rzecz zatrudnienia (1999/C 178/03) (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/tourism_and_employment/c_1781999062300030013_en.pdf)

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 13 listopada 2001 roku „Pracując wspólnie na rzecz przyszłości turystyki europejskiej” (COM(2001) 665 final) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0665:FIN:en:PDF>)

Rezolucja Rady z 21 maja 2002 w sprawie przyszłości turystyki europejskiej (2002/C 135/01) (<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2002:135:0001:0003:EN:PDF>)

Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1285 z 29 maja 2002 roku w sprawie wykorzystania potencjału turystycznego Europy (<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta02/ERES1285.htm>)

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 25 listopada 2003 roku „Podstawowe kierunki

zrównoważonego rozwoju turystyki europejskiej” (COM(2003) 716 final) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0716:FIN:en:PDF>)

Europejska Konwencja Krajobrazowa z 20 dnia października 2004 roku (Rada Europy) (<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/176.doc>)

Konwencja Ramowa Rady Europy w sprawie Znaczenia Dziedzictwa Kulturowego dla Społeczeństwa z 27 października 2005 roku (<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Word/199.doc>)

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 22 marca 2006 roku „Odnowiona polityka turystyczna Unii Europejskiej: W kierunku silniejszego partnerstwa na rzecz turystyki europejskiej” (COM(2006) 134 final) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0134:FIN:en:PDF>)

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 19 października 2007 roku „Agenda na rzecz zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej” (COM(2007) 621 final) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0621:en:HTML>)

Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 30 czerwca 2010 roku „Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego” (COM(2010) 352 final) (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/communications/communication2010_en.pdf)

2.2.3 Kraj

Ustawy:

Ustawa o Usługach Turystycznych z 29 sierpnia 1997 r. z późn. zm

Ustawa o Polskiej Organizacji Turystycznej z 25 czerwca 1999 r.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z późn. zm

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Rozporządzenia:

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 roku w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie z późn. zm

Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 6 października 2011 roku w sprawie centralnej ewidencji organizatorów turystyki i pośredników turystycznych

Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2008 roku w sprawie warunków uprawiania turystyki, sportu, polowań i połowu ryb w strefie nadgranicznej

Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 30.06.2009 roku w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania pomocy publicznej na wspieranie inwestycji w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym w zakresie regionalnej pomocy inwestycyjnej oraz pomocy de minimis w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013

Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 14 września 2010 roku w sprawie wynagrodzenia członków zespołów oceniających obiekty hotelarskie

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2010 roku w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2010 roku w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych

Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 29 grudnia 2010 roku w sprawie opłat związanych z zaszeregowaniem obiektu hotelarskiego

Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 4 marca 2011 roku w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek

Umowy międzynarodowe w obszarze Turystyki stan na 18 lutego 2009 roku:

(<http://www.zarabiajnaturystyce.pl/akty-prawne/akty-prawne/>)

Układ alfabetyczny

Nr ew.	Kraj	Tytuł umowy	Miejsce podpisania	Data podpisania	Data wejścia w życie	Uwagi
1.	Albania	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Albanii o współpracy w dziedzinie turystyki	Tirana	28 październik 1994	07 lipiec 1995	
2	Arabia Saudyjska	Umowa ramowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Królestwa Arabii Saudyjskiej o współpracy w dziedzinie gospodarki, handlu, inwestycji, techniki, kultury, turystyki, młodzieży i sportu	Riyadh	11 październik 2003	19 sierpień 2004	
3.	Armenia	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	14 lipiec 1999	16 wrzesień 1999	
4.	Austria	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej	Wiedeń	29 kwiecień 1976	22 wrzesień 1976	

		Ludowej a Rządem Związkowym Republiki Austrii o współpracy w dziedzinie turystyki				
5.	Azerbejdżan	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Azerbejdżańskiej o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	26 sierpień 1997	22 wrzesień 1998	
6.	Belgia	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Królestwa Belgii o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	14 październik 1977	04 kwiecień 1978	
7.	Białoruś	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	27 listopad 1995	01 lipiec 1997	
8	Bośnia i Hercegowina - sukcesja	Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii o współpracy w zakresie turystyki	Belgrad	09 grudzień 1969	02 lipiec 1970	
9.	Bułgaria	Umowa o współpracy w zakresie turystyki między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Ludowej Republiki Bułgarii	Sofia	10 styczeń 1969	12 lipiec 1969	
10.	Chorwacja	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chorwacji o współpracy w dziedzinie turystyki	Zagrzeb	18 maj 1996	12 wrzesień 1997	
11.	Cypr	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Cypru o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	07 czerwiec 1995	15 październik 1999	
	Czarnogóra sukcesja (porozumienie w toku)	Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii o współpracy w zakresie turystyki.	Belgrad	09 grudzień 1969	02 lipiec 1970	
12.	Czechy	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	16 czerwiec 1986	15 wrzesień 1986	Czechy są sukcesorem umowy z CSRS
13.	Estonia	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej	Warszawa	22 wrzesień 2004	20 luty 2005	

		a Rządem Republiki Estońskiej o współpracy w dziedzinie turystyki				
14.	Finlandia	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Republiką Finlandii o współpracy w dziedzinie turystyki	Helsinki	28 listopad 1974	03 sierpień 1975	
15.	Francja	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Francuskiej o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	26 październik 1979	22 marzec 1980	
16.	Grecja	Umowa między Głównym Komitetem Kultury Fizycznej i Turystyki Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Narodową Organizacją Turystyczną Republiki Grecji o współpracy w dziedzinie turystyki	Ateny	26 styczeń 1977	26 styczeń 1977	
17.	Hiszpania	Porozumienie o współpracy w dziedzinie turystyki między Urzędem Kultury Fizycznej i Turystyki Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Handlu i Turystyki Królestwa Hiszpanii	Warszawa	07 czerwiec 1994	07 czerwiec 1994	
18.	Indie	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Indii o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	24 kwiecień 2009		
19.	Irak	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Iraku o współpracy w dziedzinie turystyki	Bagdad	22 październik 1975	24 luty 1976	
20.	Izrael	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Państwa Izrael o współpracy w dziedzinie turystyki	Jerozolima	14 styczeń 1997	30 sierpień 1999	
21.	Jordania	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Jordńskiego Królestwa Haszymidzkiego o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	01 wrzesień 2004	13 grudzień 2006	
22.	Kazachstan	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Kazachstanu o współpracy w dziedzinie turystyki	Astana	29 marzec 2007	11 lipiec 2007	
23.	Kirgizja	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Kirgiskiej o współpracy w dziedzinie	Warszawa	19 listopad 1998	8 czerwiec 1999	

		turystyki				
24.	Korea	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Korei o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	03 grudzień 2004	17 marzec 2005	
25	Kuba	Porozumienie między Krajowym Instytutem Turystyki Republiki Kuby a Głównym Komitetem Kultury Fizycznej i Turystyki Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej o współpracy w dziedzinie turystyki	Hawana	22 styczeń 1977	22 styczeń 1977	
26.	Litwa	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy w dziedzinie turystyki	Wilno	14 wrzesień 1997	02 październik 2001	
27.	Macedonia - sukcesja	Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii o współpracy w zakresie turystyki.	Belgrad	09 grudzień 1969	02 lipiec 1970	
28.	Maroko	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Królestwa Maroka o współpracy w dziedzinie turystyki	Rabat	05 maj 2000	07 marzec 2003	
29.	Meksyk	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Meksykańskich Stanów Zjednoczonych o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	14 maj 2004	07 grudzień 2004	
30.	Peru	Umowa między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Peru o współpracy w dziedzinie turystyki	Lima	14 maj 2008	15 styczeń 2009	
31.	Portugalia	Umowa między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Portugalską o współpracy w dziedzinie turystyki	Lizbona	22 styczeń 2003	24 czerwiec 2004	
32.	Rosja	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	16 styczeń 2002	18 lipiec 2002	
33.	Rumunia	Umowa o współpracy w dziedzinie turystyki między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Rumunii	Bukareszt	13 grudzień 1994	31 sierpień 1995	
34.	Serbia	Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Socjalistycznej Federacyjnej	Belgrad	09 grudzień 1969	02 lipiec 1970	

		Republiki Jugosławii o współpracy w zakresie turystyki				
35.	Słowacja	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy w dziedzinie turystyki	Jaworzyna Tatrzańska	26 czerwiec 1997	25 września 1998	
36.	Tunezja	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Tunezji o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	28 marzec 2000	29 czerwiec 2000	
37.	Turcja	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Turcji o współpracy w dziedzinie turystyki	Warszawa	07 maj 1997	19 wrzesień 1997	
38.	Ukraina	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o współpracy w dziedzinie turystyki	Gdynia	30 czerwiec 2005	17 lipiec 2006	
	USA	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie rozwoju i ułatwień w dziedzinie turystyki	Warszawa	20 wrzesień 1989	<i>W Polsce zatw. 23 kwiecień 1990</i>	wg. MSZ nie weszła w życie
	Węgry	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Węgierskiej Republiki Ludowej o współpracy w zakresie turystyki	Budapeszt	16 wrzesień 1967	31 maj 1968	Na wn. Węgier utraciła moc 29.12. 2005
39.	Włochy	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Włoskiej o współpracy w zakresie turystyki	Warszawa	16 czerwiec 1967	18 paźdz. 1967	

Dokumenty strategiczne:

Długookresowa Strategia Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju „POLSKA 2025”

Dokument przygotowany w czerwcu 2000 roku na zlecenie Rady Ministrów przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych przy współpracy Ministerstwa Środowiska. W rozumieniu

strategii „trwały i zrównoważony rozwój” to proces, który charakteryzuje się dążeniem do osiągnięcia trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego poprzez zapewnienie dostępu do zasobów zarówno odnawialnych, jak i nieodnawialnych, wzrostu jakości życia w czystym i naturalnym środowisku, wzrostu ekonomicznego dokonującego się poprzez bardziej efektywne wykorzystanie surowców i innych zasobów przyrody, racjonalizację zużycia energii i pracy, a także rozwój proekologicznych technologii oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Istotą tak rozumianego trwałego i zrównoważonego rozwoju jest powiązanie szybkiego rozwoju gospodarczego i wzrostu jakości życia ludności z poprawą stanu środowiska przyrodniczego i dążeniem do zachowania go w dobrym stanie dla przyszłych pokoleń.

Kierunek działań: Gospodarka – rozwój sektora usług

Zadanie: *Wspieranie rozwoju usług z zakresu ochrony zdrowia, ochrony środowiska naturalnego, **turystyki i wypoczynku**, edukacji i kultury, od których w dużym stopniu zależy jakość życia społeczeństwa*

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.

*Przez podniesienie jakości życia rozumie się istotną poprawę stanu i wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli, możliwość korzystania z funkcjonalnej i łatwo dostępnej infrastruktury technicznej i społecznej, życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym, uczestnictwo w życiu demokratycznym, **uczestnictwo w kulturze i turystyce**, przynależność do zintegrowanej, pomocnej wspólnoty lokalnej, umożliwiającej lepszą harmonizację życia rodzinnego i zawodowego oraz aktywność w ramach społeczeństwa obywatelskiego.*

PRIORYTET 1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki

h) Rozwój sektora usług

*Duże znaczenie dla rozwoju usług o zasięgu krajowym i międzynarodowym ma pomoc państwa. Zakłada się, że będzie ona polegać m.in. na pobudzaniu i stwarzaniu dogodnych warunków dla rozwoju usług, szczególnie usług rynkowych (**w tym turystyki**) oraz promocji działalności usługowej na rynku międzynarodowym.*

PRIORYTET 2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

c) Infrastruktura kultury, turystyki i sportu

Wspierane będą też działania na rzecz infrastruktury turystycznej. Polskie miejscowości, aby funkcjonować i konkurować na rynku turystycznym, muszą mieć bogaty wachlarz usług wymagających powstania lub rozbudowy obiektów bazy: noclegowej, gastronomicznej, konferencyjno-kongresowej, infrastruktury rekreacyjnej i rozrywkowej. Ponadto przewiduje się budowę obiektów o charakterze turystyczno-rekreacyjnym na terenie uzdrowisk, zagospodarowanie na cele turystyczne obiektów i terenów przemysłowych i powojaskowych. Rozwijane będą kompleksowe szlaki turystyczne rozumiane jako zespół bazy noclegowej, gastronomicznej, informacyjnej oraz infrastruktury towarzyszącej (paraturystycznej), w tym np. wypożyczalni sprzętu turystycznego, skupionej wokół atrakcji turystycznych tworzących rdzeń szlaku. Polska dysponuje zróżnicowanymi, a często unikatowymi w skali europejskiej walorami przyrodniczymi, które mogą stać się podstawą rozwoju turystyki specjalistycznej, jak i powszechnej (siedliska ptaków, zwierzyny, obszary leśne, jeziora, góry). Jednym z podstawowych czynników rozwoju turystyki jest jednak dostępność terenów i obiektów, a to zależy przede wszystkim od stanu infrastruktury transportu.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 roku.

Celem strategicznym KSRR jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Do wyzwań na które polityka regionalna – wspierająca konkurencyjność regionów i zapewniająca spójność terytorialną kraju – musi odpowiedzieć za pomocą rozwiązań szczegółowych zaliczono: *Wykorzystanie potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju regionalnego.*

Turystyka sprzyja zmianom strukturalnym, dlatego powinna być traktowana, jako element specjalizacji tych terytoriów, które cechują się największymi walorami turystycznymi. Biorąc pod uwagę rosnące znaczenie turystyki, jako ważnej sfery aktywności gospodarczej oraz społecznej i pozytywny wpływ w odkrywaniu najcenniejszych zasobów kulturowych i środowiskowych, niezwykle istotne jest jej wykorzystanie w procesach kształtowania rozwoju regionalnego.

Cel 1. WSPOMAGANIE WZROSTU KONKURENCYJNOŚCI REGIONÓW

1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi.

1.2.4. Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej.

Duże znaczenie dla rozprzestrzeniania procesów rozwoju ma wykorzystywanie specyfiki terytorialnej i pogłębianie specjalizacji społeczno-gospodarczej decydującej o przewadze komparatywnej danego obszaru – w takich dziedzinach jak przemysł, zaawansowane rolnictwo czy usługi, w tym w szczególności turystyka. Rozwijanie korzystnych gospodarczo specjalizacji regionalnych bądź lokalnych jest jednym z najważniejszych czynników konkurencyjności danego terytorium.

Kierunki Rozwoju Turystyki do 2015 roku

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 września 2008 roku.

Celem nadrzędnym „Kierunków...” jest tworzenie warunków prawnych, instytucjonalnych, finansowych i kadrowych rozwoju turystyki, sprzyjających rozwojowi społeczno-gospodarczemu Polski oraz podniesienie konkurencyjności regionów i kraju, przy jednoczesnym zachowaniu walorów kulturowych i przyrodniczych.

Marketingowa Strategia Polski w Sektorze Turystyki na lata 2008-2015

Dokument przyjęty przez Radę POT w dniu 16 października 2008 roku.

Dokument pomyślany, jako podstawowy instrument działania Polskiej Organizacji Turystycznej (POT) i branży turystycznej, który będzie pomocny w zakresie prowadzenia spójnej i długofalowej polityki promocyjnej Polski w sektorze turystyki do roku 2015. Dokument ten ma służyć także, jako podstawa merytoryczna określania kierunków promocji z wykorzystaniem funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, których beneficjentem jest bezpośrednio Polska Organizacja Turystyczna, a także poszczególne regiony Polski.

2.2.4 Region

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000-2020

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Dokument przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego w dniu 17 lutego 2010 roku.

Główne narzędzie polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa, strategia wyznacza zakres działań podejmowanych przez władze regionu, a także stanowi punkt odniesienia dla inicjatyw oraz dokumentów o charakterze planistycznym, przestrzennym i programowym, podejmowanych i tworzonych na poziomie regionalnym, lokalnym, a także przez środowiska branżowe.

Priorytet B Województwo Śląskie regionem o powszechnej dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie

Dziedzina wsparcia: Mieszkalnictwo, regionalne przestrzenie publiczne i turystyka

Cel strategiczny B.3: Atrakcyjne warunki zamieszkania i wysoka jakość przestrzeni

Kierunek działań B.3.6: Zwiększenie turystycznej atrakcyjności regionu

Priorytet C: Województwo śląskie znaczącym partnerem kreacji kultury, nauki i przestrzeni europejskiej

Dziedzina wsparcia: Kultura wysoka, nauka, turystyka kulturowa

Cel strategiczny C.3: Silny ośrodek nauki i kultury

Kierunek działań C.3.3: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury regionu

Śląskie.

Pozytywna energia

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004-2013

Dokument przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego w dniu 20 grudnia 2004 roku.

Strategia określa priorytety rozwoju, cele i kierunki działań na rzecz turystyki do roku 2013. Głównym celem Strategii jest rozwój turystyki biznesowej, miejskiej, tranzytowej, aktywnej oraz agroturystyki. Wśród głównych zadań znalazły się także podnoszenie jakości usług turystycznych oraz budowa systemu wsparcia markowych produktów turystycznych.

2.2.5 Sub-region

Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” do 2025

Dokument przyjęty przez Zgromadzenie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego w dniu 30 marca 2010 roku.

Opracowany dla Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, utworzonego we wrześniu 2007 roku, obejmującego 14 miast członkowskich – zwanych Metropolią „Silesia” – tj.: Bytom, Chorzów, Dąbrowę Górniczą, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Rudę Śląską, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze.

Priorytet B: Gospodarka, nauka, kultura

Cel Strategiczny CS_3: Wysoka atrakcyjność i konkurencyjność gospodarki

Cel Operacyjny CO3_1: Rozwój i komercjalizacja specjalności (produktów wizytówek)

Kierunek działań K3_1_2: Rozwój ilościowy i jakościowy oferty w zakresie turystyki miejskiej, przemysłowej i sakralnej

Kierunek działań K3_1_3: Rozwój ilościowy i jakościowy infrastruktury kultury o znaczeniu metropolitalnym

Program Rozwoju Subregionu Centralnego
Województwa Śląskiego
na lata 2007-2013

Program Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Program przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Subregionu Centralnego w dniu 25 lutego 2008 roku.

Dokument, na podstawie, którego jednostki samorządu terytorialnego wskazanego obszaru polityki rozwoju mają możliwość absorpcji środków finansowych pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013.

Priorytet II: Rozwój infrastruktury okółoturystycznej

Cel szczegółowy: rozwój turystyki miejskiej i aktywnych form wypoczynku

Priorytet III: Infrastruktura kultury

Cel szczegółowy: upowszechnienie i zachowanie dziedzictwa kulturowego

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Zagłębia Dąbrowskiego

Strategia przyjęta w formie porozumienia zawartego pomiędzy władzami samorządowymi jednostek wchodzących w skład Zagłębia (Strategia została przyjęta Uchwałą Nr XXXVI/693/05 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 31 stycznia 2005 roku).

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Zagłębia Dąbrowskiego powstała z inicjatywy Prezydentów, Burmistrzów, Wójtów i Starostów miast, gmin i powiatów należących do historycznie ukształtowanego Zagłębia Dąbrowskiego.

Nadrzędnym celem jej opracowania była potrzeba stworzenia możliwie najlepszych warunków do współpracy pomiędzy miastami i gminami Zagłębia Dąbrowskiego oraz jej zintensyfikowanie.

Dziedzina: Ład gospodarczy

Cel 11: Rozwinięta działalność turystyczna i sportowa

Działanie 11.1: Rozwinięta baza turystyczno-sportowa

Działanie 11.2: Właściwa promocja aktywności sportowo-turystycznej

2.2.6 Dąbrowa Górnicza

DĄBROWA GÓRNICZA
Strategia Rozwoju Miasta: Dąbrowa Górnicza 2020

Strategia Rozwoju Miasta: Dąbrowa Górnicza 2020

Dokument przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej Nr XX/309/07 z dnia 28 listopada 2007 roku.

Priorytet IV: Różnorodność form aktywnego spędzania czasu wolnego

Cel strategiczny 4.1: Dąbrowa Górnicza regionalnym ośrodkiem turystyki, rekreacji i rozrywki

Kierunek działania 4.1.1: Przygotowanie terenów pod inwestycje w sferze turystyki, rekreacji i rozrywki

Kierunek działania 4.1.2: Wspieranie powstawania obiektów infrastruktury turystycznej

Kierunek działania 4.1.3: Budowa systemu promocji kreującej nowy wizerunek Dąbrowy Górniczej jako miasta „Dębowego Świata”

Kierunek działania 4.1.4: Stworzenie silnego ośrodka żeglarskiego o znaczeniu międzynarodowym

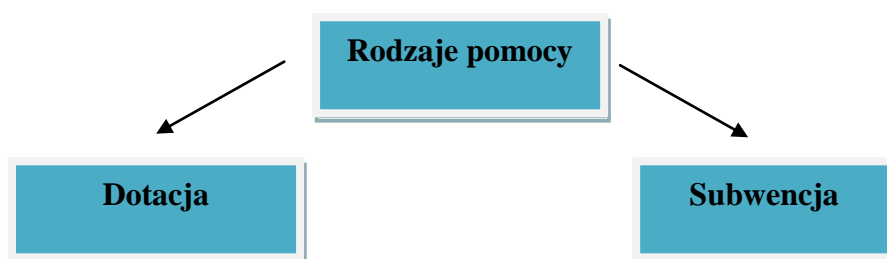
Kierunek działania 4.1.5: Wykreowanie Dąbrowy Górniczej jako „Miasta Rowerowego”

Kierunek działania 4.1.6: Rozwijanie produktów turystyki biznesowej

2.3 Fundusze i programy pomocowe wspierające turystykę

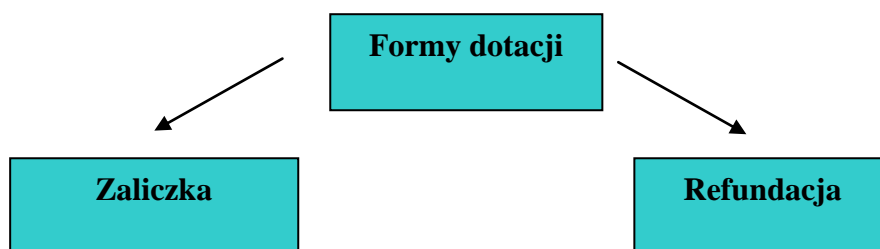
2.3.1 Uwagi ogólne

Program pomocowy: akt normatywny (ustawa albo rozporządzenie), które określa zasady, warunki, formy oraz podstawy prawne przyznawania konkretnego wsparcia grupom docelowym. Zawiera podstawowe elementy dotyczące udzielania pomocy, m.in. krąg beneficjentów, przeznaczenie (np. na inwestycje, szkolenia, badania i rozwój, ochronę środowiska, zwiększanie zatrudnienia, etc.) i formę wsparcia (dotacja, rozłożenie na raty płatności podatku, gwarancja, poręczenie, pożyczka, itp.). Wskazuje także organy udzielające wsparcia, warunki dopuszczalności pomocy (m.in. określenie jej maksymalnej wielkości) oraz czas trwania programu (<http://www.parp.gov.pl/index/index/775>).

Dotacja: nieodpłatna i bezzwrotna pomoc finansowa udzielana najczęściej przez państwo określonej grupie beneficjentów dla wsparcia ich działalności. Ma ona charakter uznaniowy. Jednostka ubiegająca się o nią, musi spełnić warunki wstępne, określone przez podmiot dysponujący środkami finansowymi. Decyzję o sposobie wykorzystania dotacji podejmuje organ, który ją przyznał (<http://pl.wikipedia.org/wiki/Dotacja>).

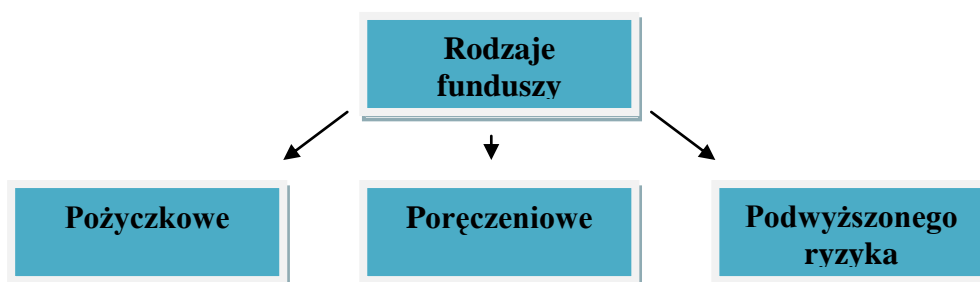
Subwencja: nieodpłatna i bezzwrotna pomoc finansowa udzielana najczęściej przez państwo określonej grupie beneficjentów dla wsparcia ich działalności. Ma charakter roszczenia prawnego. Jeśli została zapisana w budżecie z przeznaczeniem dla określonej jednostki, musi zostać przekazana. Decyzję, co do jej rozdysponowania, podejmuje organ, który ją otrzymał (<http://pl.wikipedia.org/wiki/Subwencja>).

Zaliczka: kwota wypłacana na rzecz przyszłych zobowiązań beneficjenta w ramach projektu

Refundacja: zwrot środków wyłożonych i wydanych przez beneficjenta w ramach projektu

Fundusz: wyodrębniona suma pieniędzy przeznaczona na określony cel, jak również instytucja rozporządzająca zasobem środków finansowych bądź majątkowych przeznaczonych na z góry oznaczony cel, tworzona w drodze odpowiedniego aktu prawnego i działająca w zorganizowanej formie funduszu.

Fundusz pożyczkowy: jednostka wyodrębniona organizacyjnie i finansowo w rozumieniu przepisów prawa, której jedyną działalnością jest świadczenie usług finansowych polegających na udzielaniu pożyczek.

Fundusz poręczeniowy: jednostka wyodrębniona organizacyjnie i finansowo w rozumieniu przepisów prawa, której głównym zadaniem jest świadczenie usług finansowych polegających na ułatwianiu dostępu do zewnętrznego finansowania w postaci kredytów bankowych lub pożyczek poprzez poręczanie podmiotom, które posiadają zdolność kredytową, ale nie mają wymaganych przez instytucję finansującą zabezpieczeń.

Fundusz podwyższonego ryzyka: podmioty, których działalność polega na dokonywaniu inwestycji w przedsięwzięcia znajdujące się we wczesnych etapach rozwoju, których końcowy sukces jest niepewny, ale możliwe jest osiągnięcie nadzwyczajnych zysków.

2.3.2 Programy operacyjne w Polsce w okresie programowania 2007-2013

System i struktura wdrażania Funduszy Europejskich w Polsce

Programowanie wdrażania Funduszy Europejskich w Polsce

Narodowa Strategia Spójności (NSS)/Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO)

Dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13.

Celem strategicznym NSS jest *tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.*

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSS są:

1. *Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,*
2. *Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,*
3. *Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,*
4. *Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,*
5. *Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,*
6. *Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.*

W ramach **celu nr 5** istotną rolę przypisuje się rozwojowi turystyki: *Rozwój turystyki jest szansą na wzmocnienie pozycji ośrodków metropolitalnych, a równocześnie nadanie nowej dynamiki rozwoju ośrodkom mniejszym, peryferyjnym oraz ośrodkom o wyczerpanych dotychczasowych potencjałach rozwojowych. Turystyka jest aktywnością spinającą regiony, łączącą obszary miejskie z wiejskimi, aktywizującą wieś dziedziną przyczyniającą się do rewitalizacji obszarów zdegradowanych, nadającą nowy sens obszarom podmiejskim z funkcjami turystyczno-rekreacyjnymi.* Bezpośrednie odniesienie do turystyki zawarte jest także w opisie celu nr 6: *Jednym z czynników wspierających zmiany strukturalne na obszarach wiejskich będzie także wsparcie usług w zakresie doradztwa zawodowego oraz przekwalifikowania osób odchodzących z pracy w rolnictwie, jak również promocja przedsiębiorczości, rozwój pozarolniczych funkcji wsi (np. agroturystyka, a tym samym ochrona dziedzictwa kulturowego wsi czy ochrona walorów krajobrazu rolniczego).*

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIŚ)

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Szczególne znaczenie dla rozwoju turystyki mają dwie osie priorytetowe – V i XI

Priorytet V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

Działanie 5.1 Wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej

Działanie 5.2 Zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych

Działanie 5.3 Opracowanie planów ochrony

Działanie 5.4 Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej.

Priorytet XI: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Działanie 11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym

Działanie 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG)

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Celem głównym Programu Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- *Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw*
- *Wzrost konkurencyjności polskiej nauki*
- *Zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym*
- *Zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym*
- *Tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy*
- *Wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce*

Najistotniejsza rolę dla rozwoju turystyki pełnią zapisy Priorytetu VI Programu:

Priorytet VI: Polska gospodarka na rynku międzynarodowym

Działanie 6.3 Promocja turystycznych walorów Polski

Działanie 6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PORPW)

Celem Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej jest: "Przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju"

Cel główny Programu osiągnąć będzie przez realizację celów szczegółowych, którymi są:

- stymulowanie rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy
- zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego w Polsce Wschodniej
- rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich
- poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej
- zwiększenie roli zrównoważonej turystyki w gospodarczym rozwoju makroregionu
- optymalizacja procesu realizacji PO Rozwój Polski Wschodniej.

Podstawowe znaczenie dla rozwoju turystyki posiadają dwie osie priorytetowe: III i V.

Oś priorytetowa III: Wojewódzkie ośrodki wzrostu

Działanie III.1 Systemy miejskiego transportu zbiorowego

Działanie III.2 Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej

Oś priorytetowa V: Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne

Działanie V.1 Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki

Działanie V.2 Trasy rowerowe

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL)

Celem PO KL jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników,

poprawę stanu zdrowia osób pracujących, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa.

Wsparcie na przedsięwzięcia związane z turystyką można otrzymać w ramach następujących działań:

Priorytet II Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących

Działanie 2.1 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki

Poddziałanie 2.1.1 Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach

Priorytet V Dobre rządzenie

Działanie 5.2 Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej

Poddziałanie 5.2.3 Podnoszenie kompetencji kadr służb publicznych

Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki

Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie

Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego (RPOWS)

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Regionalny Program Operacyjny
Województwa Śląskiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa w okresie 2007-2013, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Realizuje on zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020, przyjętej przez Sejmik Województwa Śląskiego dnia 4 lipca 2005 roku.

Pomoc na przedsięwzięcia w zakresie turystyki może być przyznana w ramach następujących priorytetów:

Priorytet III. Turystyka

Działanie 3.1 Infrastruktura zaplecza turystycznego

Poddziałanie 3.1.1 Infrastruktura zaplecza turystycznego/ przedsiębiorstwa

Poddziałanie 3.1.2 Infrastruktura zaplecza turystycznego/ podmioty publiczne

Działanie 3.2 Infrastruktura okołoturystyczna

Poddziałanie 3.2.1 Infrastruktura okołoturystyczna/ przedsiębiorstwa

Poddziałanie 3.2.2 Infrastruktura okołoturystyczna/ podmioty publiczne

Działanie 3.3 Systemy informacji turystycznej

Działanie 3.4 Promocja turystyki

Priorytet IV. Kultura

Działanie 4.1 Infrastruktura kultury

Działanie 4.2 Systemy informacji kulturalnej

Działanie 4.3 Promocja kultury

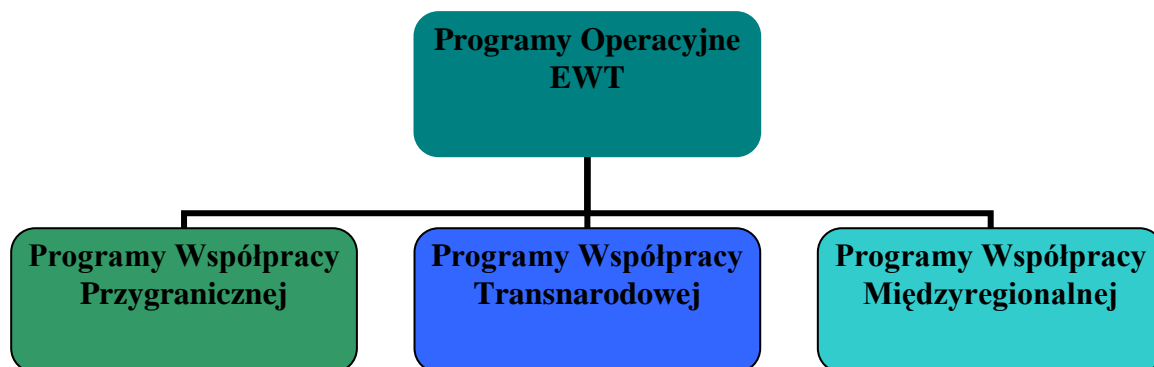
Priorytet V. Środowisko

Działanie 5.5 Dziedzictwo przyrodnicze

Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej (POEWT)

Rodzaje programów operacyjnych EWT

Programy Współpracy Przygranicznej – implementowane w regionach na poziomie NUTS III, usytuowanych wzdłuż wewnętrznych i niektórych zewnętrznych granic lądowych Unii Europejskiej oraz w obszarach nadmorskich oddzielonych od siebie maksymalnie o 150 kilometrów. Obejmują podregiony, których granice stanowią granicę państwową.

1/ Polska (Województwo Zachodniopomorskie) - Niemcy (Meklemburgia/Pomorze Przednie - Brandenburgia)

2/ Polska (Województwo Lubuskie) - Niemcy (Brandenburgia)

3/ Polska (Województwo Dolnośląskie) - Niemcy (Saksonia)

4/ Polska - Czechy

5/ Polska - Słowacja

6/ Polska – Litwa

7/ Południowy Bałtyk (Polska - Szwecja - Dania - Litwa - Niemcy)

Programy Współpracy Transnarodowej – realizowane na większych obszarach geograficznych (Morze Bałtyckie, Morze Północne, Morze Śródziemne, Alpy, etc.).

1/ Program Regionu Morza Bałtyckiego (oprócz Polski uczestniczą w nim: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, wybrane regiony Niemiec, Szwecja oraz 3 państwa spoza UE: Norwegia oraz wybrane regiony Białorusi i Rosji)

2/ Program dla Europy Środkowej (oprócz Polski uczestniczą w nim: Austria, Czechy, wybrane regiony Niemiec, Słowacja, Słowenia, Węgry, wybrane regiony Włoch oraz wybrane regiony Ukrainy).

Programy Współpracy Międzyregionalnej – w okresie programowania 2007-2013 wdrażany jest tylko jeden Program Operacyjny Współpracy Międzyregionalnej - INTERREG IVC wraz z trzema programami towarzyszącymi ESPON, INTERACT oraz URBACT.

Interreg IVC: obejmuje całe terytorium Unii Europejskiej – uczestniczą w nim partnerzy z 27 państw członkowskich, także Norwegii i Szwajcarii. Ustanowiony w celu *poprawy efektywności polityk rozwoju regionalnego oraz przyczynienia się do modernizacji gospodarczej i większej konkurencyjności w Europie w obszarach innowacyjności, gospodarki opartej na wiedzy, środowiska naturalnego i zapobiegania ryzyku za pośrednictwem współpracy międzyregionalnej.*

Program nie ma charakteru inwestycyjnego. Przedsięwzięcia z obszaru turystyki mogą być wspierane w ramach **Priorytetu 2: Środowisko naturalne i zapobieganie ryzyku** – **cel operacyjny 6:** *Zwiększanie atrakcyjności terytorium w celu wspierania rozwoju społeczno - gospodarczego oraz zrównoważonej turystyki poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.*

Urbact 2: europejski program wymiany wiedzy i doświadczeń promujący zrównoważony rozwój miejski. W ramach programu URBACT 2 nie otrzymuje się pieniędzy na inwestycje, a jedynie zwrot kosztów udziału w projektach. Skierowany jest do 27 krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz do Norwegii i Szwajcarii. Działania w zakresie turystyki mogą być dofinansowane w ramach **Osi Priorytetowej 2: Atrakcyjne i spójne miasta** - **temat 2: Zagadnienia środowiskowe.**

2.3.3 Inne programy Unii Europejskiej

Inicjatywa Komisji Europejskich uruchomiona w 2009 na okres trzech lat (2009-2011) w celu umożliwienie podróżowania do europejskich ośrodków wypoczynkowych tym, którzy zwykle nie mogą sobie na to pozwolić, jednocześnie pomagając gospodarkom lokalnym uporać się z pozasezonowym zastojem (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/calypso/index_en.htm).

Program ma wpłynąć na wzrost zatrudnienia (większa liczba miejsc pracy), wydłużenie sezonu, wzmocnienie obywatelstwa europejskiego, poprawienie stanu gospodarek regionalnych/lokalnych poprzez rozwój turystyki społecznej.

Calypso jest adresowana do: osób starszych powyżej 65 lat lub emerytów, młodych osób niepracujących, które otrzymują świadczenia socjalne, dorosłych osób niepełnosprawnych wraz z jedną osobą towarzyszącą (jeśli będzie taka konieczność), młodzieży w wieku 18-30 lat, rodzin (dzieci, rodziców i/lub dziadków) posiadających dokument organu koordynującego ich kraju potwierdzający ich trudną sytuację (finansową, osobistą lub niepełnosprawność).

Projekt EDEN (European Destinations of Excellence – Najlepsze Europejskie Destynacje Turystyczne) ma na celu stworzenie platformy do wymiany dobrych praktyk w zakresie turystyki na szczeblu europejskim oraz promowanie struktur sieciowych między ośrodkami turystycznymi w Europie. Zainicjowany przez Komisję Europejską w 2006 roku ma charakter dorocznych konkursów organizowanych na szczeblu krajowym owocujących wyborem najlepszych destynacji turystycznych w danym kraju. Beneficjentami nagród w konkursie EDEN są powstające, mało znane europejskie ośrodki zlokalizowane w 27 państwach członkowskich oraz państwach kandydujących. Projekt EDEN pomaga w rozpowszechnianiu zrównoważonych praktyk stosowanych w wybranych ośrodkach z Unii Europejskiej oraz w przekształcaniu ich na ośrodki całoroczne. Tym samym proces ten ma na celu odciążenie miejsc nadmiernie obciążonych ruchem turystycznym. Co roku wybierany jest inny motyw przewodni konkursu w roku 2007 był to temat „Najlepsze powstające europejskie, wiejskie destynacje turystyczne”, w 2008 „Turystyka i lokalne dziedzictwo niematerialne”, w 2009 „Turystyka i obszary chronione”, w 2010 „Turystyka wodna”, a w 2011 jest to „Rewitalizacja obiektów i obszarów turystycznych”. Tematy konkursu EDEN dają możliwość przedstawienia bogactwa różnorodności destynacji turystycznych, w tym zasobów

przyrodniczych, dziedzictwa historycznego, tradycyjnych świąt, lokalnej gastronomii itd. (<http://www.edenpolska.pl/>).

Siódmy Program Ramowy na rzecz Badań i Rozwoju Technologicznego – ustanowiony decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady w 2006 roku, jako kontynuacja poprzednich sześciu edycji - największy program finansowania badań naukowych i rozwoju technologicznego w Europie. Jego najważniejsze cele to: wspieranie współpracy ponadnarodowej na wszystkich płaszczyznach w całej UE, zwiększenie dynamizmu, kreatywności i doskonałości europejskich badań naukowych w pionierskich dziedzinach wiedzy (naukowcy w sposób niezależny i odpowiedzialny określają główne badania w tym obszarze), wzmacnianie potencjału ludzkiego w zakresie badań i technologii poprzez zapewnienie lepszej edukacji i szkoleń, łatwiejszego dostępu do potencjału badawczego oraz uznania dla zawodu naukowca, także poprzez znaczne zwiększenie udziału kobiet w badaniach naukowych oraz zachęcanie naukowców do mobilności i rozwijania kariery, zintensyfikowanie dialogu między światem nauki i społeczeństwem w Europie celem zwiększenia społecznego zaufania do nauki, wspieranie naukowców rozpoczynających karierę, wspieranie szerokiego stosowania rezultatów i rozpowszechniania wiedzy uzyskanej w wyniku działalności badawczej, finansowanej ze środków publicznych (http://www.kpk.gov.pl/7pr/podstawy/cele_i_budzet.html).

Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji powołany na mocy Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w 2006 roku - ma na celu promowanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Program stworzono przede wszystkim z myślą o małych i średnich przedsiębiorstwach (MSP). Jego zadaniem jest wspieranie działalności innowacyjnej (w tym innowacji ekologicznych), zapewnienie lepszego dostępu do środków finansowych oraz świadczenie na poziomie regionalnym usług wsparcia dla biznesu. Program ma zachęcać do szerszego i lepszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz wspomagać rozwój społeczeństwa informacyjnego. Będzie on

również promować wzmożone wykorzystanie energii odnawialnej i efektywność energetyczną (<http://www.cip.gov.pl/>).

2.3.4 Światowy Dzień Turystyki

Zgodnie z decyzją Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) z 1979 roku dzień 27 września został ustanowiony Światowym Dniem Turystyki. Data ta związana jest z dniem przyjęcia statutu Międzynarodowego Związku Oficjalnych Organizacji Turystycznych (IUOTO), bezpośredniego poprzednika dzisiejszej UNWTO. Od 1997 roku UNWTO wyznacza corocznie kraj – gospodarza obchodów święta. W każdym roku obchody Światowego Dnia Turystyki są przeprowadzane pod innym hasłem przewodnim (w 2009 „Turystyka świętuje różnorodność”, a w 2010 „Turystyka i różnorodność biologiczna”).

2.4 Struktura zarządzania turystyką w Polsce

Zgodnie z dokumentem „Kierunki Rozwoju Turystyki do 2015 roku” przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 26 września 2008 roku odpowiedzialność poszczególnych podmiotów za zarządzanie turystyką w Polsce przedstawia się następująco:

Minister Sportu i Turystyki

Ministrem właściwym ds. turystyki jest Minister Sportu i Turystyki. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sportu i Turystyki określa szczegółowy zakres działania Ministra Sportu i Turystyki (Dz. U. Nr 248, poz. 1489). Minister kieruje następującymi działami administracji rządowej:

- kultura fizyczna
- turystyka

W budżecie państwa, wydatki przeznaczone na dział „turystyka” obejmują:

- upowszechnianie turystyki;
- pozostała działalność (w szczególności wspieranie, wytyczanie i konserwacja szlaków turystycznych).

Minister właściwy do spraw turystyki jest również_ ministrem wiodącym dla ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223 poz. 2268 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. Nr 62 poz. 689 z późn. zm.). Zgodnie z tą ustawą, minister właściwy do spraw turystyki sprawuje nadzór nad Polską Organizacją Turystyczną (POT).

Samorząd wojewódzki

Do zakresu działania samorządu wojewódzkiego w zakresie turystyki należy:

- dokonywanie wpisu do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych i ich kontroli,
- nadawanie uprawnień pilota wycieczek i przewodnika turystycznego,
- zaszeregowanie obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i kategorii i ich kontroli,
- prowadzenie instytucji kultury fizycznej i wypoczynku mających charakter regionalny, koordynacja działań i finansowe wspieranie jednostek kultury fizycznej, sportu i turystyki o zasięgu wojewódzkim oraz wojewódzkich organizacji sportowych i turystycznych,
- współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki, kreowanie nowych produktów turystycznych i promocja potencjału turystycznego poprzez m.in. udział samorządu województwa w Regionalnej Organizacji Turystycznej,
- koordynacja i rozwój sieci informacji turystycznej w województwie,
- współpraca z instytucjami zajmującymi się turystyką na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym,
- organizacja i nadzór wypoczynku dzieci i młodzieży,
- realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”).

Ustawa o samorządzie wojewódzkim stwierdza, iż samorząd województwa określa strategię rozwoju województwa oraz prowadzi politykę rozwoju (art. 11 ust.1 i 3), zaś do zadań tego samorządu należą m.in. sprawy kultury fizycznej i turystyki (art. 14 ust. 1 p. 11).

Samorząd powiatowy

Do kompetencji powiatu w zakresie turystyki należy:

- prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie powiatu,
- prowadzenie szkolnych schronisk młodzieżowych,
- ewidencja i nadzór nad działalnością oraz dofinansowanie stowarzyszeń działających w sferze kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych, mających siedzibę na terenie powiatu,
- wspieranie finansowe organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych wysokiej rangi odbywających się na terenie powiatu,
- współdziałanie w zakresie planowania rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne, koordynacje działań i wspieranie ratownictwa wodnego i górskiego,
- wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na obszarze powiatu,
- promocja i współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki kwalifikowanej i innych form aktywnej turystyki w powiecie,
- realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”),
- współpraca w zakresie promocji rozwoju turystyki w powiecie ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z Regionalnymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi.

Ustawa o samorządzie powiatowym stwierdza, iż do zadań powiatu należą sprawy mające charakter ponad gminny, m.in. w zakresie kultury fizycznej i turystyki (art. 4 ust. 1 p. 8) oraz promocji powiatu (art. 4 ust. 1 p. 21).

Samorząd gminny

Do kompetencji gmin w zakresie turystyki należy przede wszystkim:

- prowadzenie ewidencji pól biwakowych i innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie i prawo kontrolowania obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie,
- utrzymanie, remont lub przebudowa i rozbudowa obiektów i urządzeń sportowych i turystycznych na terenie gminy,
- tworzenie korzystnych warunków podejmowania działalności gospodarczej w sferze turystyki na terenie gminy,
- prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie gminy,
- dofinansowanie stowarzyszeń kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych mających siedzibę na terenie gminy,
- planowanie rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu m.in. w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne,
- wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na terenie gminy,
- rozbudowa i utrzymanie infrastruktury technicznej (np. transportowej) i społecznej o znaczeniu wojewódzkim,
- realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”),
- działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.
- promocja gminy.

Ustawa o samorządzie gminnym stwierdza, iż do zadań własnych gminy należą m.in. sprawy kultury fizycznej i turystyki (art. 7 ust. 1, p. 10) oraz promocja gminy (art. 7 ust. 1, p. 18)

Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. Nr 62 poz. 689 z późn. zm.) nakłada następujące obowiązki na organizacje turystyczne w Polsce:

Polska Organizacja Turystyczna (POT)

Polska Organizacja Turystyczna jest państwową osobą prawną działającą w celu wzmocnienia promocji Polski w dziedzinie turystyki w kraju i za granicą. Tworzy warunki współpracy organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji zrzeszających przedsiębiorców z dziedziny turystyki, w tym samorządu gospodarczego i zawodowego, oraz stowarzyszeń działających w tej dziedzinie.

Do zadań Polskiej Organizacji Turystycznej należy(art.3.1):

- 1) promocja Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie,
- 2) zapewnianie funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej w kraju i na świecie,
- 3) inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej,
- 4) wykonywanie innych zadań powierzonych przez organy i jednostki, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, na zasadach określonych w umowie zawieranej pomiędzy tymi organami i jednostkami a Polską Organizacją Turystyczną,
- 5) inspirowanie tworzenia regionalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednego lub więcej województw, oraz lokalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednej lub więcej jednostek samorządu lokalnego, a także z nimi współdziałanie.

Regionalne Organizacje Turystyczne (ROT)

Regionalna Organizacja Turystyczna jest organizacją współpracy samorządu terytorialnego (zwłaszcza samorządu szczebla wojewódzkiego) i branży turystycznej (szeroko rozumianej ze względu na heterogeniczny charakter gospodarki turystycznej) w zakresie promocji obszaru obejmującego działalność tej organizacji, jako regionu atrakcyjnego turystycznie w kraju i zagranicą, założoną w formie prawno-organizacyjnej – stowarzyszenia.

Opierając się na Art. 4.3. Ustawy o Polskiej Organizacji Turystycznej (wraz z późniejszymi zmianami) oraz na wymogach Polskiej Organizacji Turystycznej i założeniach tworzenia trójstopniowego systemu promocji turystycznej w Polsce (tworzonego od 2000 roku) do najważniejszych zadań regionalnych organizacji turystycznych należą:

- *skoordynowanie działań promocyjnych w województwie,*
- *stworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej – w celu zapewnienia kompleksowej informacji o województwie w oparciu o lokalne punkty informacji turystycznej oraz włączenie w krajowe rozwiązania systemu informacji turystycznej,*
- *promocja walorów turystycznych regionu w kraju i zagranicą,*
- *stymulowanie tworzenia i rozwoju produktu turystycznego w regionie (zapewnienie wysokiej jakości produktu turystycznego zdolnego sprostać konkurencji międzynarodowej),*
- *inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej,*
- *inspirowanie i pomoc przy tworzeniu Lokalnych Organizacji Turystycznych w regionie,*
- *doskonalenie kadr dla potrzeb turystyki,*
- *przewodzenie badań i analiz marketingowych w dziedzinie turystyki.*

Lokalne Organizacje Turystyczne (LOT)

Lokalna Organizacja Turystyczna jest organizacją współpracy samorządu terytorialnego (zwłaszcza samorządu szczebla powiatowego lub gminnego) i lokalnej branży turystycznej (szeroko rozumianej ze względu na heterogeniczny charakter gospodarki turystycznej) w zakresie promocji turystycznej obszaru obejmującego działalność tej organizacji, a w szczególności kreowania (tworzenia, promocji i rozwoju) lokalnych produktów turystycznych, założoną w formie prawno-organizacyjnej – stowarzyszenia.

Opierając się na Art. 4.3. Ustawy o Polskiej Organizacji Turystycznej (wraz z późniejszymi zmianami) oraz na wymogach Polskiej Organizacji Turystycznej i założeniach tworzenia trójstopniowego systemu promocji turystycznej w Polsce (tworzonego od 2000 roku) do najważniejszych zadań lokalnych organizacji turystycznych należą:

- *integracja społeczności lokalnej, głównie jednostek samorządu lokalnego i branży turystycznej,*
- *kreowanie produktu turystycznego (tworzenie, rozwój i promocja) wokół lokalnych atrakcji turystycznych,*
- *gromadzenie i aktualizacja informacji o atrakcjach i produktach turystycznych,*
- *utrzymanie i prowadzenie lokalnych punktów informacji turystycznej.*

Uczestnicy systemu turystycznego w Polsce

- *Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności minister właściwy ds. turystyki;*
- *Polska Organizacja Turystyczna wraz z regionalnymi i lokalnymi organizacjami turystycznymi;*
- *samorząd terytorialny wszystkich szczebli oraz społeczności lokalne;*
- *podmioty gospodarcze i ich zrzeszenia, w tym w szczególności Polska Izba Turystyki, Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego, Polska Izba Hotelarstwa, Polska Izba Turystyki Młodzieżowej, Izba Gospodarcza "Uzdrowiska Polskie", a także Rada Krajowa Izby Turystyki w Polsce;*
- *uczelnie oraz przedsiębiorcy prowadzący działalność oświatową i eksperci;*
- *organizacje pozarządowe, w tym w szczególności Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych, Polska Federacja Campingu i Caravaningu, Polska Federacja Turystyki Wiejskiej "Gospodarstwa Gościnne", Stowarzyszenie "Konferencje i Kongresy w Polsce", Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP.*

3. Potencjał turystyczny Dąbrowy Górniczej

3.1 Położenie na tle kraju i regionu

Dąbrowa Górnicza – miasto na prawach powiatu położone w południowej Polsce, w województwie śląskim, w Zagłębiu Dąbrowskim, na wschodnim krańcu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP), nad Czarną Przemszą i Białą Przemszą. Historyczna część zachodniej Małopolski. Największe powierzchniowo miasto województwa (188,73 km² – dziewiąte miejsce w kraju) i największy ośrodek przemysłowy Zagłębia Dąbrowskiego. Należy do Górnośląskiego Związku Metropolitalnego skupiającego 14 miast regionu i znajduje się w liczącej około 2,2 miliona mieszkańców konurbacji śląsko-dąbrowskiej. Pod względem ludności (127686 mieszkańców w 2009) zajmuje jedenaste miejsce w województwie śląskim i dwudzieste siódme w Polsce.

Rys.1: Położenie na mapie Polski (źródło: <http://pl.wikipedia.org/>).

Rys.2: Położenie na mapie województwa śląskiego (źródło: <http://pl.wikipedia.org/>).

Miasto graniczy z powiatem będzińskim (miasto Będzin, gmina Psary, gmina Mierzęcice, miasto Siewierz, miasto Sławków), powiatem zawierciańskim (gmina Łazy), powiatem olkuskim w województwie małopolskim (gmina Klucze, gmina Bolesław) oraz miastem na prawach powiatu Sosnowiec.

W skład miasta wchodzi 26 dzielnic: Antoniów, Błędów, Bugaj, Centrum, Dziewiąty, Gołonóg, Korzeniec, Kuźniczka, Łazy Błędowskie, Łęka, Łęknice, Łosień, Marianki, Mydlice, Okradzionów, Piekło, Ratanice, Reden, Sikorka, Strzemieszyce Małe, Strzemieszyce Wielkie, Trzebieszów, Trzyczka, Tucznawa, Ujejsce, Ząbkowice. W latach 1977-1984 jedną z dzielnic stanowił Sławków.

Rys.3: Dzielnice Dąbrowy Górniczej (źródło: opracowanie własne na podstawie mapy obrębów – Obręb: Dąbrowa Górnicza, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej, Wydział Geodezji i Kartografii, 2010).

Współrzędne geograficzne

Obszar Miasta Dąbrowa Górnicza rozciąga się pomiędzy:

19⁰09'16,6" - 19⁰29'17,0"
długości geograficznej wschodniej (E)

50⁰17'25,7" - 50⁰26'52,9"
szerokości geograficznej północnej (N)

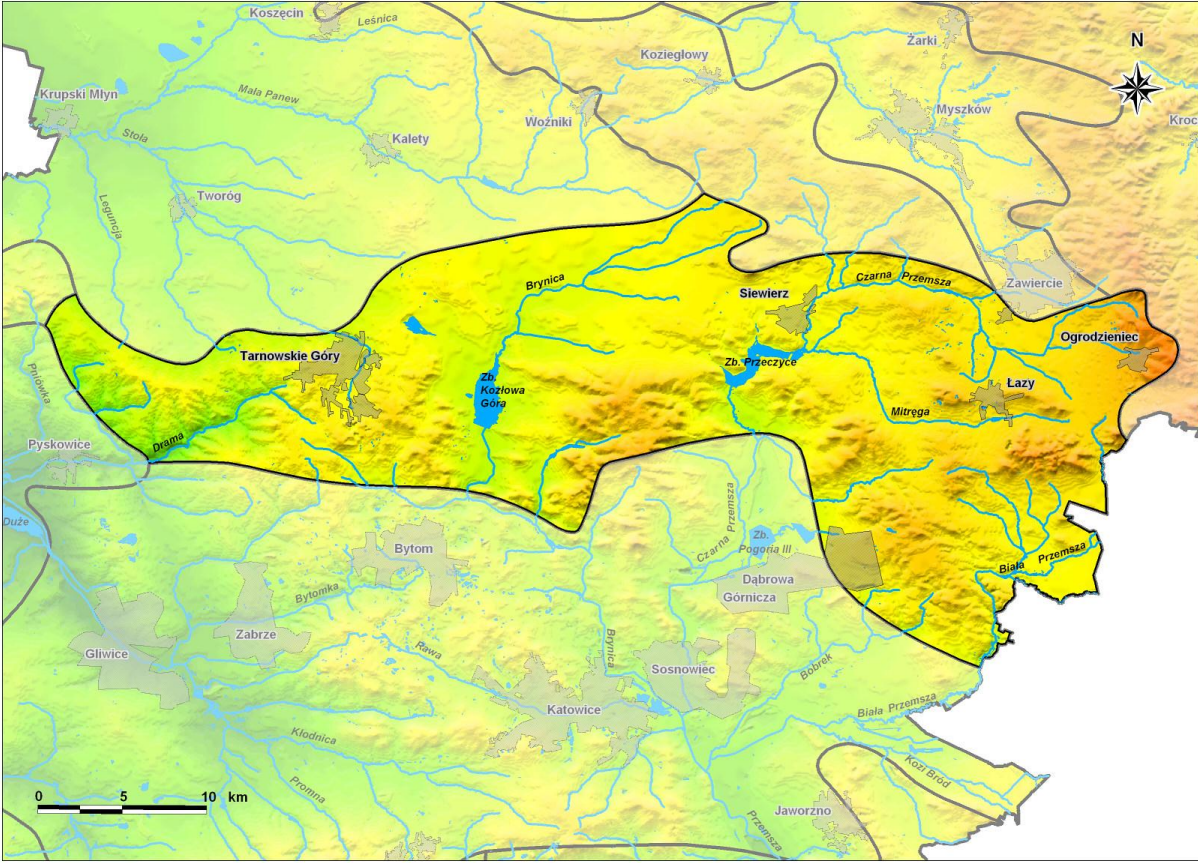
Lokalizacja Dąbrowy Górniczej według kryteriów

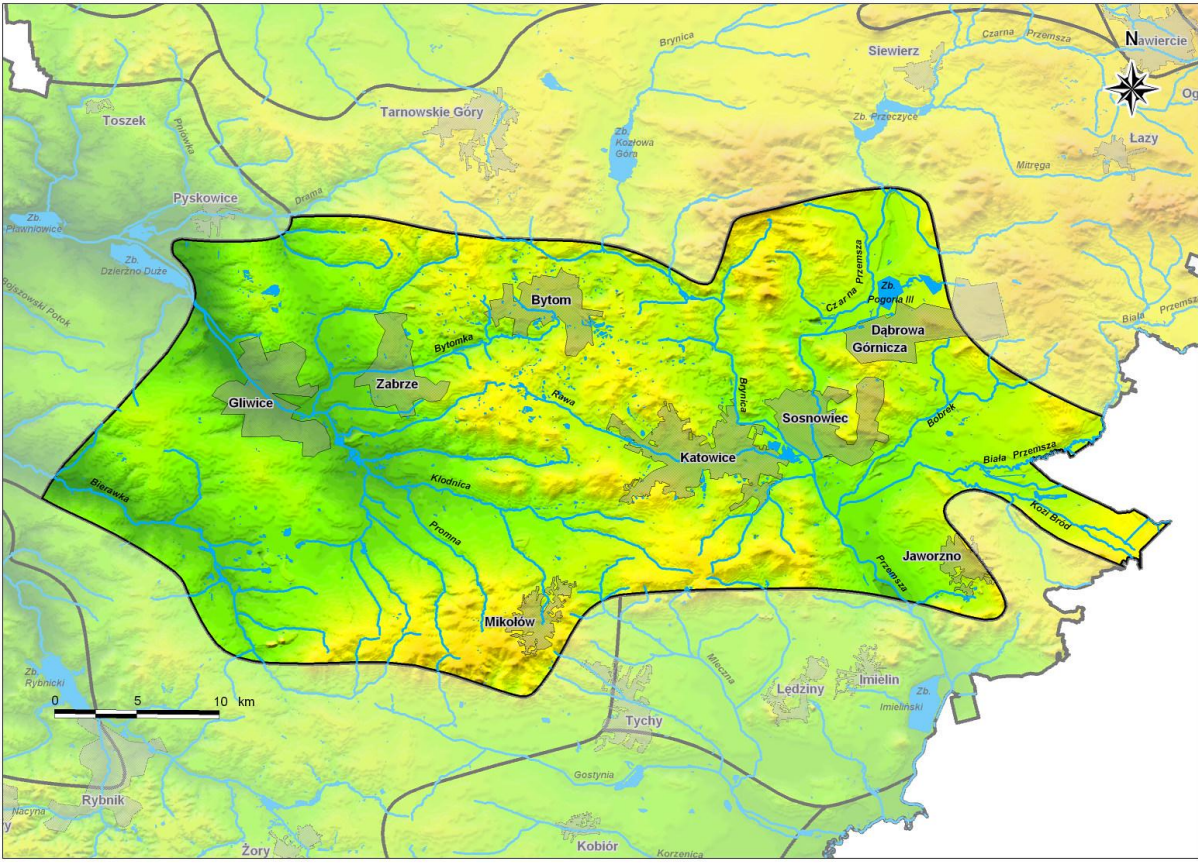
Kryterium fizyczno-geograficzne

Dąbrowa Górnicza jest usytuowana na obszarze następujących jednostek podziału fizycznogeograficznego (Kondracki, 2002):

Megaregion:	Pozaalpejska Europa Środkowa
Prowincja:	Wyżyny Polskie
Podprowincja:	Wyżyna Śląsko-Krakowska
Makroregion:	Wyżyna Śląska
Mezoregiony:	Garb Tarnogórski, Wyżyna Katowicka
Mikroregiony:	Garb Ząbkowicki, Kotlina Dąbrowska

Rys.4: Garb Tarnogórski (źródło: http://www.2007.przyroda.katowice.pl/garb_tarnogorski.html).

Rys.5: Wyżyna Katowicka (źródło: http://www.2007.przyroda.katowice.pl/wyzyna_katowicka.html).

Kryterium administracyjno-statystyczne

Umiejscowienie miasta zgodnie z obowiązującą w Unii Europejskiej nomenklaturą NUTS (Statystyczna Nomenklatura Jednostek Terytorialnych) stanowiącą jednolity system podziału terytorialnego państw członkowskich Unii Europejskiej.

Rys.6: Podział terytorialny Polski na jednostki NUTS 1 (źródło: <http://www.stat.gov.pl/>).

Rys.7: Podział terytorialny Polski na jednostki NUTS 2 (źródło: <http://www.stat.gov.pl/>).

Rys.8: Podział terytorialny Województwa Śląskiego na jednostki NUTS 3 (źródło: <http://www.stat.gov.pl/>).

Rys.9: Podział terytorialny Subregionu Sosnowieckiego na jednostki NUTS 4 (źródło: <http://www.stat.gov.pl/>).

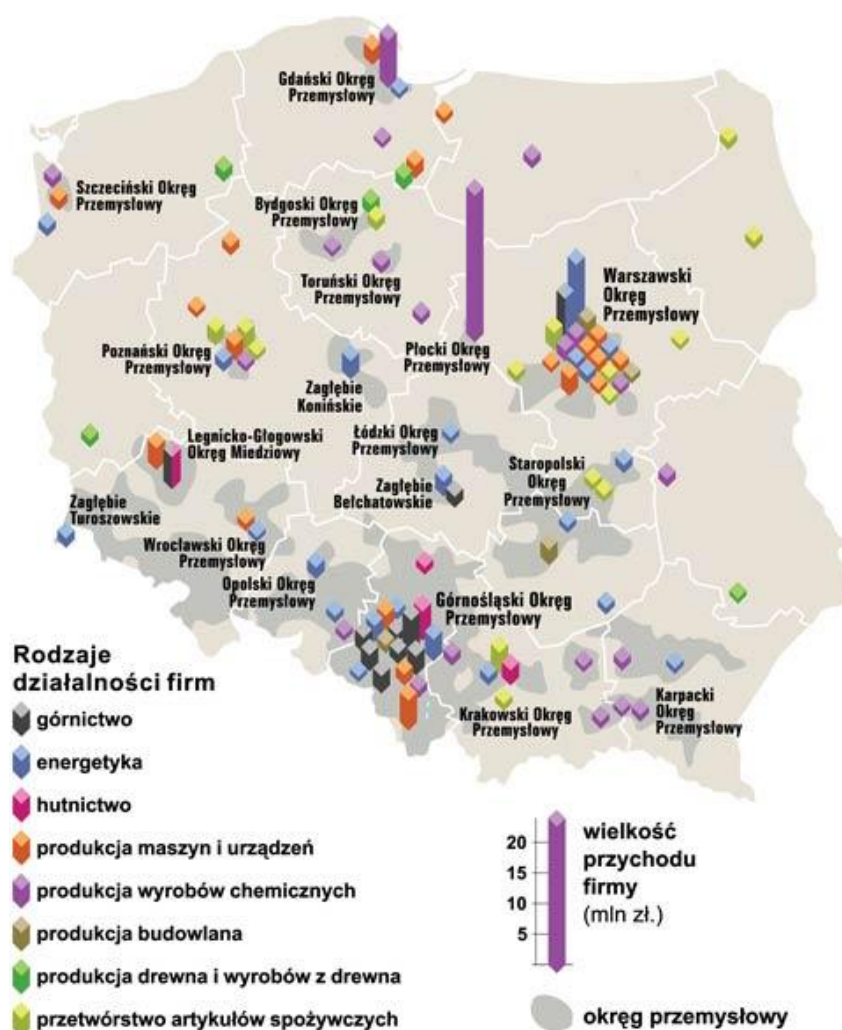

Rys..10: Dąbrowa Górnicza jako jednostka NUTS 5 (źródło: <http://www.stat.gov.pl/>).

NUTS 0 (kraj):	Rzeczpospolita Polska
NUTS 1 (makroregion - grupujący województwa):	Region Południowy
NUTS 2 (region – województwo):	Województwo Śląskie
NUTS 3 (subregion - obejmujący kilka powiatów):	Subregion Sosnowiecki
NUTS 4 (mikroregion - powiaty i miasta na prawach powiatu):	Miasto Dąbrowa Górnicza
NUTS 5 (locoregion - gminy):	Gmina Dąbrowa Górnicza

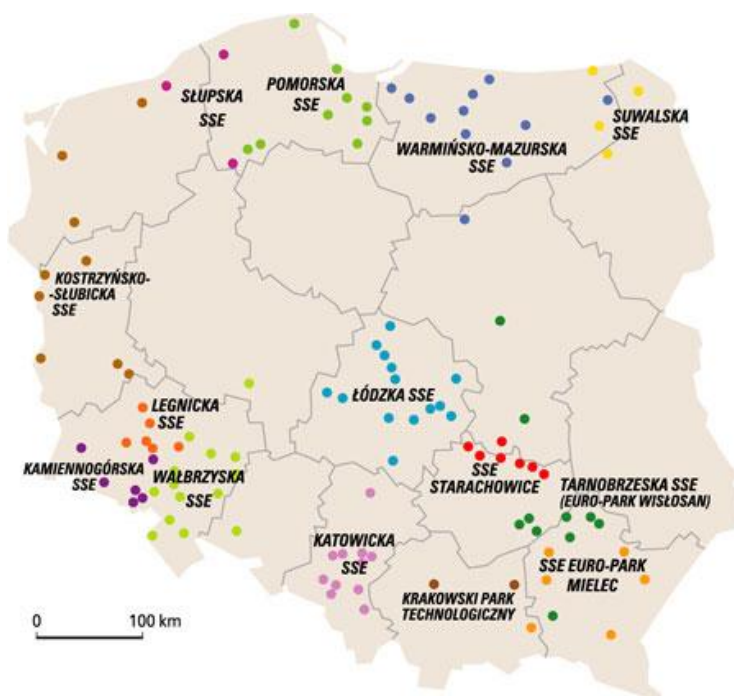
Kryterium ekonomiczne

Dąbrowa Górnicza stanowi wschodni kraniec Górnosląskiego Okręgu Przemysłowego, największego okręgu przemysłowego Polski, zajmującego środkowo-wschodnią część województwa śląskiego.

Rys.11 Okręgi przemysłowe w Polsce (źródło: <http://www.geografia.dwgm.pl/przemysl.html>)

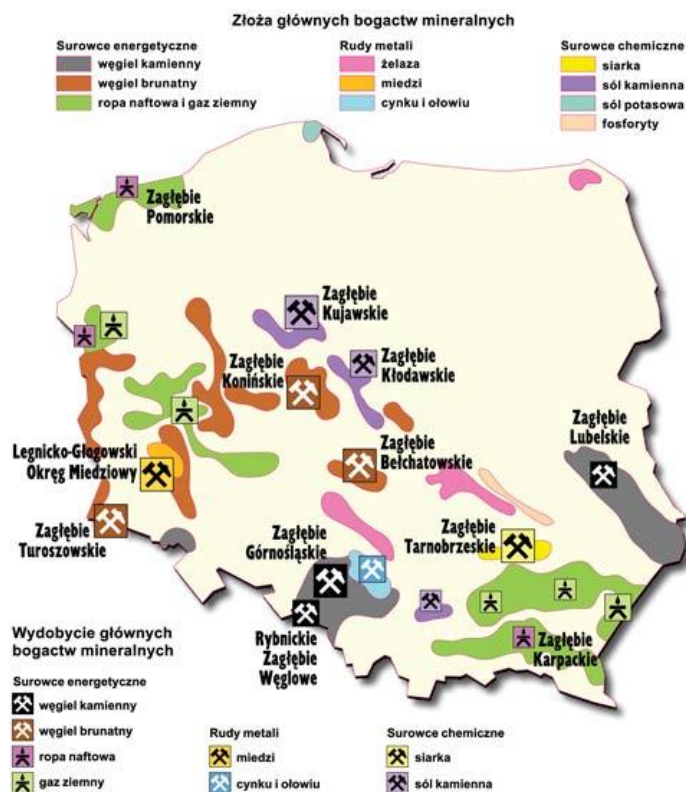
Tereny miasta leżą w obszarze działania Podstrefy Sosnowiecko-Dąbrowskiej Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, ustanowionej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 1996 roku. Do strefy przynależy 187 hektarów miejskich terenów inwestycyjnych.

Rys.12: Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) w Polsce (źródło: <http://www.geografia.dwgm.pl/przemysl.html>)

Kryterium geologiczne

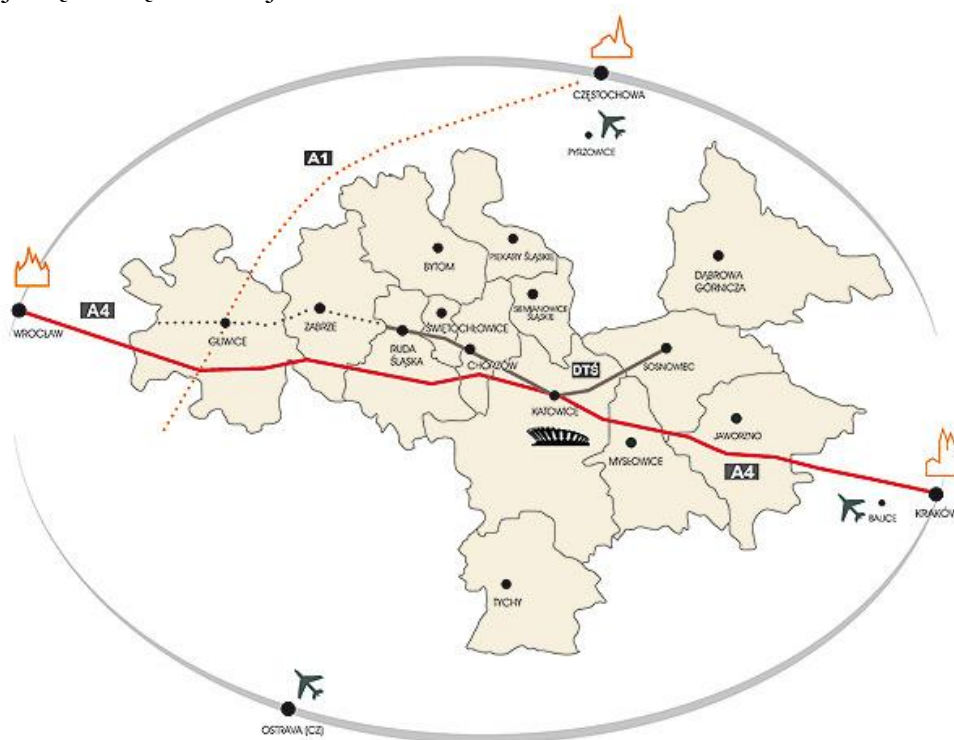
Dąbrowa Górnicza jest usytuowana w północnej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego obejmującego swoim zasięgiem obszary na terenie Polski na Górnym Śląsku i w Małopolsce (Zagłębie Dąbrowskie, Zagłębie Krakowskie) oraz na terenie Czech w Kraju Morawsko-Śląskim.

Rys.13: Zagłębia wydobywcze w Polsce (źródło: <http://www.geografia.dwgm.pl/przemysl.html>)

Kryterium organizacyjne

Dąbrowa Górnicza jest jednym z miast członków Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, międzygminnego związku obejmującego 14 miast na prawach powiatu, leżących na obszarze konurbacji śląsko-dąbrowskiej.

Rys.14: GZM „Silesia” (źródło: http://www.slaskie.pl/gzm/GZM_mapa.jpg)

W skład Górnośląskiego Związku Metropolitalnego wchodzi:

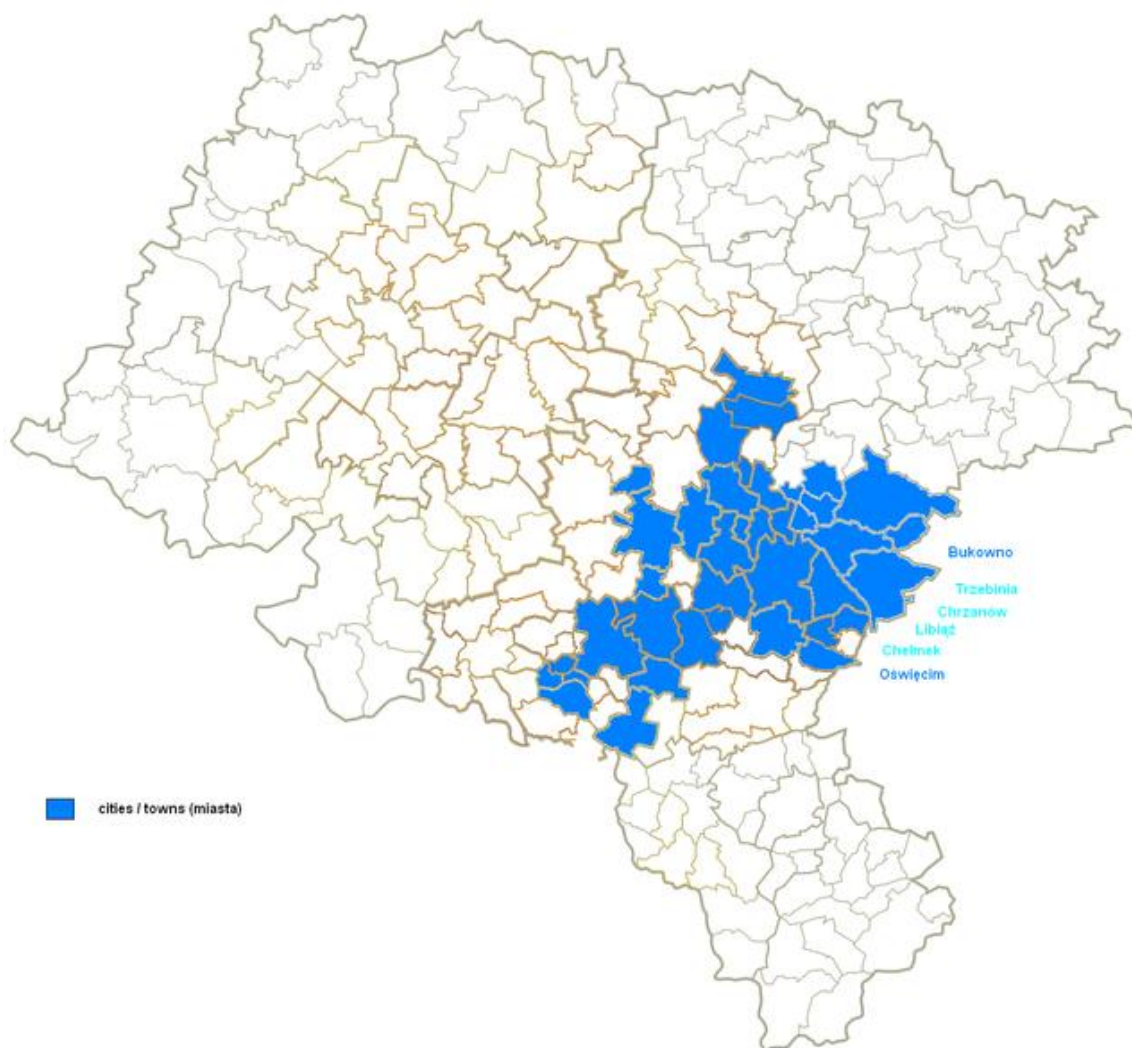
- 1/ Bytom, Chorzów, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice, Tychy, Zabrze – leżące na Górnym Śląsku
- 2/ Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec – położone w Zagłębiu Dąbrowskim
- 3/ Jaworzno – należące do Ziemi Chrzanowskiej

W GZM wyróżnia się następujące okręgi:

- wschodni – Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Jaworzno
- centralny – Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice, Ruda Śląska
- północny – Bytom, Piekary Śląskie
- zachodni – Gliwice, Zabrze
- południowy – Tychy

Kryterium funkcjonalno-przestrzenne

Dąbrowa Górnicza to jeden z ośrodków konurbacji śląsko-dąbrowskiej (konurbacja śląsko – zagłębiowska) obejmującej w zależności od przyjętego wariantu 19 miast i 5 powiatów (zespół funkcjonalny podstawowy) lub 19 miast i 10 powiatów (zespół funkcjonalny rozszerzony), liczącej od 2,2 do 2,7 miliona mieszkańców (zależnie od zastosowanej opcji).

Rys.15: Konurbacja śląska na tle obszaru Górnego Śląska (źródło: <http://pl.wikipedia.org/>)

Jednostki należące do konurbacji:

- 1/ *Zespół funkcjonalno-przestrzenny* (miasta graniczące ze sobą): Będzin, Bytom, Chorzów, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Knurów, Mikołów, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Tychy, Zabrze.
- 2/ *Zespół funkcjonalny podstawowy*: miasta z punktu 1 oraz powiaty będziński, bieruńsko - lędziński, gliwicki, mikołowski, tarnogórski, Chelmek, Libiąż i Oświęcim.
- 3/ *Zespół funkcjonalny rozszerzony*: miasta i powiaty z punktu 2 oraz powiaty chrzanowski, olkuski, oświęcimski, pszczyński i zawierciański.

Kryterium historyczno-kulturowe

Dąbrowa Górnicza to jedna z jednostek administracyjnych Zagłębia Dąbrowskiego, regionu historyczno-geograficznego na pograniczu Małopolski z Górnym Śląskiem, obejmującego wschodnią część obecnego województwa śląskiego, jak również zachodnią część województwa małopolskiego.

Warianty obszaru Zagłębia Dąbrowskiego

1/ *Wąski*: miasta Będzin, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Wojkowice

Rys.16: Zagłębie Dąbrowskie – wariant wąski

2/ *Podstawowy*: miasta Będzin, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Siewierz, Sławków, Sosnowiec, Wojkowice, gminy Bobrowniki, Mierzęcice, Ożarówce, Psary

Rys.17: Zagłębie Dąbrowskie – wariant podstawowy

3/ *Szeroki*: miasta i gminy wymienione w punkcie 2 oraz miasto Zawiercie wraz z powiatem ziemskim (miasto Poręba, gmina Włodowice, gmina Kroczyce, miasto i gmina Ogrodzieniec, miasto i gmina Łazy), miasto i gmina Olkusz wraz z powiatem ziemskim (gmina Bolesław, gmina Trzyciąż, gmina Klucze, miasto Bukowno, miasto i gmina Wolbrom), miasto i gmina Myszków wraz z powiatem ziemskim (miasto i gmina Koziegłowy, miasto i gmina Żarki, gmina Niegowa, gmina Poraj).

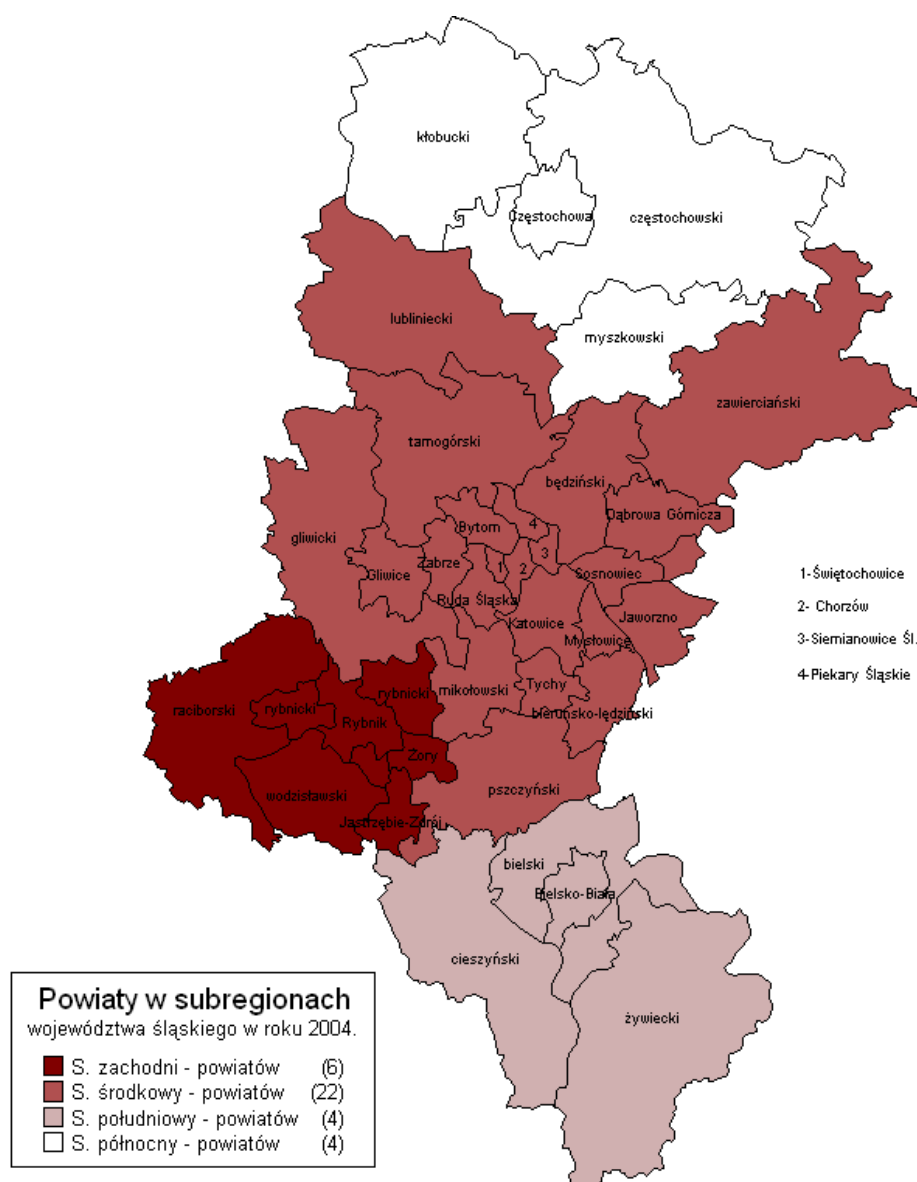

Rys.18: Zagłębie Dąbrowskie – wariant szeroki

Kryterium absorpcji funduszy pomocowych Unii Europejskiej

W ramach procedury wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013, obok ścieżki konkursowej przygotowano dwie pozakonkursowe ścieżki wyboru projektów: Indykatory Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych oraz Programy Rozwoju Subregionów (PRS). Województwo Śląskie zostało podzielone na 4 subregiony: centralny, południowy, północny i zachodni.

Subregion centralny (zwany także subregionem środkowym) jest położony w centralnej części województwa śląskiego. W jego skład wchodzi: 14 miast na prawach powiatu (tj. Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze) oraz 8 powiatów ziemskich (tj. będziński, bieruńsko - lędziński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski, pszczyński, tarnogórski, zawierciański). Powierzchnia subregionu centralnego wynosi 5 578 km². Na terenie tego subregionu zamieszkuje około 2,85 miliona osób, co stanowi około 61% ludności całego województwa śląskiego.

Rys.19: Podział województwa śląskiego na subregiony pod kątem wdrażania RPO WŚ 2007-2013 (źródło: *Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006-2020*, Katowice 2006)

Identyfikacja wizualna miasta i regionu

Województwo Śląskie

Herb

Flaga

Chorągiew

Logo

Zagłębie Dąbrowskie

Herb

Flaga

Chorągiew

Logo¹⁾

Dąbrowa Górnicza

Herb

Flaga

Chorągiew

Logo

Metropolia „Silesia”

Logo

¹⁾ Na podstawie *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Zagłębia Dąbrowskiego*, Sosnowiec 2004

Dostępność komunikacyjna

Rys.20: Odległości od wybranych stolic europejskich (źródło: opracowanie własne).

Odległości od przejść granicznych:

Czechy:	Cieszyn	100 km
Niemcy:	Zgorzelec	350 km
Słowacja:	Zwardoń	170 km,
	Chyżne	170 km
Ukraina:	Medyka	320 km

Odległości od portów lotniczych:

Katowice – Pyrzowice	25 km
Kraków – Balice	70 km
Warszawa – Okęcie	270 km
Ostrawa - Mošnov	150 km

Odległości od ważniejszych miast w Polsce:

Katowice	20 km
Kraków	70 km
Poznań	330 km
Warszawa	270 km
Wrocław	220 km

Komunikacja drogowa:

W Dąbrowie Górniczej krzyżują się ważne drogi tranzytowe północ-południe oraz wschód-zachód:

- droga międzynarodowa: E75 (Vardø/Norwegia – Iraklion/Grecja) przebiegająca na terenie Polski w relacji Gdańsk – Łódź – Częstochowa – Dąbrowa Górnicza – Tychy – Cieszyn (DK 1) / droga ekspresowa: S1 (Pyrzowice – Cieszyn)
- drogi krajowe: DK 86 (Wojkowice Kościelne – Będzin – Sosnowiec – Katowice - Tychy) o parametrach drogi głównej ruchu przyspieszonego), DK 94 (Krzywa – Legnica – Wrocław – Opole – Bytom – Sosnowiec – Dąbrowa Górnicza – Olkusz - Kraków) o parametrach drogi głównej ruchu przyspieszonego)
- drogi wojewódzkie: 790 (Dąbrowa Górnicza – Ogrodzieniec - Pilica), 796 (Zawiercie – Dąbrowa Górnicza), 910 (Będzin – Dąbrowa Górnicza)

Miasto posiada wygodny dostęp do niedaleko przebiegającej (15 km) autostrady A4 (Jędrzychowice-Ludwigsdorf koło Zgorzelca – Legnica - Wrocław - Opole - Gliwice - Katowice - Kraków - Tarnów - Rzeszów - przejście graniczne na Ukrainę Korczowa-Krakowiec) stanowiącej element drogi międzynarodowej E40 (Calais/Francja – Ridder/Kazachstan).

W najbliższych latach planowane jest przedłużenie do Dąbrowy Górniczej Drogowej Trasy Średnicowej – DTŚ Wschód o parametrach drogi głównej. DTŚ jest jedną z najważniejszych arterii drogowych na terenie konurbacji śląskiej, Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego i Górnośląskiego Związku Metropolitalnego.

Komunikacja kolejowa:

Dąbrowa Górnicza posiada bardzo gęstą sieć kolejową. W mieście znajduje się 9 stacji kolejowych na następujących liniach: **1** (Warszawa – Częstochowa – Katowice): Dąbrowa Górnicza, Dąbrowa Górnicza Pogoria, Dąbrowa Górnicza Gołonóg, Dąbrowa Górnicza Ząbkowice, Dąbrowa Górnicza Sikorka, **62** (Katowice-Kielce): Dąbrowa Górnicza Strzemieszyce, Dąbrowa Górnicza Wschodnia, **133** (Dąbrowa Górnicza Ząbkowice – Kraków): Dąbrowa Górnicza Huta Katowice, Dąbrowa Górnicza Południowa.

Ważne znaczenie dla miasta posiada "Szeroki tor" - linia hutniczo-siarkowa stanowiąca połączenie kolejowe o rozstawie szyn przystosowanym do torów w państwach byłego Związku Radzieckiego (WNP). W pobliskim Sławkowie znajduje się terminal przeładunkowy, który głównie zajmuje się przeładunkiem materiałów sypkich. Istnieją plany utworzenia w tym miejscu Europejskiego Centrum Przeładunkowego dla kontenerów i transportu samochodowego TIR.

Komunikacja miejska

Miasto posiada połączenia autobusowe z Będzinem, Sosnowcem, Katowicami, Sławkowem, Siemianowicami Śląskimi, Czeladzią, Zawierciem i Mysłowicami oraz tramwajowe z Będzinem, Czeladzią i Sosnowcem.

Charakterystyka geograficzna¹⁾

Ukształtowanie terenu

Przeważająca część obszaru miasta usytuowana jest w Kotlinie Dąbrowskiej - rozległym obniżeniu terenu o nieregularnym kształcie, rozciągniętym wzdłuż biegu Czarnej Przemszy od Przeczyc do Będzina, leżącym na wschodnim krańcu Wyżyny Katowickiej. Północne tereny stanowią część Garbu Żabkowickiego, stanowiącego pod względem fizycznogeograficznym wschodni fragment Garbu Tarnogórskiego. Centrum miasta jest mocno zurbanizowane - oprócz budynków mieszkalnych znajdują się tu także liczne budynki użyteczności publicznej oraz obiekty przemysłowe. Dąbrowa Górnicza jest miastem niejednorodnym przestrzennie, gdzie obok terenów przemysłowych i zurbanizowanych, funkcjonują obszary niezwykle bogate pod względem przyrodniczym. Walory krajobrazu miasta wynikają przede wszystkim z ukształtowania terenu i form zagospodarowania (wysoki udział terenów otwartych, użytków rolniczych i nieużytków porolnych oraz lasów i zadrzewień). Zróżnicowanie geomorfologiczno - geologiczne, glebowe i klimatyczne - hydrologiczne, stanowią o dużej różnorodności siedlisk, a tym samym - bioróżnorodności.

Najniżej położone punkty

Dno potoku Pogoria na przecięciu potoku z granicą miasta (257,8 m n.p.m.) Do czasu zalania wyrobiska Kuźnica Wareżyńska i powstania zbiornika Pogoria IV, najniżej położonym punktem, był punkt zlokalizowany na jego dnie w środkowej części wyrobiska (249,6 m n.p.m.).

Najwyżej położone punkty

Wzgórze bez nazwy położone na północ od dzielnicy Łosień (390,0 m n.p.m.) oraz wzniesienie Góry Gołonoskiej (335 m. n.p.m.).

Klimat

Na klimat Dąbrowy Górniczej wpływają w przeważającej części masy powietrza morskiego (ok. 65 %), w mniejszym stopniu masy powietrza kontynentalnego (ok. 30 %) i masy powietrza zwrotnikowego (ok. 5%). Dominują wiatry zachodnie i południowo - zachodnie. Względna wilgotność powietrza wynosi średnio w roku około 79 %. Na terenie Dąbrowy Górniczej notowanych jest stosunkowo wiele, w porównaniu z innymi rejonami kraju bezwietrznych sytuacji pogodowych. Cisze występują przez ok. 70 dni w roku (czyli blisko 20% czasu w roku). Najmniejsze zachmurzenie notuje się w sierpniu i wrześniu, zaś największe na przełomie jesieni i zimy, w listopadzie, grudniu i styczniu. Roczna suma opadów jest na Wyżynie Śląskiej wyższa od średniej w kraju i waha się od 700-800 mm. W ciągu roku odnotowuje się ponad 45% dni z opadem. Najwięcej opadów jest w lipcu i sierpniu, zaś najmniej w styczniu. Z uwagi na dużą różnorodność poszycia terenu oraz znaczne przekształcenie środowiska naturalnego na terenie Dąbrowy Górniczej charakterystyczną cechą klimatu są zmiany termiki pomiędzy obszarami uprzemysłowionymi

a otaczającymi je terenami. Średnia roczna temperatura wynosi 7,9 °C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, a najchłodniejszym styczeń. Temperatury kształtują się w sposób typowy dla niżowo-wyżynnego ukształtowania terenu.

Gleby

Podłożem do kształtowania się gleb są triasowe wapienie muszlowe, dolomity kruszconośne, a także osady plejstoceńskie - gliny i piaski polodowcowe w dolinach. Ważniejsze występujące na terenie Dąbrowy Górniczej gleby to:

- mady - zajmujące najniższe terasy rzek i potoków. Stanowią one bogate siedliska, opanowane przez roślinność łągową lub bujne, wilgotne łąki;
- gleby bagienne - wykształcają się głównie w obniżeniach terenu z nieprzepuszczalnym podłożem;
- rędziny węglanowe brunatne i rędziny mieszane - występują w północnej części miasta, w krajobrazie urozmaiconym, porośniętym lasami bukowymi;
- gleby bielcowe - związane z podłożem piaszczystym, skupiają się we wschodniej części obszaru Dąbrowy Górniczej i porośnięte są głównie borami sosnowymi;
- na Pustyni Błędowskiej występują gleby inicjalne porośnięte roślinnością wydmową.

Lasy

W granicach administracyjnych miasta Dąbrowa Górnicza znajdują się lasy i grunty leśne o łącznej powierzchni: 4 412 ha, w tym: grunty Lasów Państwowych 2 432 ha, lasy osób fizycznych 800 ha, lasy pozostałe 1 180 ha. Klasyfikacja lasów w Dąbrowie Górniczej: lasy położone są w VI Krainie Małopolskiej, dzielnicy 7 Wyżyny i Pogórza Śląskiego, z wyłączeniem Trzebiesławic, Ujejsca i Łęki, które zaliczane są do V Krainy przyrodniczo – leśnej Śląskiej, Dzielnicy V GOP. Wschodnia część obrębu Błędów leży na terenie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. W lasach na terenie miasta przeważają siedliskowe typy lasów: las mieszany świeży (41%), bór świeży (36%), bór mieszany świeży (14%). Pozostałe lasy to: las świeży, las mieszany wilgotny, ols, bór mieszany wilgotny, bór suchy, bór bagienny, łęgi jesionowo – olszowe, wiązowo – jesionowe i wierzbowe.

Wody powierzchniowe

Obszar Dąbrowy Górniczej położony jest w obrębie zlewni Przemszy. Przemsza posiada przebieg południkowy, płynie z północy na południe i stanowi oś hydrograficzną dla północnych, zachodnich i południowych terenów miasta (dzielnice: Ujejsce, Kuźnica Warężyńska, Ząbkowice, Gołonóg, Śródmieście, Reden). Jej główny dopływ - Biała Przemsza posiada przebieg równoleżnikowy, płynie ze wschodu na zachód i stanowi oś hydrograficzną dla wschodnich terenów miasta (dzielnice: Okradzionów, Łęka, Błędów i Strzemieszyce). Sieć hydrograficzną Dąbrowy Górniczej uzupełniają:

- dopływy Przemszy: Trzebyczka oraz Pogoria wraz z wpadającą do niej Babia Ławą;
- dopływy Białej Przemszy: Centuria, Strumień Błędowski, Biała, Bobrek wraz z wpadającymi do niego Potokiem Rakówki i Potokiem Jamki.

Na terenie miasta znajduje się kilkadziesiąt zbiorników wodnych o różnej wielkości i genezie. Są to przeważnie zbiorniki sztuczne, związane z gospodarczą działalnością człowieka, taką jak np. zaopatrzenie w wodę, retencja przeciwpowodziowej czy rekreacja. Do największych należą:

- Pogoria I, o powierzchni całkowitej 82,3 ha, powierzchni lustra wody 60 ha oraz średniej głębokości 5,5 m. Zlewnia własna zbiornika wynosi 1,47 km². Pojemność dyspozycyjna zbiornika to około 3 300 tys. m³. Zbiornik otoczony jest lasem sosnowym i stanowi miejsce lokalizacji wielu ośrodków wypoczynkowych;

- Pogoria II, o powierzchni całkowitej 94,42 ha i powierzchnia lustra wody 24 ha. Wody zbiornika są II klasy czystości. Pojemność zbiornika to około 626 tys. m³. Zbiornik jest przepływowy zasilany w wodę przez potok Pogoria. Zbiornik jest dość płytki (do 1,8 m) z dużą ilością obszarów podmokłych i zabagnionych. Stanowi on przykład rekultywacji terenów zniszczonych przez górnictwo odkrywkowe piasku podsadzkowego.
- Pogoria III, o powierzchni całkowitej 233 ha, powierzchni lustra wody 207 ha oraz maksymalnej głębokości 15,5 m. Pojemność całkowita zbiornika to około 11,41 mln m³. Obecnie zbiornik spełnia funkcje awaryjnego ujęcia wody dla celów przemysłowych Huty Katowice, zbiornika redukującego falę wezbraniową w czasie powodzi, obiektu rekreacyjno-wypoczynkowego i zbiornika hodowlanego.
- Kuźnica Warężyńska – Pogoria IV, zbiornik wodny utworzony na terenie kopalni piasku, posiadający powierzchnię 560 ha, maksymalną głębokość ok. 23 m, obwód ok. 13 km; spełnia funkcję zbiornika przeciwpowodziowego, docelowo będzie także pełnił funkcję rekreacyjną.

¹⁾ Przy opracowaniu wykorzystano materiały znajdujące się na stronach internetowych http://www.dabrowa.pl/dg_geografia.htm, <http://www.dabrowa-gornicza.pl/strona-186-Ekologia.html> oraz zapisy „Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Dąbrowy Górniczej na lata 2008-2012”

3.2 Historia

X wiek - prawdopodobnie istniał Łosień, będący wczesnośredniowiecznym ośrodkiem wytopu metali.

XII wiek – Pierwsza wzmianka o Trzebieszawicach.

1220 – Pierwsza informacja o Błędowie (w kronikach biskupa krakowskiego Iwo Odrowąża).

1372 – Pierwsze wzmianki o Strzemieszycach i Ujejscu.

1443 – Pierwsza informacja o Sikorze.

XV wiek – Pierwsze wzmianki o Gołonogu i Ząbkowicach (w księgach Jana Długosza).

1551 – Pierwsza informacja o Łęce.

1726 - Pierwsza wzmianka o Dąbrowie pochodząca z ksiąg parafialnych kościoła Świętej Trójcy w Będzinie, w których pod datą 25 lipca 1726 odnotowana zostaje, jako matka chrzestna niejaka Anna Lisowa – mieszkanka Dąbrowy.

1755 - Pierwsze dane kronikarskie o osadzie, jako zapis w księgach starostwa siewierskiego w sprawie sporu o las Rocha. Jednym ze świadków był Maciej Sikora.

1785 - Przypadkowe odkrycie pokładów węgla kamiennego.

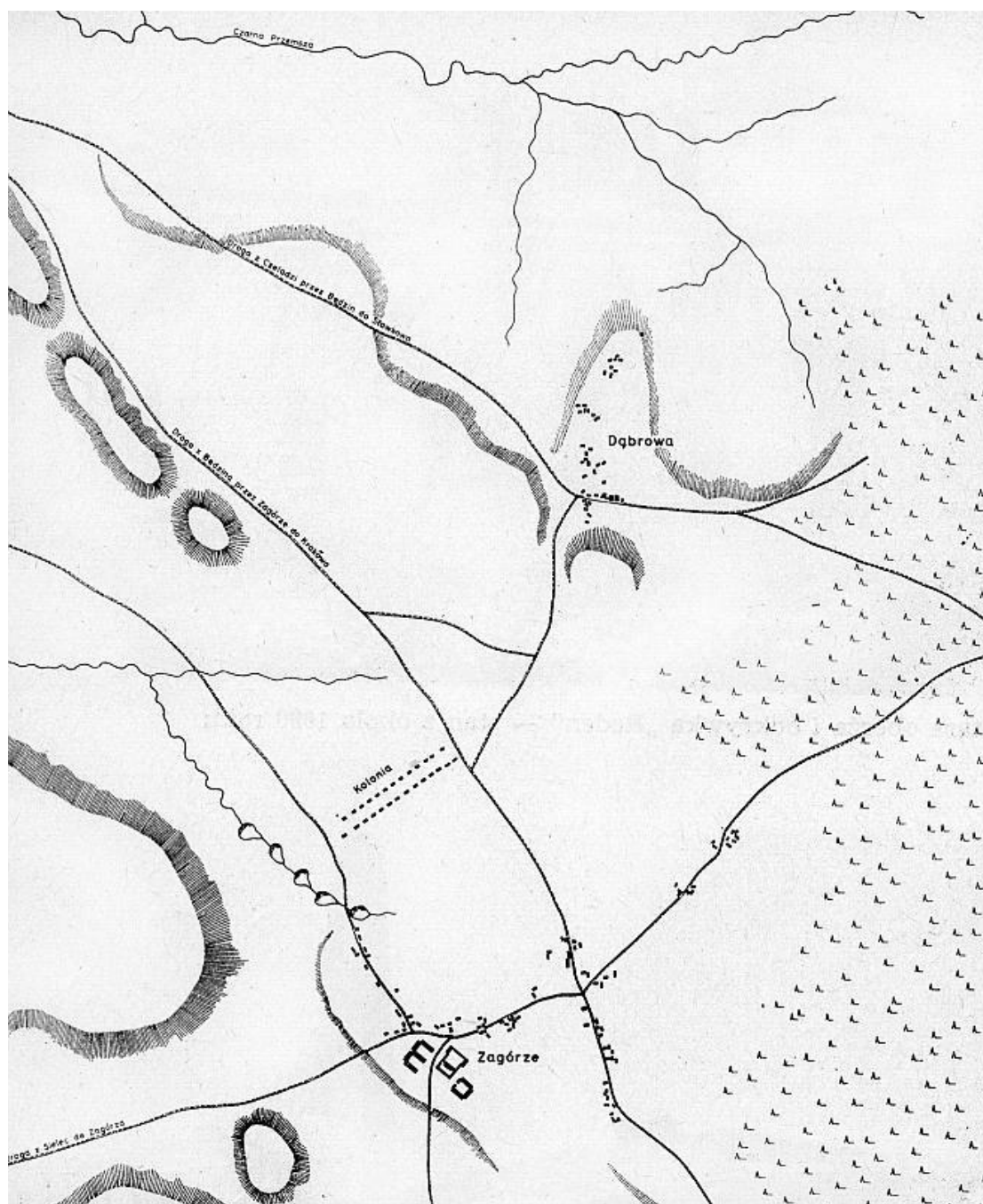
1787 - Według spisu ludności diecezji krakowskiej z 1787 osada liczy 184 mieszkańców (Gołonóg w tym samym czasie 515)

1789 – Informacje na temat wsi w lustracji województwa krakowskiego.

1795 - W wyniku III rozbioru Polski, Dąbrowa przyłączona została do Prus (Nowy Śląsk).

1796 - Z inicjatywy władz pruskich rozpoczęto budowę pierwszej odkrywkowej kopalni węgla kamiennego, która od nazwiska dyrektora górnictwa w rządzie pruskim – hr. Fryderyka Wilhelma Redena – otrzymała nazwę "Reden".

1799 - Powstaje pierwsza znana mapa tych okolic, z której wynika, że załączkiem osady była "Stara Dąbrowa" – wieś zlokalizowana przy trakcie prowadzącym z Krakowa na Śląsk, we wsi tej znajdowała się karczma starościńska, kuźnia, studnia i kapliczka.

Rys.21: Okolice wsi Dąbrowa 1799 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

1806 – Początek powstawania kolonii robotniczej o tej samej nazwie.

1815 - Włączenie Dąbrowy do Królestwa Polskiego.

1815 - Dąbrowa zostaje siedzibą Gminy Olkuso-Siewierskiej, liczącej 15 wsi i osad.

1816-1823 – Budowa huty cynku „Konstanty” obok kopalni "Reden" - do wytopu metali wykorzystywano rudy galmanu przywożone z kopalń w Strzemieszycach Małych, Sławkowie, Żychlicach i Olkuszu.

1820 - Przy kopalni "Reden" powstaje pierwsza w Dąbrowie szkoła elementarna .

1825 - Pod Będzinem powstaje kopalnia "Ksawery", która dała początek dzielnicy o tej samej nazwie oraz Mydlicom.

1834-1839 - Budowa huty żelaza Bankowa.

1845 - Rozpoczęcie budowy kolei żelaznej „Warszawsko – Wiedeńskiej” (przebiega przez Dąbrowę od grudnia 1847) – pierwszej linii kolejowej w Królestwie Polskim).

Rys.22: Wieś Dąbrowa 1860 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

1864 - Dąbrowa staje się siedzibą Gminy Osad Górniczych.

1874 - Z Gminy Osad Górniczych oraz Starej Dąbrowy utworzono Gminę Górniczą, włączając do niej samodzielne dotąd jednostki administracyjne: Modrzejów, Niwkę, Sielec i Zagórze oraz rozwijające się osady przemysłowe: Bobrek, Dańdówkę, Józefów, Konstytynów, Klimontów, Niepiekło i Środulę.

1885 – Uruchomienie linii kolejowej „Iwanogrodzko – Dąbrowskiej”

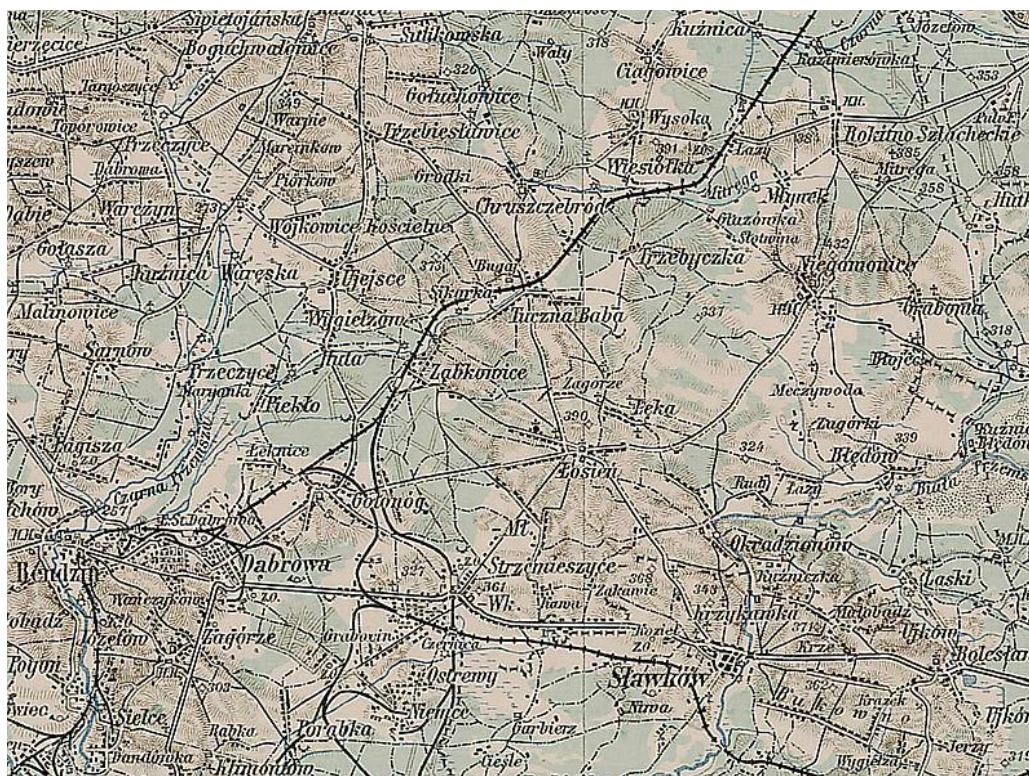
1903 – Nadanie praw miejskich Sosnowcowi - od Dąbrowy zostają odłączone Środula, Sielec i Konstytynów.

Rys.23: Dąbrowa. Austriacka mapa sztabowa, 1908 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

1909 – Utworzono Gminę Zagórze - od Dąbrowy odłączono: Zagórze, Niwkę, Modrzejów, Klimontów, Dańdówkę, Józefów i Bobrek.

1909 - Powstanie gminy Dąbrowa Górnicza, w której skład weszły wsie Dąbrowa, Stara Dąbrowa i Niepiekło oraz kolonie: Huta Bankowa, Huty Cynkowe, Koszelew, Łabęcka, Mydlice, Reden Gliniaki i Dębniki.

Rys.24: Monarchia austro-węgierska 1910 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

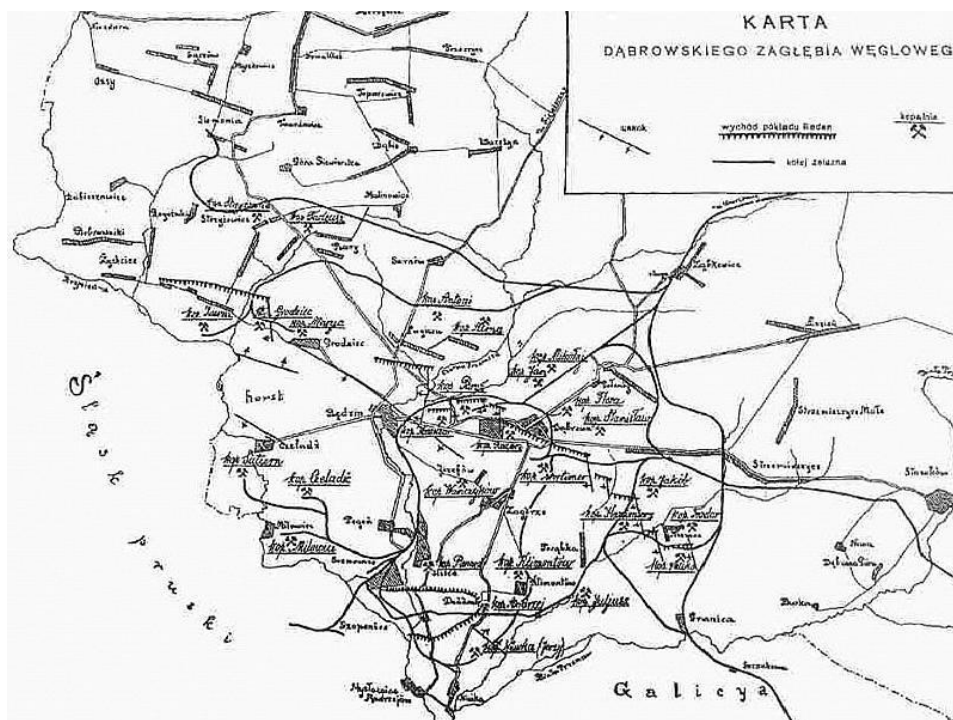
1915 - Do Dąbrowy zostają przyłączone kolonie Cegielnia, Koszelew, Ksawera i Warpie.

Rys.25: Mapa Galicji 1916 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

1916 - Przyznanie Dąbrowie praw miejskich (18.08.1916) - w jej skład wchodzi: Huta Bankowa, Stara Dąbrowa, Gliniaki, Ksawera Miejska i Wiejska, Łabęcka, Miejskie, Mydlice, Reden, Staszic Nowy i Stary oraz Warpie.

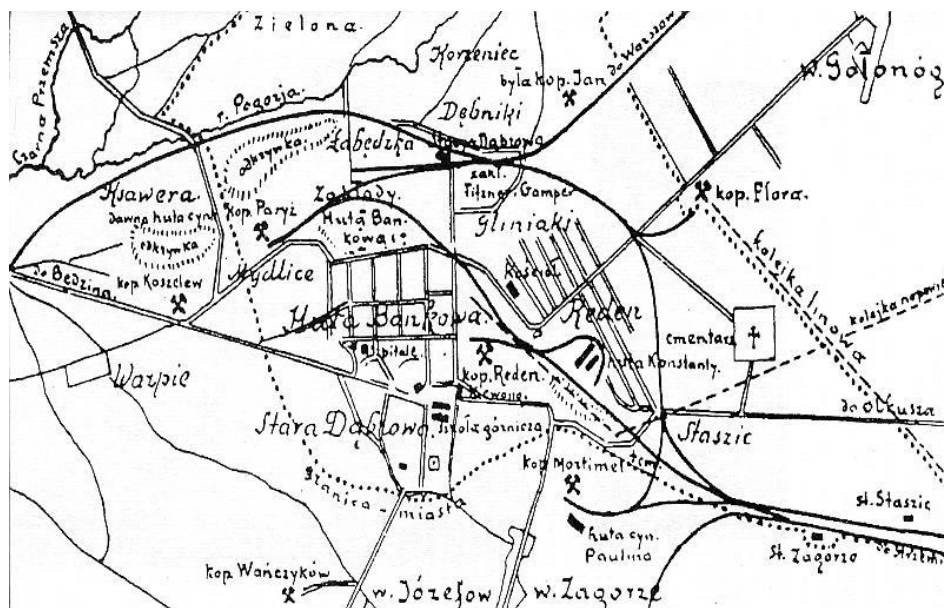
1916 - Miasto zostaje stolicą nowo utworzonego powiatu (23.08.1916).

Rys.26: Mapa Dąbrowskiego Zagłębia Węglowego 1918 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

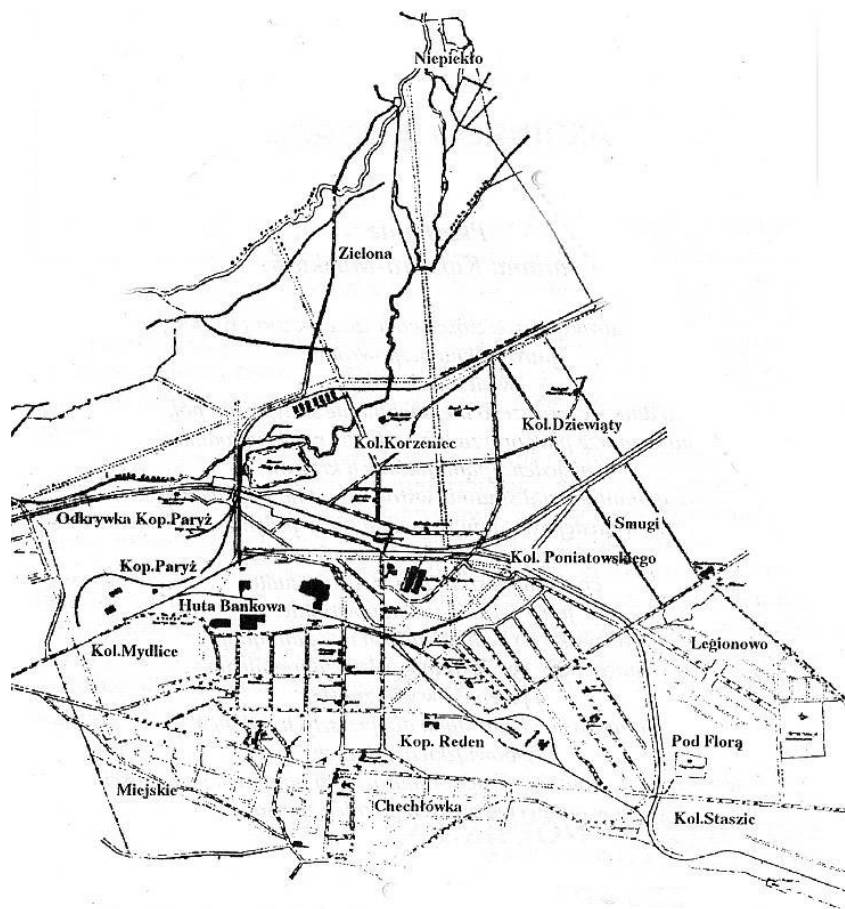
1919 - Rada Miejska potwierdza nazwę miasta - Dąbrowa Górniczą (24.07.1919)

1923 - Do Dąbrowy przyłączono kolonie Dębniki, Gzichów, Zielona oraz Korzeniec, w wyniku ustalenia granicy z Będzinem utracono kolonie Koszelew, Ksawera, Warpie Huty Cynkowe oraz część Mydlic.

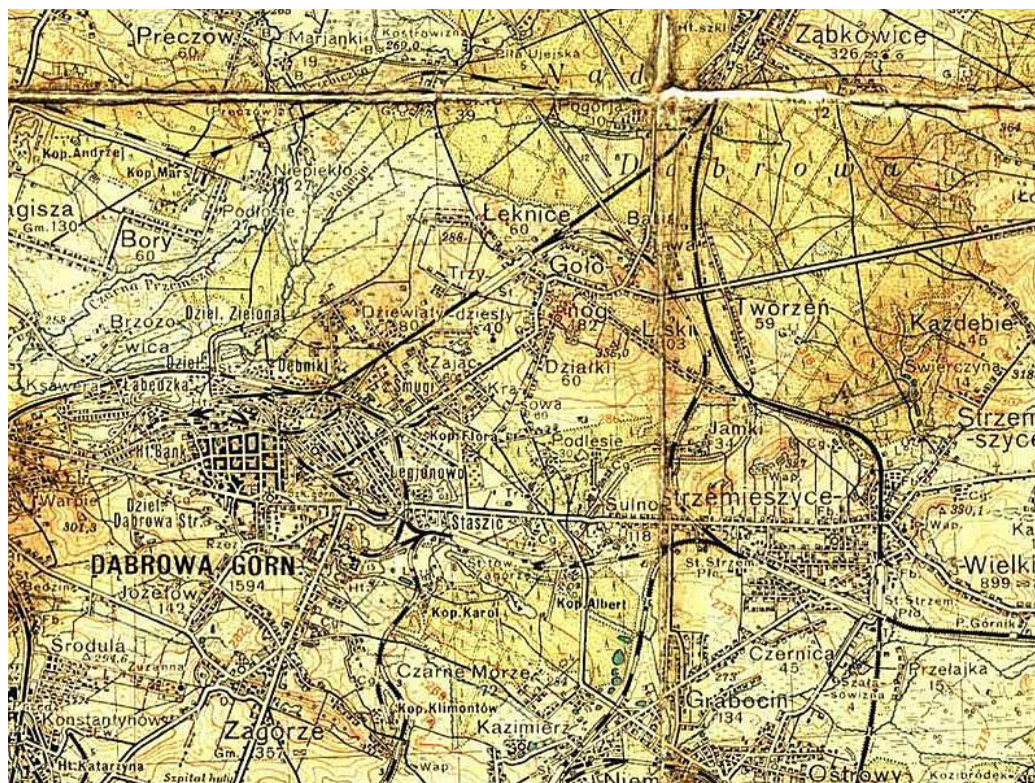

Rys.27: Szkicowy plan Miasta Dąbrowa Górnicza 1927 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

1927 - Rozpoczęcie budowy linii tramwajowej z Będzina do Redenu.

Rys.28: Plan Miasta Dąbrowa Górnicza 1930 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

Rys.29: Dąbrowa Górnicza i okolice. Mapa sztabowa 1933 (źródło: <http://www.dabrowa.pl/>)

1939-1945 - W czasie II wojny światowej (okupacja niemiecka 04.09.1939 do 27.01.1945) obowiązuje niemiecka nazwa miasta: Redenberg.

1943 - W wyniku zalania wyrobiska piasku podsadzkowego, powstaje najstarszy ze sztucznych zbiorników w regionie zbiornik – Pogoria I.

1953 – Do Dąbrowy przyłączono Gołonóg.

1958 - Otwarcie Pałacu Kultury Zagłębia (11.01.1958)

1972-1976 - Budowa największego w kraju i jednego z największych w Europie Kombinatu Metalurgicznego Huta Katowice (wbicie pierwszej łopaty 15.04.1972).

1974 - Utworzenie sztucznego zbiornika Pogoria III.

1975 - Włączenie ciężących ku Dąbrowie Górniczej Zagórza i Kazimierza Górniczego do Sosnowca.

1975-1976 - przyłączenie Strzemieszyc Małych oraz Strzemieszyc Wielkich.

1976 - Rozpoczęcie budowy Koksowni "Przyjaźń".

1976 - Miasto przekracza liczbę 100000 mieszkańców.

1977 - Przyłączenie do terenu Dąbrowy Górniczej miast Sławków i Zabkowice Będzińskie, wraz z sołectwami: Antoniów, Błędów, Bugaj, Kuźniczka Nowa, Łazy Błędowskie, Łęka, Łosień, Okradzionów, Rudy, Sikorka, Tucznawa i Ujejsce.

1977-1984 - Jedną z dzielnic Dąbrowy Górniczej jest Sławków, miasto posiada największą powierzchnię w historii wynoszącą 209 km².

1982 - Dąbrowa Górnicza osiąga największą w historii populację – 152373 mieszkańców.

1984 - Odłączenie Sławkowa i dołączenie wsi Ratanice oraz Marianki.

1992 - Przyłączenie Trzebieszawic.

2005 - Oddanie do użytku zbiornika wodnego „Kuźnica Wareżyńska” (Pogoria IV).

3.3 Atuty środowiskowo-krajobrazowe, kulturowe i rekreacyjne miasta

Warunki środowiskowe

Dąbrowa Górnicza należy do nielicznych miast górnośląskiej aglomeracji, które może się poszczycić doskonałymi warunkami przyrodniczymi. Pozwalają one na uprawianie turystyki miejskiej, wodnej i nawet górskiej. Wystarczy wspomnieć, iż sama powierzchnia jezior wynosi ponad 800 ha lustra wody, parki – zielone płuca miasta to 180 ha, a lasy zajmują przeszło 4100 ha.

Mimo wielkoprzemysłowego charakteru spotkać tu można cenne elementy przyrody. Występujące na obszarze administracyjnym miasta osobliwości przyrodnicze zadziwiają obecnością nie tylko unikatowych gatunków roślin i zwierząt, ale także udziałem rzadkich ekosystemów. Na administracyjnym obszarze miasta odnotowano stanowiska ponad 60 gatunków roślin chronionych. Jest to znacznie więcej niż na obszarze wielu parków narodowych.

Aktualnie na terenie Dąbrowy Górniczej ochroną prawną objętych jest 6 obszarów jako użytki ekologiczne – Pustynia Błędowska (1995), Młaki nad Pogorią I (1996), Bagna w Antoniowie (2001), Pogoria II (2002), Źródłiska w Zakawiu (2004) oraz Uroczysko Zielona (2008). W mieście funkcjonują ponadto pomniki przyrody – Wywierzyska w Strzemieszycach Wielkich (1996) i 20 okazałych drzew w różnych dzielnicach miasta, stanowisko dokumentacyjne Sroczka Góra (2007) oraz zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórze Gołonoskie (1994). Wschodnia część Dąbrowy Górniczej (na wschód od towarowej linii kolejowej z Łaz do Huty Katowice – Arcelor Mittal) leży w granicach obszaru chronionego krajobrazu, stanowiącego otulinę Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”. Natomiast fragment Pustyni Błędowskiej, znajdujący się na obszarze administracyjnym Dąbrowy Górniczej, pokrywający się z powierzchnią użytku ekologicznego o tej samej nazwie, objęty jest granicami wymienionego parku krajobrazowego.

Występujące na terenie Dąbrowy Górniczej ostoje wartościowych ekosystemów oraz atrakcyjne krajobrazy stanowią ważny element dziedzictwa przyrodniczego województwa śląskiego. Powołanie na Pustyni Błędowskiej obszaru Natura 2000 (PLH120014), a także utworzenie na terenie miasta kolejnej ostoja Natura 2000 pod nazwą „Lipienniki w Dąbrowie Górniczej”, wskazują na ważny udział tych terenów w ochronie dziedzictwa przyrodniczego Polski i Europy.

Pojezierze Dąbrowskie

Zbiorniki wodne zwane również Pojezierzem Dąbrowskim, to zespół zalanych wyrobisk piasku podsadzowego wydobywanego niegdyś dla okolicznych kopalń węgla. Z racji swoich walorów przyrodniczych, niektóre z nich uzyskały status obszarów chronionych. Bogactwo przyrody jest tu zaskakująco duże i różnorodne zwłaszcza jak na tereny niegdyś silnie uprzemysłowione.

Pogoria I o powierzchni 75 ha, powstała w 1943 r. Jest otoczona lasami oraz zbudowanymi niegdyś ośrodkami wypoczynkowymi, dziś najczęściej przerobionymi na pensjonaty, hotele i kluby. Niegdyś było to główne miejsce letniego wypoczynku mieszkańców Zagłębia Dąbrowskiego i Górnego Śląska.

Maksymalna głębokość to 11 metrów. W

południowej części jeziora wśród trzcinowisk gniazdują rzadkie gatunki ptaków wodnych, a na wschodnim brzegu znajduje się użytek ekologiczny Młaki nad Pogorią I, utworzony Uchwałą Nr LVI/989/2002 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 maja 2002 r., chroniący rzadkie gatunki roślin. Tutejsze siedliska, nawadniane przez źródłkowe i wysiękowe wody, bogate są w składniki mineralne.

Występuje tu najciekawszy skład gatunkowy młaki niskoturzycowej (nie spotykany w regionie i bardzo rzadki w kraju). Użytek obfituje w osobliwości florystyczne. Rosną tutaj rzadkie gatunki storczykowatych, m.in.: wyblin jednolistny, gatunek zagrożony wyginięciem na terenie Polski, umieszczony w "Polskiej czerwonej księdze roślin". Poza tym spotkać tu można 14 innych gatunków chronionych, z czego ponad połowa z nich występuje nadzwyczaj licznie. Są to np.: kosatka kielichowa, kruszczyk błotny, rosiczka długolistna, lipiennik Loesela, tustosz dwubarwny.

Jest to miejsce życia i rozmnażania się wielu gatunków ptaków wodnych. Z ciekawych ptaków spotkać tu można np.: zaganiacza, potrzosa, trzcinniczka czy łożówkę.

Ssaki reprezentują będące pod ochroną ryjówka aksamitna i zębielek białawy, a płazy - żaba trawna i moczarowa.

Pogoria II o powierzchni ok. 25 ha, to obszar wyrobiska popiaskowego, który przed zalaniem został częściowo zasypany żyzną ziemią z nadkładu, przywożonego z odkrywkowej kopalni węgla Brzozowica. Dzięki temu jezioro jest otoczone wyjątkowo bujną roślinnością, ale jest i płytkie – maksymalne głębokości nie przekraczają 2,5 m. Przy najbardziej dzikim wschodnim brzegu rośnie piękny łęg wierzbowy z dominującą wierzbą kruchą, bliźniaczo podobny do naturalnych lasów zalewowych dolin rzecznych. Tuż obok płytkiej zatoki zajmuje obumarły "zatopiony las", wskazujący na niższy przed laty poziom wód jeziora. Od lat jest to miejsce gniazdowania kolonii mew śmieszek, kaczek i perkozów, miejsce często odwiedzane także przez czaple. Zadomowiły się tutaj także ptaki bardzo rzadko występujące na Śląsku, a nawet w kraju m.in. bączek, kuliczek piskliwy, zimorodek. Występują tu 84 gatunki kręgowców, z czego 52 znajdują się pod całkowitą ochroną.

Tafla wody w dużej mierze jest porośnięta chronionymi gaźlami żółtymi i rzadszymi grzybieniami białymi, brzegi zaś porastają szuwały dochodzące do 4 metrów wysokości trzciny, palki, trzcinnika, jeżogłówki, przeplatane pięknie kwitnącym kosaćcem żółtym. We wschodniej części akwenu znajduje się niewielka wyspa. Zgodnie z Uchwałą Nr LVI/990/2002 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z 22 maja 2002 r. jezioro wraz z otoczeniem stanowi użytek ekologiczny "Pogoria II" o powierzchni 40

ha. Na zbiorniku od lat obowiązuje zakaz kąpieli i pływania środkami pływającymi, jest natomiast dozwolone wędkowanie.

Pogoria III o powierzchni 205 ha do niedawna największy z zalanych zbiorników. Stanowi rezerwowe ujęcie wody dla Huty Katowice (pobór wody na szerszą skalę zaniechany od połowy lat 90. XX w.). Zbiornik spełnia funkcje przyrodnicze i krajobrazowe. W czasie powodzi redukuje falę wezbraniową, jest

obiektem rekreacyjno – wypoczynkowym, a także zbiornikiem dla hodowli ryb. Jezioro posiada bardzo czystą wodę, filtrowaną przede wszystkim przez bardzo liczne małże – racicznice zmienne. Przezrzystości wód sprzyja też fakt położenia wśród przepuszczalnych piasków polodowcowych oraz braku poważniejszych źródeł zanieczyszczeń. Największe głębokości na zbiorniku dochodzą do 18 m w najgłębszej, północnej części akwenu.

Pogoria IV ma powierzchnię ok. 560 ha, długość ok. 8 km, szerokość ok. 3 km, lustro wody położone jest na wysokości 264,00 m n.p.m. Oficjalnie nazywana Zbiornikiem Kuźnica Warężyńska jest najmłodszym i największym akwenem Pojezierza Dąbrowskiego o silnie wydłużonym z południa na północ kształcie – ciągnie się od jazu piętrzącego wodę od okolicy Pogorii III aż po odległe o 5 km Wojkowice Kościelne.

Jezioro zajmuje najniższą część wyrobiska popiaskowego, w najszerszym miejscu jego szerokość dochodzi do 3 km. Akwen zwężony w środkowej części do zaledwie kilkuset metrów – znajdują się tu liczne wysepki, z których największa o powierzchni kilku hektarów jest oddzielona od zachodniego brzegu jedynie wąskim kanałem. Północna część jeziora ma głębokości dochodzące do 23 metrów. Natomiast część południowa jest znacznie płytsza, szczególnie w okolicy zachodniego brzegu znajdują się rozległe płycizny. Akwen ma spełniać rolę przeciwpowodziową i przechwytywać ewentualną falę wezbraniową Czarnej Przemszy, która jednakże poza wysokimi stanami całkowicie omija zbiornik płynąc korytem na zachód od jeziora. Zbiornik niewykorzystywany rekreacyjnie, zabroniona jest na nim żegluga i kąpiel ze względu na liczne podwodne przeszkody i nierówne dno. Dozwolone wędkowanie. Wzdłuż południowego, zachodniego i północnego brzegu biegnie asfaltowa ścieżka rowerowa. W środkowowschodniej części zbiornika obejmującej płytką zatokę i liczne wysepki występują licznie gniazdujące tu bardzo rzadkie gatunki chronionych ptaków, które z racji piaszczystych wysp znalazły tu cenne środowisko zastępcze.

Pustynia Błędowska to największy w Polsce obszar lotnych piasków pochodzenia fluwioglacjalnego leżący na pograniczu Wyżyny Śląskiej i Wyżyny Olkuskiej. Jej powstanie wiąże się z intensywnym wyrębem lasów na potrzeby hut srebra i ołowiu, zapoczątkowanym w XIII-XIV w. Wycięcie lasów, a następnie użytkowanie zrębów jako pastwisk, nasiliło procesy erozji wietrznej, która doprowadziła do zniszczenia cienkiej warstwy gleby i odsłonięcia luźnych piasków.

Pustynia Błędowska - uznana została rozporządzeniem Nr 100/95 Wojewody Katowickiego z dnia 24 lipca 1995 roku. Obszar użytku ekologicznego pod nazwą „Pustynia Błędowska” wynosi 683,91 ha. W skład użytku ekologicznego wchodzi grunty położone w granicach administracyjnych gmin Klucze oraz Dąbrowa Górnicza. Obszar użytku przypadający gminie Dąbrowa Górnicza stanowi powierzchnię ok. 14,5 ha.

Celem ochrony tego obszaru jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych pozostałości po największym w Polsce obszarze śródlądowych piasków wydmych z interesującymi formami morfologicznymi, licznymi rzadkimi i chronionymi gatunkami flory (pomocnik baldaszkowy, kruszczyk szerokolistny i rdzawoczerwony) i fauny oraz zbiorowiskami muraw piaskowych. Pustynia Błędowska jest uważana za wielką osobliwość przyrodniczą nie tylko w skali Polski. Położona we wschodniej części wyżyny śląskiej, u stóp kuesty górnourajskiej, oddzielającej ją od Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, znajdująca się w granicach Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Odznaczała się ona i jeszcze nadal odznacza specyficznym krajobrazem, jakiego próżno szukać - na tak rozległej przestrzeni - na innych obszarach Polski. Na terenie tym występuje 8 różnych typów wałów wydmych i wydmy o bardzo interesującej genezie.

Głównym czynnikiem rzeźbotwórczym powierzchni był i jest tu wiatr, tworzący różnego rodzaju wydmy, wały brzeżne, fitogeniczne pagórki. Pustynię porasta specyficzna roślinność, przystosowana do trudnych warunków bytowania - jałowych gleb, wysokich temperatur latem, luźnych piasków, braku wody. Teren pustyni jest siedliskiem dla 350 gatunków roślin. Na przeważającym obszarze, pustynia pokryta jest dziś roślinnością. Dominującym typem są wymienione w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej murawy napiaskowe z udziałem szczotlichy siwej (murawy szczotlichowe) oraz strzępicy sonej. Znaczne powierzchnie porośnięte są krzewami, głównie wierzbami i jałowcami oraz podrostem sosny i brzozy. Obrzeża pustyni zostały obsadzone monokulturami sosnowymi.

Odmienne ma roślinność doliny Białej Przemszy. Panujące tu, skrajnie różne od pustynnych, warunki siedliskowe i mikroklimatyczne, determinują rozwój roślinności higrofilnej. Wśród zbiorowisk leśnych na uwagę zasługują lasy łęgowe oraz bory i lasy bagienne - siedliska z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Roślinność nieleśną tworzą przede wszystkim zbiorowiska szuwarowe, fragmenty torfowisk, ziołorośla i łąki wilgotne. Ciekawostką florystyczną doliny Białej Przemszy są występujące tu gatunki górskie objęte ochroną ścisłą - omieg górski i tojad dzióbaty.

Na terenie Dąbrowy Górniczej został wyznaczony obszar Natura 2000 Pustynia Błędowska, kod obszaru: PLH120011.

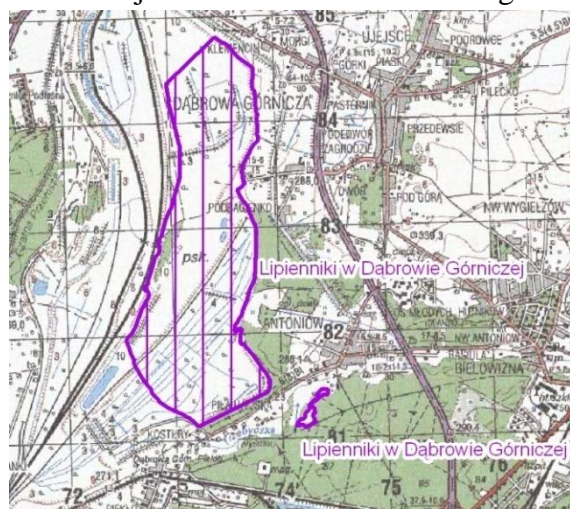

Lipienniki w Dąbrowie Górniczej

Obszar Natura 2000 (kod: PLH240037) obejmuje dwie enklawy położone w Kotlinie Dąbrowskiej na Wyżynie Śląskiej we wschodniej części miasta Dąbrowa Górnicza.

Pierwsza enklawa zlokalizowana jest na wschodnim obrzeżu nieczynnego wyrobiska piasku podsadzkowego "Kuźnica Warężyńska". Obszar ten (pow. ok. 294 ha) ma urozmaiconą morfologię. Pola piaszczyste, pozostałe po eksploatacji tworzą deniwelacje dochodzące do kilku metrów. Występują tutaj zarówno podmokłe niecki, jak również różnych rozmiarów zbiorniki zasilane przez lokalne wysięki, a z drugiej strony siedliska otwartych suchych piasków. Stąd też roślinność ma tutaj układ mozaikowy. W tych najwilgotniejszych miejscach wykształciły się specyficzne zbiorowiska o charakterze młak. Rozrzucone są one w obrębie całego obszaru, a ich stan zachowania zależny jest od poziomu wody. Na mokrych piaskach występuje liczna grupa gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną prawną. Lipiennik Loesela występuje tutaj w różnych układach, ale najczęściej ze skrzypem pstrym i mszakami. Ponadto charakterystycznym rysem tych zbiorowisk jest pojawiająca się również w miejscach podmokłych wierzba rokita. Najbardziej na wschód położone obrzeże wyrobiska wraz ze skarpą stanowiącą brzeg wyrobiska skolonizowane zostało przez gatunki leśne. Głównymi komponentami tworzącymi te zbiorowiska są: sosna zwyczajna i brzoza brodawkowata. Obiekt jest bardzo atrakcyjny krajobrazowo i kontrastuje z krajobrazem typowo przemysłowym.

Druga enklawa, o powierzchni 2,42 ha, zlokalizowana jest ok. 1 km na SE od granic poprzedniej i położona jest w dolinie potoku Trzebyczka będącego lewobrzeżnym dopływem Czarnej Przemszy, na terenie użytku ekologicznego- Bagna w Antoniowie. Jest to charakterystyczna niecka stanowiąca część starorzecza. Analizowany obszar ograniczony jest od południa i południowego zachodu piaszczystą skarpą, którą porasta bór sosnowy. Od strony wschodniej i zachodniej sąsiaduje ze zbiorowiskami łągowymi, natomiast od północy z użytkami zielonymi ze zbiorowiskami łąkowymi i szuwarowymi. Wykształciły się tutaj torfowiska niskie i przejściowe.

Bagna w Antoniowie to użytek ekologiczny w Dąbrowie Górniczej, na terenie dzielnicy Antoniów, objęty ochroną na podstawie rozporządzeniem nr 73/2001 Wojewody Śląskiego z dnia 18 września 2001 roku.

Obszar użytku wynosi 3,09 ha. Celem ochrony tego obszaru jest zachowanie ze względów przyrodniczych, dydaktycznych i naukowych torfowiska przejściowego i niskiego ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin, w tym licznych gatunków roślin chronionych oraz

reliktowych gatunków mszaków. Torfowisko to jest unikatowym obiektem przyrodniczym w skali całej Wyżyny Śląskiej.

Źródłiska w Zakawiu - użytek ekologiczny w Dąbrowie Górniczej, ustanowiony Uchwałą Nr XXX/574/2004 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 25 sierpnia 2004 roku.

Obszar użytku wynosi 1,7 ha i położony jest na terenie osiedla Zakawie w Dąbrowie Górniczej, u podnóża wzgórza Gieraska. Obiektem chronionym są tutejsze źródła wapniowo-magnezowej wody. Stanowią one strefę zasilania rzeki Bobrek, która uchodzi do Białej Przemszy. Czasem zdarza się, że źródła wody okresowo zanikają.

Jest to obszar z cennymi ekosystemami towarzyszącymi strefie wysięku wód, w tym stanowiska 5 gatunków ściśle chronionych roślin (kukułka plamista, kruszczyk błotny, kosaciec syberyjski, goryczka wąskolistna, mieczyk dachówkowaty) i 31 gatunków kręgowców, m.in. z płazów: żaba trawna, gadów: jaszczurka zwinka a z ptaków: sójka, pliszka siwa, pokrzewka ogrodowa.

Uroczysko Zielona to użytek ekologiczny w który powstał na mocy Uchwały Nr XXXI/538/08 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 29 października 2008 r. Użytek znajduje się na terenie parku Zielona, w jego południowo-wschodniej części.

Na terenie użytku utworzono ścieżkę dydaktyczną, mającą zaprezentować tutejszą faunę i florę. Kolejne tablice opisują poszczególne typy tutejszych siedlisk (grąd świeży, grąd niski, łąg) i najciekawsze rośliny (lilia złotogłów). Na terenie użytku znajduje się także staw, będący miejscem rozmnażania się płazów i siedliskiem ptaków, piżmaków, a także interesujących roślin, jak np. osoka aloesowata.

Srocza Góra Uchwałą Nr XXI/339/07 z dnia 19 grudnia 2007 roku Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej uznana została stanowiskiem dokumentacyjnym.

Szczególnym celem ochrony stanowiska jest zachowanie odsłonięcia triasowej formacji geologicznej ze względów na jej walory naukowe i dydaktyczne. Odsłonięcie triasowej formacji geologicznej o długości 300 m występujące w części zachodniej Sroczej Góry w Dąbrowie Górniczej – Strzemieszycach umożliwia obserwację osadów środkowego triasu – sprzed 200 mln lat, w odmianie charakterystycznej dla Europy Środkowej w postaci dolnego wapienia muszlowego.

Wywierzyska w Strzemieszycach Wielkich o powierzchni 1,3 ha są pomnikiem przyrody, objęte ochroną zgodnie z Uchwałą Nr XXV/316/96 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 maja 1996 r.

Występują tutaj źródła z czystą wodą wapienno-magnezową oraz fauna źródłiskowa. Jest to jedno z niewielu miejsc, gdzie zachowała się fauna źródłiskowa. Występują tu: wypławek kątogłowy, źródłarka karpacka (drobny ślimak), kielż zdrojowy, pstrąg potokowy (ma tu swoje tarlisko, co w warunkach Wyżyny Śląskiej jest ewenementem).

Wzgórze Gołonoskie to triasowe wyniesienie o wysokości 335 m n.p.m., zbudowane z warstw wapienia muszlowego. Leży ono w obrębie Progu Wapienia Muszlowego. Na tym wzniesieniu zlokalizowana jest rzymskokatolicka parafia pod wezwaniem św. Antoniego. Znajdujący się tam kościół Narodzenia Najświętszej Marii Panny i św. Antoniego, cmentarz, park są pod opieką konserwatora zabytków. Historia kościoła sięga XVII wieku. Stary cmentarz założony został w 1880 roku i od tego czasu jego kształt, mury, brama, układ alejek, ścieżek nie zmieniły się. Teren kościelny z cmentarzem łączy się aleją kasztanową. Sam kościół otoczony jest okazałymi drzewami. Na cmentarzu wyróżnia się sześć starych drzew o obwodach ponad 100 cm. Starodrzew rosnący na Wzgórzu Gołonoskim objęto ochroną jako wyjątkowo cenny fragment krajobrazu naturalnego i kulturowego.

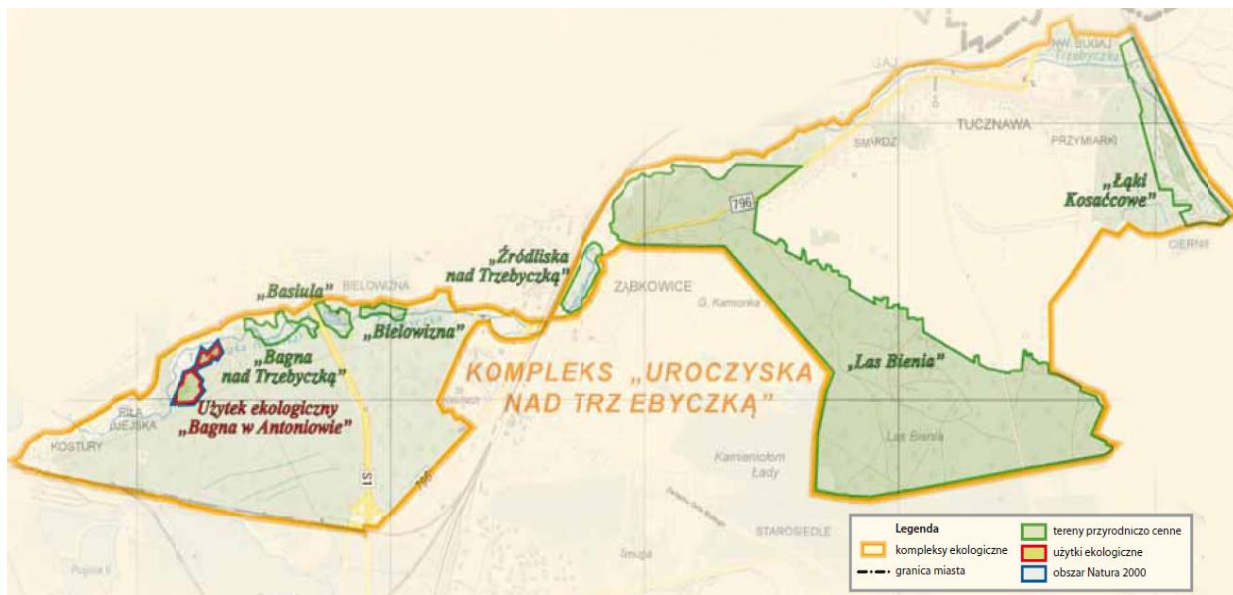
Obszar ten stanowi zespół przyrodniczo-krajobrazowy chroniony na podstawie Uchwały Nr LVI/991/2002 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22.05.2002 r.

Kompleks „Uroczyska nad Trzebyczką”

Trzebyczka w całym swym biegu, od źródeł do ujścia do zbiornika Kuźnica Wareżyńska, płynie przez obszar administracyjny Dąbrowy Górniczej. Dolina jej stanowi więc ważny korytarz ekologiczny. Łączy on wschodni kompleks terenów przyrodniczo cennych w Kotlinie Błędowskiej z rejonem zachodnim tzw. „Pojezierza Dąbrowskiego”. Kompleks „Uroczyska nad Trzebyczką” obejmuje zróżnicowane, cenne siedliska – źródłiska, torfowiska, łąki, lasy łęgowe i olsy.

W skład kompleksu „Uroczyska nad Trzebyczką” wchodzi: użytek ekologiczny „Bagna w Antoniowie” oraz obszary przyrodniczo cenne, jak: „Łąki Kosaćcowe w Tucznawie”, „Las Bienia”, „Źródłiska nad Trzebyczką”, „Bagna nad Trzebyczką”, „Basiuła”, „Bielowizna”.

Kompleks „Kotlina Będowska”

Kompleks ten rozciąga się na obszary w rejonie wschodniej granicy Dąbrowy Górniczej. Obejmuje on dolinę Białej Przemszy i Pustynię Będowską. W jego skład wchodzi: użytek ekologiczny oraz obszar Natura 2000 „Pustynia Będowska”, a także obszary cenne przyrodniczo: „Mokrznia”, „Łąki Łąka”, „Uroczysko Wypaleniska”, „Uroczysko Rudy”, „Bagna Będowskie”, „Bagna nad Białą”, „Przełom Białej Przemszy w Okradzionowie”.

Cały kompleks jest objęty ochroną w ramach obszaru chronionego krajobrazu – otuliny Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” (na podstawie rozporządzenia wojewody śląskiego z 2006 r.).

Kompleks „Trzebiesławskie Wzgórza”

Kompleks rozciąga się w północnej części miasta, między Ujejsem, Tucznawą i Trzebiesławicami.

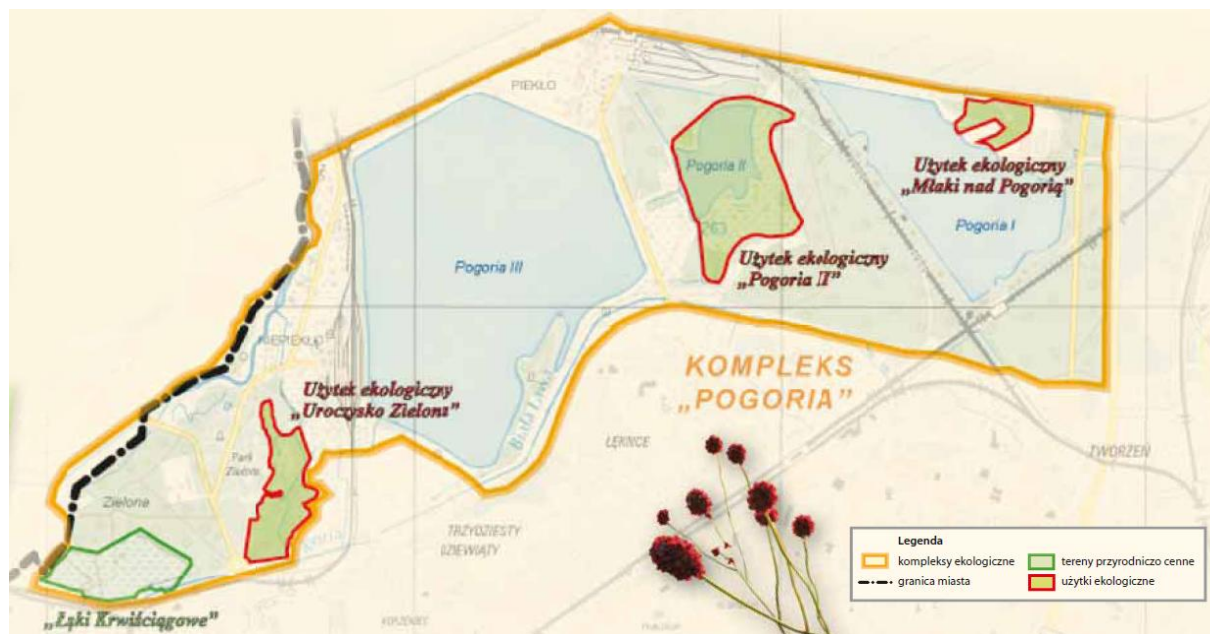
Są to wapienne wzgórza porośnięte lasami z polami uprawnymi i suchymi łąkami. W skład kompleksu wchodzi takie cenne przyrodniczo obiekty, jak: „Bukowa Góra”, „Recki Las”, „Lasy Trzebiesławskie”, „Ciepłolubne murawy pod Górą Bocianek”, „Gródki-Stawki”. Wyróżniającym się pod względem wartości przyrodniczych obszarem jest „Bukowa Góra”.

Kompleks „Pogoria” Kompleks obejmuje 4 obszary. Są to: użytki ekologiczne „Młaki nad Pogorią I”, „Pogoria II”, „Uroczysko Zielona” oraz obszar cenny przyrodniczo „Łąki Krwiściągowe”.

Kompleks ten leży w zachodniej części miasta. W jego skład wchodzi też sztuczne zbiorniki wodne Pogoria I, II, III oraz przylegające do nich bory i lasy mieszane, łąki, parki, łęgi, olsy, bagniska i torfowiska.

Zbiorniki powstały w wyrobiskach po eksploatacji piasku. Ze względu na czystą wodę mają one duże znaczenie rekreacyjne i przyrodnicze. Również na terenach sąsiadujących zachowało się lub powstało wiele unikatowych obiektów przyrodniczych.

Pomniki przyrody - drzewa

Tradycyjnym elementem ochrony prawnej przyrody miast są pomniki przyrody ożywionej – drzewa o określonych rozmiarach i mające znaczenie krajobrazowe lub historyczne. Na terenie Dąbrowy Górniczej ustanowionych jest aktualnie 20 pomników przyrody o takim charakterze. Poniżej przedstawione są pojedyncze pomniki oraz ich grupy.

1. Lipa drobnolistna – grupa 2 sztuk (ustanowiony 1954 r.)x – dzielnica Bugaj, ul. Jagodowa, wiek – 320 lat, obwód – 386 cm, wysokość 33 m; wiek – 320 lat, obwód – 355 cm, wysokość 31 m. Wysokość pnia do pierwszych konarów – 5 m. Rozpiętość korony 16x24 m, kształt jajowaty.
2. Lipa drobnolistna – grupa 2 sztuk (1958) – dzielnica Kuźniczka Nowa, nad Białą Przemszą przy drodze do Łaz, tzw. „Lipy Dobieckich”, wiek – 350 lat, obwód – 385 cm, wysokość 25 m; wiek – 390 lat, obwód – 430 cm, wysokość 21 m.
3. Jesion wyniosły – (1995) – działka nr ewid. 1533/4 przy ul. Łaskowej, obwód – 264 cm, wysokość 18 m, korona symetryczna, interesujący rysunek korzeni u podstawy pnia.
4. Dąb szypułkowy – „Dąb Wolności” – (2004) – działka nr 117/2 przy ul. Górniczej, obwód – 161 cm. Napis na tablicy pamiątkowej: „«Dąb Wolności» zasadzony w 1915 r. przez grupę patriotycznej młodzieży dąbrowskiej, która złożyła pod nim przysięgę, że nie spocznie dopóki Polska nie odzyska niepodległości”.
5. Buk zwyczajny – grupa 2 sztuk – (2004) – obręb Ujejsce, działka nr 896/22, ul. Podbuczyny, obwód – 270 cm i 290 cm.
6. Ajlant gruczołowaty (bożodrzew) – grupa 2 sztuk – (2007) – rejon ul. Hallerczyków, działka nr 235/2, obwód – 260 cm i 268 cm.
7. Buk pospolity i lipa drobnolistna – (2008) – Ujejsce, ul. Kryniczna (przy kapliczce na terenie parafialnym), obwód – 404 cm i 290 cm.
8. Dąb szypułkowy – (2008) – Błędów, ul. Pustynna 31, obwód – 340 cm.
9. Wiąz szypułkowy – (2008) – działka nr 10/4 w rejonie ul. 11 Listopada, obwód – 320 cm.
10. Brzoza brodawkowata – (2008) – działka nr 10/8 w rejonie ul. Pogoria, obwód – 250 cm.

11. Grupa wielogatunkowa: jesion wyniosły, kasztanowiec zwyczajny biały – (2008) – działka nr 71 przy ul. Gwardii Ludowej, obwód (odpowiednio) – 360 cm, 340 cm.
12. Wierzba biała – (2008) – działka nr 75 w rejonie ul. Piecucha, obwód – 320 cm.
13. Sosna pospolita – (2009) – nr geodezyjny 3, karta mapy 115; w lesie w rejonie zbiornika wodnego Łosień, obwód – 262 cm.
14. Dąb szypułkowy – (2009) – działka nr 635/2, Marianki, ul. Unruga, obwód – 270 cm.

Parki i zieleń miejska

Ze względu na wielkość, lokalizację i tradycje w Dąbrowie Górniczej największe znaczenie odgrywają dwa parki miejskie:

Park Generała Hallera stworzony w latach 1966-1977, zlokalizowany częściowo na terenie byłej kopalni „Reden”, w szczególności na obszarze hałd kopalnianych (formy hałd częściowo zachowane). Z Parku Hallera rozciągają się efektowne widoki na główne dominanty urbanistyczne Dąbrowy: Bazylika Najświętszej Maryi Panny Anielskiej i Pałac Kultury Zagłębia. Obszar Parku Generała Hallera zajmuje 26,3 ha;

Park Zielona założony w 1933 r., zmodernizowany w latach 50-tych. Stanowi on naturalnie zadrzewiony teren nad Czarną Przemszą. Kompozycja geometryczna parku w obrębie kompleksu leśnego została wprowadzona przez wycięcie szerokich alei. W Parku Zielona znajduje się największe w Zagłębiu skupisko dębów. Na obszarze parku zlokalizowany jest plac zabaw, krąg taneczny, mini ZOO, rampa dla użytkowników deskorolek, oraz kompleks boisk do gry w siatkówkę plażową. Powierzchnia parku wynosi 88,7 ha.

Oba parki są chronione w ramach ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Oprócz tego w poszczególnych obszarach rewitalizacji zlokalizowane są następujące parki i zieleńce:

- Park Podlesie w Gołonogu o powierzchni 4 ha,
- „Planty im. Hm Stefana Piotrowskiego” zlokalizowane w sąsiedztwie targowiska przy ul. Poniatowskiego na Redenie (powierzchnia 9,8 ha),
- Park 1000-lecia w Ząbkowicach,
- Zieleniec wraz z amfiteatrem w Ząbkowicach.

Infrastruktura kultury i dziedzictwa kulturowego

Pałac Kultury Zagłębia

Pałac Kultury Zagłębia został wybudowany w latach 1951-58. Obecnie (do roku 2013) przechodzi gruntowny remont, który uczyni zeń nowoczesne centrum kultury przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, będące wizytówką miasta. Pałac Kultury Zagłębia jest budynkiem w stylu socrealizmu lubującym się w ciężkim, bogatym wystroju

wnętrz i okazałości. Obiekt posiada: salę widowiskową na 699 miejsc ze sceną obrotową i zapleczem scenicznym, marmurowe hole liczące 1900 m², salę kinową na 88 miejsc, galerię, pracownię plastyczną, piwnice teatralną, salę kameralną, kawiarnię oraz kilka mniejszych pomieszczeń w których organizowane są różnego rodzaju warsztaty, zajęcia oraz kursy.

Upływ czasu nie zmienił podstawowej funkcji PKZ jaką jest zapewnienie mieszkańcom Dąbrowy Górniczej i okolic możliwości obcowania z kulturą i sztuką zarówno na poziomie zawodowym jak i amatorskim. Celem nadrzędnym wciąż pozostaje edukacja dzieci i młodzieży prowadzona przez dział Amatorskiego Ruchu Artystycznego.

W Pałacu Kultury Zagłębia funkcjonują: Orkiestra Kameralna, Miejska Orkiestra Dęta z grupą „Mażorettek”, Teatr a Priori, Zespół Pieśni i Tańca „PKZ-Gołowianie”, Sekcje Ara (amatorskiego ruchu artystycznego), Big Band, Kino studyjne Kadr, Uniwersytet Trzeciego Wieku, 11 świetlic środowiskowych PKZ, 6 klubów osiedlowych PKZ, Dom Kultury Ząbkowice.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Hugona Kołłątaja

Biblioteka jest najstarszą biblioteką w Zagłębiu - powstała w 1906 r. Sieć biblioteczną tworzy 17 filii oraz Biblioteka Główna wraz z agendami: Wypożyczalnią Centralną, Czytelnią Multimedialną, Czytelnią, Centrum Informacji Biznesowej i Technicznej, Działem Informacyjno-Bibliograficznym, Wypożyczalnią dla Dzieci i Młodzieży, Centrum Edukacji Regionalnej, Centrum Informacji Europejskiej, Działem Zbiorów Specjalnych, Działem Książki Dawnej. Posiada prawie

600 tys. woluminów książek i ok. 400 tytułów czasopism. Biblioteka gromadzi również: płyty, kasety, starodruki, grafikę, kartografię, przeźrocza, multimedia, dokumenty życia społecznego. Obecnie Biblioteka posiada ponad 6,5 tys jednostek zbiorów specjalnych.

Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej

Ośrodek jest placówką oświatową, służącą dzieciom i młodzieży już od 1992 r. Od chwili powstania stanowi centrum życia kulturalnego dąbrowskiej młodzieży. W stałych całorocznych formach zajęć uczestniczy około 500 wychowanków. W 45 kołach zainteresowań dzieci i młodzież rozwijają swoje zainteresowania w ramach następujących pracowni: plastycznej, rysunku malarstwa, komputerowej i fotograficznej, Teatru Pantoplast, teatralnej, tanecznej, gitary, muzycznej, studium piosenki, literackiej.

Muzeum Miejskie "SztYGarka"

Działa od 1997 roku w byłym Pałacu Zarządu Górniczego. W Muzeum Miejskim „SztYGarka”, oprócz kolekcji minerałów i skamieniałych szczątków fauny i flory, zapoznać się można z zagłębiowskimi zbiorami historycznymi. Ponadto Muzeum poszczycić się może interesującymi zbiorami przywiezionymi z zamorskich wypraw oraz... prawdziwym srebrnym skarbem, odkrytym na wykopaliskach w jednej

z dzielnic Dąbrowy Górniczej – w Łośniu. Oprócz zwiedzania Muzeum proponuje szereg spotkań poświęconych zarówno podróżom, zagadnieniom przyrodniczym, historii regionalnej, ale też filozofii, etnologii, archeologii (w tym śródziemnomorskiej), a także historii i kulturze żydowskiej.

W Muzeum Miejskim „SztYGarka” funkcjonują obecnie następujące działy tematyczne:

- Archeologii,
- Etnograficzno-Podróżniczy,
- Historii,
- Marketingu i Edukacji,
- Przyrody i Techniki,
- Biblioteka.

W ramach muzeum funkcjonuje również sztolnia ćwiczebna z podziemną trasą turystyczną, w której prezentowane są maszyny i urządzenia górnicze.

Bazylika Najświętszej Maryi Panny Anielskiej

Kościół w stylu neogotyckim, zaprojektowany przez Stefana Pomianowskiego, wybudowany w latach 1898 – 1912 r. Konsekrowany w 1912 r. przez bp Augustyna Łosińskiego.

Bazylika Mniejsza to kościół o specjalnych przywilejach papieskich, wyjątkowych walorach liturgicznych, bogatych działaniach pastoralnych oraz szczególnych zasługach na gruncie historii i sztuki. Kościół tytuł bazyliki (probazyliki) otrzymał 19 marca 1901 roku. Jest on chronologicznie drugim po Wawelskiej Katedrze obiektem wyróżnionym tym zaszczytnym tytułem w Polsce.

Do NMP Anielskiej pielgrzymują m.in.: mężczyźni i młodzieńcy (trzecia niedziela maja), niewiasty i dziewczęta (2 sierpnia), członkowie Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego (marzec), Nauczyciele i Katecheci (wrzesień), KombatanCI (styczeń), członkowie Żywego Różańca, Harcerze (kwiecień), przedstawiciele Honorowej Straży NSPJ (maj), Dzieci Komunii, Piekarze (czerwiec), Pracownicy Przemysłu Mięsnego i Wędliniarskiego (sierpień).

Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny i św. Antoniego

Sanktuarium św. Antoniego z Padwy to barokowy kościół w Dąbrowie Górniczej - Gołonogu, zbudowany na wzgórzu wapiennym o wysokości 335 m n.p.m. (Góra św. Antoniego).

Kościół ten został ufundowany w 1675 przez biskupa krakowskiego Andrzeja Trzebickiego i konsekrowany przez niego w 1678. Początkowo jednonawowy z drewnianą wieżą.

Konsekrowany 18 września 1678 roku pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny i św. Andrzeja Apostoła. Powtórnie konsekrowany 26 maja 1892 roku przez biskupa kieleckiego Tomasza Kulińskiego, pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny (zamiast św. Andrzeja Apostoła - św. Antoniego Padewskiego). Od 9 sierpnia 1951 roku kościołem administruje zakon oo. Franciszkanów Konwentualnych.

Kościół św. Barbary

Kościół parafialny Parafii Rzymskokatolickiej św. Barbary w Dąbrowie Górniczej.

Zbudowany przez ewangelików w 1882 r. W 1945 r. wszedł w posiadanie katolików i do 1957 r. służył jako kościół rektorski pobliskiej Szkoły Górniczej "Sztęgarka".

Kaplica p.w. Św. Katarzyny w Ujejscu z 1784 roku

Kapliczka kościółkowa. Budowa datowana jest na rok 1784. Przebudowana w 1793 i wyremontowana w 1820 roku.

Jest to drewniana kaplica z betonową podmurówką, w kształcie prostokąta zakończonego trójbocznie. Dach pokryty gontem. Jego zakończenie stanowi charakterystyczny ażurowy, wykonany z metalu krzyż.

We wnętrzu znajduje się barokowy ołtarz. Położona jest na placu kościelnym w ogrodzie kościoła parafialnego w Ujejscu i stanowi element dawnego dworu.

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego

W Łośniu stoi kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z lat 1890-1910. W ołtarzu głównym umieszczono wizerunek Pana Jezusa Ukrzyżowanego z XVIII wieku, przeniesiony z drewnianej kaplicy stojącej wcześniej w tym miejscu.

Kaplica pw. Najświętszej Marii Panny Wspomożycielki Trzebieślawicach z XVIII wieku

Kaplica murowana na wzór małego kościółka, przystosowana do odprawiania mszy świętej. Nie wiadomo kiedy została właściwie wybudowana. Prawdopodobnie był to XV lub XVIII wiek. Wiadomo natomiast, że wyposażenie kapliczki pochodzi z wieku XVIII-ego. Stoi przy skrzyżowaniu ulic Zachodniej i Złotej.

Resursa

Gmach Resursy Obywatelskiej wzniesiony w 1895 roku przy ulicy 3 Maja stoi na zaczerwonym obszarze kopalnianym. Budynek oświetlany był przy pomocy energii elektrycznej, doprowadzonej z huty Bankowej.

Mieściło się w nim Biuro Zjazdu Przemysłowców Górniczych i kilka innych stowarzyszeń. Resursa miała piękną salę balową ze sceną. Stanisław Kontkiewicz zorganizował tutaj amatorski zespół aktorski. Głównie jednak organizowano w niej koncerty i rauty. Założono Towarzystwo Muzyczne. Była ośrodkiem życia kulturalnego Dąbrowy Górniczej.

W Resursie odbywały się również spotkania z wybitnymi osobistościami kultury, goszczącymi w Dąbrowie. Maria Konopnicka czy Eliza Orzeszkowa, to tylko niektóre z nazwisk. Dzisiaj jest to siedziba wielu instytucji, głównie finansowych.

Stary młyn wodny "Freya" z XIX

W skład obiektu wchodzi zabudowania samego młyna, jak również budynek mieszkalny. O budynku mieszkalnym wiadomo, że powstał w 1926 roku. Koło młyńskie było napędzane siłą wody, którą wcześniej dla podniesienia siły, spiętrzano przy pomocy tamy. Z dokumentacji urzędu wodnego z roku 1936 wiadomo, że w tym roku zamontowane zostały dwie turbiny. Obecnie w budynkach pomłyńskich utworzono małą elektrownię wodną, wykorzystując starą tamę.

Kamienice dawnej Huty Bankowej

Kolonia dla francuskich urzędników i kadry Huty "Bankowej". Powstała około 1918 roku, równocześnie z kolonią "Zielona". Składała się z 10-u budynków mieszkalnych z 272 mieszkaniami 2-izbowymi.

Pozostałe zabytki Dąbrowy

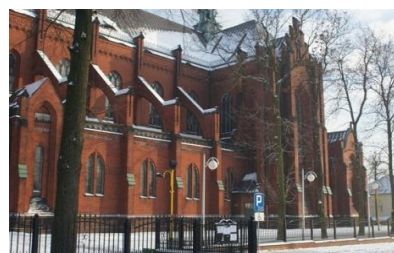
I. Dworce kolejowe

- Dworzec Główny
- Dworzec kolejowy Dębliński
- Dworce kolejowe w Gołonogu, Ząbkowicach i Strzemieszycach Wielkich

II. Kościoły i kaplice

- Bazylika Najświętszego Serca Pana Jezusa w Dąbrowie Górniczej (dzielnica Strzemieszyce Wielkie)
- Kościół Zesłania Ducha Świętego (dzielnica Ząbkowice)

- Kaplica Matki Boskiej Szkaplerznej w Strzemieszycach Małych

III. Inne

- Hubertus – zajazd i lokal gastronomiczny,
- Kolonia Matheron
- Kopalnia ćwiczebna – Rozpoczęcie budowy w 1927 roku, pierwszy etap ukończono w 1929 r.,
- Pałacyk Dezona w Parku Śródmiejskim
- Synagoga w Dąbrowie Górniczej
- Wapiennik Bordowicza

Baza aktywnych form turystyki

Hala Widowiskowo- Sportowa „Centrum”

ul. Aleja Róż 3

Hala Widowiskowo-Sportowa "Centrum" to obiekt zlokalizowany w Parku Hallera, w centrum miasta. Korzystne połączenie komunikacyjne (PKP, autobus miejski, tramwaj, drogi krajowe) jest atrakcyjnym rozwiązaniem dla osób dojeżdżających z daleka.

Wybudowana w latach 2003-04, hala jest drugim pod względem wielkości obiektem tego typu w województwie śląskim. Posiada jako jedyna z 16 w kraju, zezwolenie World Volleyball Confederation na rozgrywanie międzynarodowych zawodów rangi mistrzowskiej. W wygodnych krzesłach może zasiąść ponad 3000 widzów. Powierzchnia areny sportowej (1900 m²) pozwala na jednoczesne rozłożenie 3 boisk do siatkówki. Parkiet można podzielić kotarą na dwie części co umożliwia organizację zajęć dla dwóch niezależnych grup sportowych.

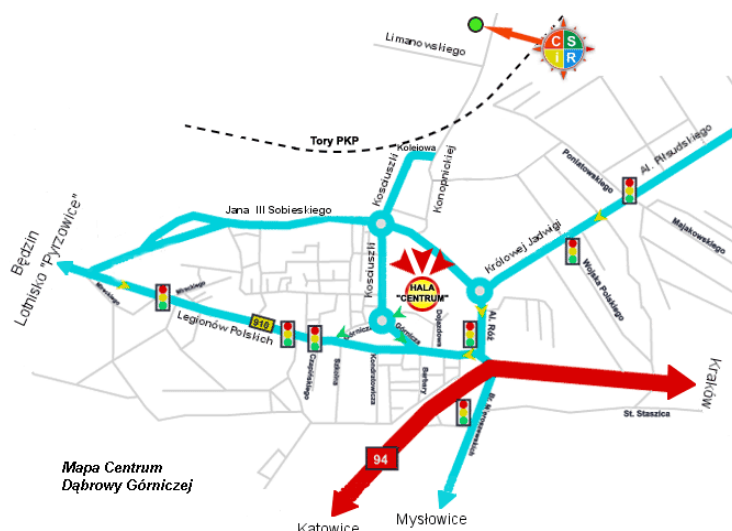
Obiekt ma zaplecze na które składają się:

- szatnie z węzłami sanitarnymi,
- zespół saun (suche i parowe),
- sala treningowa i siłownia.

Obok głównej areny jest oddzielna hala z kortem tenisowym, szatniami i węzłem sanitarnym. Przestrzeń komunikacyjną dla widzów stanowią szerokie korytarze i schody oraz winda dla niepełnosprawnych. Z głównego holu dostępna jest stała część widowni oraz trybuny rozkładane. W najwyższej części trybun zlokalizowane jest stanowisko komentatorskie.

Pod budynkiem znajduje się garaż podziemny na około 70 samochodów osobowych. W obiekcie funkcjonuje wentylacja mechaniczna współpracująca z klimatyzacją. Arena sportowa jest oświetlana światłem o maksymalnej mocy 100 kW (żarówki metalohalogenowe). Zainstalowane oświetlenie spełnia międzynarodowe wymagania CIE dotyczące oświetlenia obiektów sportowych zapewniających najwyższą jakość transmisji TV. Nagłośnienie to głośniki stacjonarne o mocy dźwiękowej 6200 W oraz niezależne 6000 W. Hala Widowiskowo-Sportowa jest areną zmagania sportowych światowego wymiaru.

Baza Biwakowo-Campingowo-Rekreacyjna "Eurocamping" w Błędowie ul. Żołnierska 130

W Dąbrowie Górniczej – Błędowie, powstała nowoczesna baza biwakowo-campingowo-rekreacyjna pn.: „Eurocamping” skategoryzowana na **. Bazę stanowi osiem sześciuosobowych domków campingowych, w tym trzy przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych, recepcja, pawilon grillowy, sanitariaty z aneksem kuchennym, boisko do piłki siatkowej i badmintonu, a także

pole namiotowe. Baza posiada również wyposażone w przyłącza elektryczne miejsca dla przyczep campingowych i autokarawanów oraz parking dla samochodów. Miejsce jest pełne uroku szczególnie ze względu na swe walory przyrodnicze. Stąd można wyruszyć na największy w Polsce i Europie Środkowej obszar wydm śródlądowych tzw. Pustynię Błędowską. Tutaj bierze swój początek Szlak Pustynny PTTK o długości 28,5 km.

Centrum Sportów Letnich i Wodnych, Park "Zielona" ul. Letnia 9

Na terenie obiektu znajdują się ogólnodostępne boiska do piłki plażowej, skatepark, ściana wspinaczkowa oraz zadaszone grillowisko. Ośrodek działa od początku maja do późnej jesieni. Można skorzystać z pozostałych atrakcji, które oferuje CSIR są to:

- przejażdżki rodzinne melexem po Parku
- spływy kajakowe rzeką Przemszą
- przygotowane trasy do narciarstwa biegowego

W okresie zimowym Ośrodek wykorzystywany jest jako baza imprez narciarskich, które odbywają się na terenie Parku.

Centrum Sportów Letnich i Wodnych Pogoria III

Obiekt funkcjonuje głównie w okresie letnim zapewniając mieszkańcom miasta możliwość wypoczynku nad jeziorem Pogoria III.

Można tu korzystać z boisk do koszykówki i siatkówki plażowej oraz z wielu propozycji sportowych w ramach akcji lato w mieście.

Corocznie przy plaży komunalnej organizowane jest kąpielisko, a nad bezpieczeństwem kąpiących się czuwają ratownicy WOPR. Przy plaży znajduje się również reprezentacyjny deptak i molo.

Poza tym przy zbiorniku istnieją bardzo dobre warunki dla entuzjastów sportów wodnych: żeglarstwo, windsurfing, kajakarstwo.

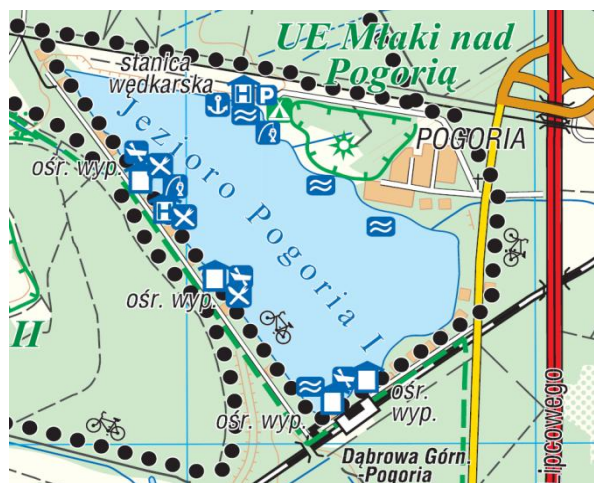
Cały akwen jest objęty "strefą ciszy" i obowiązuje tu całkowity zakaz pływania "na silniku". Jedynym wyjątkiem są służby wodne i ratownicze.

Nad brzegiem działają dwa ośrodki wypoczynkowe, stacja wodna, Jacht Klub Pogoria III, KTiSW Jawor, wypożyczalnia sprzętu wodnego, a także liczne punkty małej gastronomii. Wokół Pogorii III wybudowano także utwardzone ścieżki rowerowe, dające możliwość aktywnego wypoczynku dla entuzjastów sportów rowerowych.

Pogoria I

Pogoria I jest obecnie terenem służącym sobotnio-niedzielnej rekreacji. Jest miejscem odwiedzanym przez spacerowiczów, amatorów sportów wodnych i wędkarzy. Na brzegach jeziora są usytuowane ośrodki wypoczynkowe z domkami kempingowymi, przystaniami żeglarskimi oraz wypożyczalniami kajakowymi, stacja wędkarska oraz plaża miejska o długości 100 m. Działają tutaj: KSW Fregata, KSW Hutnik, TKŻ PTTK Tramp, KW LOK Zefir.

Hala Sportowa

ul. Swobodna 46

Uniwersalny obiekt sportowy, położony poza centrum miasta, niedaleko atrakcyjnych terenów leśnych wokół Pogorii I - stanowiący doskonałą bazę wypadową dla wycieczek pieszych, rowerowych oraz grup joggingowych. Posiada salę gimnastyczną z możliwością uprawiania piłki siatkowej, koszykowej, halowej piłki nożnej, tenisa ziemnego, tenisa stołowego, badmintona.

Stadion Komunalny

ul. Konopnicka 29

W skład obiektu wchodzi boisko piłkarskie (o wymiarach 107x 68) wraz z widownią oraz boisko treningowe. Pawilon sportowy służy sportowcom trenującym w sekcjach piłkarskich, którzy rozgrywają swoje mecze na terenie obiektu (MUKP oraz KS Zagłębiak). W okresie zimowym boisko asfaltowe wykorzystywane jest jako lodowisko dla dzieci i młodzieży.

Lodowisko miejskie (obiekt całoroczny)

Lodowisko syntetyczne, o powierzchni prawie 600m² wykonane jest ze specjalnych paneli, co umożliwia jego użytkowanie, nawet przy dodatnich temperaturach.

Syntetyczne lodowisko nie generuje praktycznie żadnych kosztów, nie trzeba go zamrażać, nie wymaga ciągłego wygładzania powierzchni.

Park Wodny "Nemo - Wodny Świat",

Park Wodny "Nemo - Wodny Świat", jest największym w województwie śląskim obiektem tego typu. Kompleks rekreacyjno - sportowy urządzono w ten sposób, by zapewnić miłe spędzenie czasu dla gości we wszystkich kategoriach wiekowych. Położony jest w parku miejskim im. gen. J. Hallera. Obejmuje swym zasięgiem około 5 ha powierzchni. Są to baseny kryte jak i odkryte (letnie i zimowy) oraz: sauny, solaria, kawiarnie, bary, restauracje i dyskoteka.

Ścieżki rowerowe

W Dąbrowie Górniczej ze względu na duże walory turystyczne i przyrodnicze, jest ok 70 km nieutwardzonych ścieżek rowerowych oraz ok. 14 km utwardzonych tras rowerowych, do których zaliczyć można ścieżki:

- ❑ w „Parku Zielona” i wałem Czarnej Przemszy,
- ❑ na wschodniej stronie Zbiornika Kuźnica Warężyńska (Pogoria IV) ulice Kostury-Podbagienko – Wojkowice,
- ❑ Pogoria IV - Trzebisławice – Sikorka - Ujejsce- Pogoria IV,
- ❑ Sikorka – Tucznawa – Okradzionów - Rudy,
- ❑ Eurocamping Błędów – Laski – Niegowonice – Chechło,
- ❑ Zbiornik Kuźnica Warężyńska /Pogoria IV/ - Pogoria I- Antoniów – Pogoria IV
- ❑ wokół zbiorników Pogoria I i Pogoria II.

Szlaki piesze

Aktywny wypoczynek jest wypoczynkiem dla każdego przez to, że charakteryzuje się ogromną uniwersalnością. Aktywny wypoczynek może mieć równie dobrze formę bardzo wyrafinowanego sportu, jak formę zwykłego spaceru, a nawet aktywności typowo turystycznej. W rzeczywistości aktywny wypoczynek jest takim sposobem odpoczyniania, który wykorzystuje różne obszary naszych zdolności.

Na pustynię

Na Pustynię Błędowską można dotrzeć Szlakiem Pustynnym PTTK, który jest oznaczony kolorem żółtym. Jego długość liczy 14 km. Trasa wiedzie z Błędowa przez Klucze do Jarosławca. Wędrówkę rozpoczynamy w Błędowie, skąd sosnowym lasem docieramy na tereny pustyni, w rejon tzw. Koziego Rogu.

Nad Pogorię

Do zbiorników wodnych Pogoria II i Pogoria III można dojść, korzystając ze Szlaku XXV-lecia, który jest oznaczony kolorem zielonym. Cały szlak ma długość 115 km i przebiega przez: Chorzów (Dom Turysty PTTK) - Siemianowice Śląskie - Czeladź - Grodziec - Dąbrowa Górnicza - Sosnowiec Maczki - Jaworzno - Katowice Giszowiec - Starganec - Załęska Hałda - Chorzów.

Na Gołonoskie Wzgórze

Zabytkowy kościół na Wzgórzu Gołonoskim, pozostałości kamieniołomów, dawny wapiennik, miejsca po starych złożach gliny - to miejsca do których prowadzi szlak Metalurgów. Nazwa szlaku nawiązuje do Huty Katowice, największej inwestycji gospodarczej Polski w latach 1972-1976 (obecnie ArcelorMittal).

Nad Białą Przemszę

Podróżując Szlakiem Szwajcarii Zagłębiowskiej, który jest oznaczony kolorem czerwonym można zobaczyć sosnowe lasy, zabytkowe kościoły, strumienie, rozległe panoramy Pustyni Błędowskiej i Pasma Smoleńsko-Niegowonickiego, malownicze zakola Białej Przemszy. Jego całkowita długość wynosi 35,5 km, z czego w granicach Dąbrowy Górniczej znajduje się 15,5 km. Szlak biegnie ze Sławkowa przez Okradzionów, Błędów, Chechło, Centurię, do Zawiercia.

Pozostałe obiekty sportowe

- ❑ Stadion sportowy KS „Unia Strzemieszyce” - ul. Sportowa 1,
- ❑ Stadion sportowy KS „Unia” Ząbkowice - al. Zwycięstwa 29,

- ❑ Stadion sportowy UKS „Pionier Ujejsce” - ul. Olimpijska,
- ❑ Stadion sportowy UKS „Przemsza- Okradzionów”, ul. Białej Przemszy,
- ❑ Stadion sportowy LKS „Tęcza” Błędów - ul. Żołnierska 94,
- ❑ Stadion sportowy- Tucznawa, ul. Idzikowskiego 139,
- ❑ Kompleksy boisk wielofunkcyjnych o nawierzchni sztucznej
 - „Orlik” – Zespół Szkół nr 2 al. Piłsudskiego 24
 - „Orlik” – Zespół Szkół nr 3 ul. Morcinka
 - „Orlik” – Szkoła Podstawowa nr 20, ul. Adamieckiego
 - Szkoła Podstawowa nr 12 ul. Tysiąclecia 25
 - Zespół Szkół Sportowych – ul. Chopina 34
 - Szkoła Podstawowa nr 25 ul. Mieszka I
 - Szkoła Podstawowa nr 10 ul. Górników Redenu 4
 - Gimnazjum 9 al. Zwycięstwa 44
 - Szkoła Podstawowa nr 17 ul. Ofiar Katynia 76

3.4 Infrastruktura turystyczna

Obiekty noclegowe

Baza noclegowa. Zgodnie z Ustawą o usługach turystycznych, prawo używania nazwy: hotel, motel, pensjonat, kemping, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe, schronisko i pole biwakowe mają jedynie te obiekty, które pozytywnie przeszły proces kategoryzacyjny. Baza noclegowa Dąbrowy Górniczej na koniec 2010 roku obejmowała: 20 obiektów noclegowych, w tym: 7 hoteli, 1 motel i 1 hotelik, 5 ośrodków wypoczynkowych, 1 pensjonat oraz 5 innych obiektów.

Lp.	Nazwa, adres	Liczba pokoi	Liczba miejsc noclegowych
1	Hotel Shuma, ul. Żeglarska 20	33	75
2	Hotel Dąbrowiak**, ul. Wybickiego	19	42
3	Hotel Malta**, ul. Kasprzaka 84	24	39
4	Hotel Zacisze, ul. Hallerczyków 1	19	33
5	Hotel Kem, ul. Kasprzaka 84	24	40
6	Hotel - Restauracja Astra, ul. Morcinka 14	10	20
7	Hotel Maximum, al. Józefa Piłsudskiego 1	8	19
8	Motel i Restauracja Linda, ul. Armii Krajowej 42	9	25
9	Hotelik Centrum, al. Kościuszki 5a	7	14
10	Ośrodek Wypoczynkowy Rybaczówka, ul. Pogoria 30	19	46
11	Ośrodek Wypoczynkowy Omega, ul. Żeglarska 26	6	30
12	Ośrodek Wypoczynkowy Neptun, ul. Żeglarska 10	4	13
13	Ośrodek wypoczynkowy Kotwica, ul. Żeglarska 22	45	100
14	Eurocamping, ul. Żołnierska 130 (domki)	8	48
15	Pensjonat i Restauracja Laguna, ul. Żeglarska 12	20	50
16	Zajazd Bachus, ul. Staszica 42	15	30
17	Zajazd Restauracja Juran, ul. Staszica 34	30	65
18	Ledam - Wynajem kwater dla firm, ul. Zagórska 20	15	30
19	Catamaran - Club, Restauracja, Noclegi, ul. Żeglarska 30 (domki)	8	50
20	Pokoje gościnne "BEA", al. J. Piłsudskiego 1	8	16
Razem		331	785

Zgodnie z ewidencją działalności gospodarczej wg podmiotu wykonywalnej działalności, Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej na dzień 21.04.2011 zarejestrowane były 82 podmioty prowadzące usługi hotelarskie na terenie miasta.

Obok tradycyjnych mierników w analizach zjawisk turystycznych stosuje się też mierniki specyficzne, tylko dla potrzeb turystyki. W tym zakresie wykorzystywane są następującego rodzaju wskaźniki:

- wskaźnik nasycenia bazą turystyczną wyrażony liczbą miejsc noclegowych przypadających na km² powierzchni całkowitej, zwany wskaźnikiem Charvata,
- wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wyrażony liczbą turystów korzystających z noclegów przypadającą na 1000 mieszkańców stałych, zwany wskaźnikiem Schneidera,
- wskaźnik funkcji turystycznej wyrażony liczbą turystów korzystających z noclegów przypadającą na km² powierzchni całkowitej, zwany wskaźnikiem Deferta,
- wskaźnik funkcji turystycznej miejscowości Baretje'a i Deferta, wyrażony liczbą turystycznych miejsc noclegowych, pomnożoną przez 100, przypadająca na liczbę ludności miejscowej.

Wskaźnik nasycenia bazą turystyczną (Charvata) wynosi dla Dąbrowy Górniczej 4,2 miejsca na km². Pośród gmin miejskich, największą pojemnością bazy noclegowej w województwie charakteryzowały się: Ustroń - 95,8 miejsc na 1 km² oraz Szczyrk - 51,8 miejsc na km².

Wskaźnika intensywności ruchu turystycznego (Schneidera) wynosi w Dąbrowie Górniczej 289,2. Gmiejską o najwyższym w województwie śląskim poziomie tego wskaźnika był: Szczyrk - 12480,1 i Wisła - 10235,6. Miasta na prawach powiatu, w których na 1000 mieszkańców przypadało najwięcej turystów, to: Częstochowa - 740,0 oraz Bielsko-Biała ze wskaźnikiem wynoszącym 340,6.

Liczba turystów korzystających z noclegów przypadającą na km² powierzchni całkowitej (wskaźnik Deferta) wynosi 283,4. Największym wskaźnikiem w regionie charakteryzuje się wśród gmin miejskich: w Ustroń - 2529,9 oraz Szczyrk - 1819,5. W miastach na prawach powiatu, na jednym km² najwięcej turystów korzystało z noclegów: w Częstochowie - 1176,4 i Chorzowie - 682,0.

Wskaźnik funkcji turystycznej miejscowości (Baretje'a i Deferta) dla Dąbrowy Górniczej wynosi 6,2. Największą liczbą turystycznych miejsc noclegowych przypadającą na 100 mieszkańców stałych, charakteryzowały się w województwie gminy miejskie: Wisła - 37,7 i Ustroń - 35,7. Miasta na prawach powiatu, w których na 100 mieszkańców przypadało najwięcej turystycznych miejsc noclegowych, to: Częstochowa - 0,9 oraz Bielsko-Biała ze wskaźnikiem wynoszącym 0,8.

Obiekty Gastronomiczne

Według stanu na koniec 2010 r. w Dąbrowie Górniczej zidentyfikowano 44 działające placówki gastronomiczne.

Restauracje	
1	Astra, ul. Morcinka 14
2	"BEA" , Al. J. Piłsudskiego 1
3	Catamaran, ul. Żeglarska 30
4	Juran, ul. Staszica 34
5	Karczma pod Lasem, ul. Staszica 122
6	Kem, ul. Kasprzaka 84
7	Maxim, ul. Topolowa
8	Omega, ul. Żeglarska
9	Orle Gniazdo u Białego, ul. Siewierska 32
10	Shuma Club, ul. Żeglarska 20
11	StarSfera, Pl. Wolności 1
12	Stylowa, ul. Górników Redenu 1
13	Syty Bar, ul. Tworzeń 103
14	Tower, ul. Okrzei 8
15	"BEA", al. J. Piłsudskiego 1
Kawiarnie	
1	Cafe CoffeinArt, Plac Wolności 1
2	EMPiK Cafe, ul. Sobieskiego 6
3	Ice Cafe, ul. Sobieskiego 6
Pizzerie, fast food	
1	American Pizza, ul. Królowej Jadwigi 10
2	Pizzeria Da Grasso, ul. Królowej Jadwigi
3	Pizzeria Dominium, ul. Sobieskiego
4	Pizzeria Gruby Benek, ul. Majakowskiego 4
5	Pizzeria Raj, ul. Królowej Jadwogi 23
6	Pizzeria Roco, Os. Robotnicze 6
7	Pizzeria Santorini, ul. Górników Redenu 2
8	Pizzeria Stonehenge, ul. Sobieskiego 7a
9	Telepizza, ul. Kościuszki
10	Vinci, ul. Morcinka 1
11	KFC, ul. Sobieskiego 6
12	Mc Donald's, ul. Sobieskiego 6
13	Mc Donald's, Al. Piłsudskiego
Puby	
1	Country Pub, ul. Kościuszki
2	Gondola Drink Bar, ul. Kopernika 3
3	Inferno Pub, ul. Skibińskiego 3
4	Pub Insomnia, ul. Poniatowskiego 25
5	Komitywa Pub, ul. 3 Maja 15
6	Malwa Pub, ul. Ludowa 1a
7	Max Mario Klub Muzyczny, ul. Górników Redenu 2
8	Pub - restauracja "Nemo", AquaPark "Nemo - Wodny Świat", Al. Róż 1
9	Partia Pub, ul. Kościuszki 7a
10	Planeta Pub, ul. Górników Redenu 2
11	Raj Korników Pub, ul. Kościuszki 7a
12	Pub Sportowy, Hala Widowiskowo - Sportowa „Centrum” Al. Róż 3
13	Club StarSfera, Pl. Wolności 1

Zgodnie z ewidencją działalności gospodarczej wg podmiotu wykonywalnej działalności, Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej na dzień 21.04.2011 zarejestrowanych było 367 podmiotów prowadzących usługi gastronomiczne na terenie miasta.

3.5 Wydarzenia sportowo-rekreacyjne, kulturalne, gospodarcze

Imprezy sportowo-rekreacyjne w Dąbrowie Górniczej w latach 2009-2010	
Ferie w mieście, Ferie z CSiR	
Termin:	Styczeń, Luty
Lokalizacja:	Obiekty CSiR, Nemo
Organizator:	CSiR
Masowe biegi przełajowe	
Termin:	Marzec
Lokalizacja:	Park Zielona – tereny rekreacyjne
Organizator:	CSiR, Śl. TKKF
Półmaraton Dąbrowski	
Termin:	Kwiecień, Maj
Lokalizacja:	Tereny rekreacyjne (stadion UKS „Pionier”, ścieżki rowerowe wzdłuż zbiorników wodnych Pogoria IV i III)
Organizator:	CSiR
Otwarcie sezonu rowerowego	
Termin:	Kwiecień
Lokalizacja:	Eurocamping w Błędowie, Pogoria IV, Pogoria III – tereny rekreacyjne
Organizator:	CSiR
Polska Biega-Bieg Wiosny	
Termin:	Maj
Lokalizacja:	Pogoria III – tereny rekreacyjne
Organizator:	CSiR, UM
Międzynarodowy zlot caravaningu	
Termin:	Maj
Lokalizacja:	Eurocamping w Błędowie
Organizator:	CSiR, UM
Noc Siatkovańska	
Termin:	Czerwiec
Lokalizacja:	Centrum Sportów Letnich – tereny rekreacyjne
Organizator:	CSiR
Open Water	
Termin:	Czerwiec
Lokalizacja:	Pogoria III – tereny rekreacyjne
Organizator:	CSiR
Akcja Lato	
Termin:	Czerwiec-Sierpień
Lokalizacja:	Obiekty CSiR
Organizator:	CSiR

Dębowy Maraton Rolkowo-Rowerowy

Termin: Wrzesień

Lokalizacja: Obiekty CSiR, Nemo

Organizator: CSiR, UM

Miejskie Biegi Przelajowe

Termin: Październik

Lokalizacja: Park Zielona – tereny rekreacyjne

Organizator: CSiR, Szkolny Związek Sportowy

Rejonowe Biegi Przelajowe

Termin: Październik

Lokalizacja: Park Zielona – tereny rekreacyjne

Organizator: CSiR, Szkolny Związek Sportowy

Zakończenie sezonu rowerowego

Termin: Październik

Lokalizacja: Eurocamping w Błędowie

Organizator: CSiR

Imprezy kulturalne**Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Michała Spisaka w Dąbrowie Górniczej**

Konkurs jest kontynuacją Festiwalu im. Michała Spisaka (2005 r.). Rok rocznie odbywa się w innych specjalnościach instrumentalnych.

W roku 2006 odbył się na skalę ogólnopolską i przebiegał w specjalnościach instrumentów smyczkowych: altówka, wiolonczela, kontrabas. Rok później zasięg poszerzył się na skalę międzynarodową, w specjalnościach instrumentów dętych drewnianych; obój, klarnet, fagot. W 2008 r. specjalności to instrumenty dęte blaszane: waltornia, trąbka, puzon, w 2009- flet, saksofon, akordeon, 2010 – skrzypce, altówka, wiolonczela natomiast w 2011 – trąbka, róg oraz puzon.

Konkurs ma formę otwartą i jest adresowany do muzyków, którzy nie ukończyli 29 roku życia. Konkurs przebiega w trzech etapach, z których III etap finałowy odbywa się z towarzyszeniem Orkiestry Symfonicznej. Przesłuchania w każdym z etapów są otwarte dla słuchaczy i melomanów.

Na potrzeby Konkursu, od pierwszej jego edycji, polski współczesny kompozytor Zdzisław Szostak komponuje utwory, które są obowiązkowo wykonywane w II etapie. Organizatorami konkursu jest Gmina Dąbrowa Górnicza oraz Pałac Kultury Zagłębia przy merytorycznym wsparciu Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach.

Na potrzeby Konkursu została utworzona strona www.spisak.idabrowa.pl.

W każdej edycji do konkursu przystępuje kilkudziesięciu młodych artystów muzyków z terenu kraju i świata, a jego laureaci osiągają sukcesy artystyczne na całym świecie.

Cel:

- ☐ promocja młodych talentów muzycznych w Polsce i na świecie;
- ☐ rozwój edukacji muzycznej;
- ☐ popularyzacja muzyki klasycznej;
- ☐ upowszechnienie wiedzy na temat życia i twórczości Michała Spisaka, wybitnego, polskiego kompozytora, wspaniałego człowieka, ambasadora muzyki i kultury polskiej;

Wykaz imprez organizowanych przez Pałac Kultury Zagłębia przyczyniających się do promocji Dąbrowy Górniczej przez kulturę

- ❑ Międzykulturowy Przegląd Folklorystyczny „ZAGŁĘBIE I SĄSIEDZI” – ogólnopolska impreza – 3 dni
- ❑ Ogólnopolski Festiwal Zespołów Artystycznych Domów Pomocy Społecznej – ogólnopolska impreza o charakterze przeglądowym – 4 dni
- ❑ Dni Dąbrowy Górniczej – impreza plenerowa – 3 dni
- ❑ Piknik Country – ogólnopolska impreza plenerowa – 2 dni
- ❑ Literacki Hyde Park - impreza o charakterze konkursowym – 2 dni
- ❑ Dąbrowska Ściema Kabaretowa – Ogólnopolski Festiwal Kabaretowy – 3 dni
- ❑ Spektakle Teatru A’PRIORI – „Król Bul”, „Kopciuszek”, „Czerwony Kapturek”, „Calineczka”, „Toksyny”
- ❑ Zespół Pieśni i Tańca „GOŁOWIANIE”
- ❑ Zespoły muzyczne: min. DE TRABLES, MBQ, EIER, L-4

Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej

Corocznie MOPT organizuje Międzynarodowy Konkurs Plastyczny „To co piękne wokół nas” - wernisaż połączony z warsztatami artystycznymi.

Cele przedsięwzięcia konkursu i cyklu warsztatów:

- ❑ promocja danego regionu, jego walorów kulturowych,
- ❑ rozwijania zainteresowań, wrażliwości estetycznej i aktywności twórczej dzieci i młodzieży,
- ❑ umiejętność patrzenia na otaczający świat,
- ❑ umiejętność dostrzegania piękna w naturze i dobra w drugim człowieku,
- ❑ wymiana doświadczeń i konfrontacji różnorodnych metod pracy z młodzieżą,
- ❑ tworzenie wartości kulturowych poprzez promocje krajobrazowych i turystycznych walorów Województwa Śląskiego i regionów Europy i innych kontynentów,
- ❑ rozpoznanie zdolności i uzdolnień dziecka i przygotowanie go do uczestnictwa w kulturze – Edukacja do Kultury,
- ❑ wzbogacanie wiedzy warsztatowej,
- ❑ wczesne wykrycie uzdolnień ale także zaburzeń rozwojowych dziecka oraz kształtowanie postaw właściwego reagowania,
- ❑ zwrócenie uwagi na potrzebę twórczego działania w każdym środowisku.

Międzynarodowy Konkurs Plastyczny „To co piękne wokół nas” jest organizowany dla dzieci i młodzieży z całego kraju oraz z zagranicy m. in. Rumunii, Austrii, Włoch, Norwegii, Słowacji, Czech, Węgier, Rosji, Ukrainy a także Afryki – Zambii. Na konkurs napływa rokrocznie kilka tysięcy prac.

Konkurs cieszy się ogromnym zainteresowaniem. Jest świetną okazją do nawiązywania kontaktów i współpracy pomiędzy placówkami z regionu Polski, a także spoza kraju.

Jest również świetną okazją do poznania walorów krajobrazowych i wartości kulturowych różnych regionów świata. Plony poprzednich lat są tego najlepszym efektem.

Miejska Biblioteka Publiczna

NOC Z ANDERSENEM

Całonocne międzynarodowe przedsięwzięcie organizowane z okazji Międzynarodowego Dnia Książki Dziecięcej obchodzonego w dzień urodzin H.Ch. Andersena – 2 kwietnia. Od kilku lat biorą w nim udział biblioteki z różnych krajów, organizując w tym samym czasie całonocne imprezy dla dzieci. Dąbrowska Biblioteka organizuje tę imprezę od 2003 r. Bierze w niej udział ponad setka dzieci w wieku 6-10 lat. Przybywają do biblioteki z karimatami, śpiworami, poduszkami, gdzie spędzają całą noc. Celem przedsięwzięcia jest rozbudzenie w dzieciach potrzeb czytelniczych oraz idei głośnego czytania.

OGÓLNOPOLSKI TURNIEJ CZYTANIA NA WYSOKIM SZCZEBLU

Humorystyczny konkurs popularyzujący czytelnictwo i bibliotekę. Uczestnikami konkursowych zmagają się osoby zajmujące wysokie stanowiska - przedstawiciele władz samorządowych, różnych instytucji, świata biznesu: prezydenci okolicznych miast, dyrektorzy, naczelnicy, prezesi itp. Czytelnicza zabawa z literaturą odbywa się w dwóch kategoriach: humor – prezentacja tekstu satyrycznego (konkurs indywidualny) oraz miłosne duety – interpretacja miłosnych dialogów w losowo dobranych parach mieszanych. Obowiązki jurorów podczas turnieju zawsze pełnią popularne osoby związane z działalnością satyryczną i kabaretową. Program spotkania uzupełniany jest występem muzycznym.

REGIONALNY PRZEGLĄD TEATRZYKÓW I KRÓTKICH FORM TEATRALNYCH OBCOJĘZYCZNYCH

Od kilku lat MBP wspólnie z I Liceum Ogólnokształcącym im. W. Łukasieńskiego w Dąbrowie Górniczej organizuje przedsięwzięcia konkurs skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Jego głównym celem jest wspomaganie rozwoju umiejętności językowych młodzieży poprzez prezentacje w formie interpretacji scenicznych. „Przegląd Teatrzyków Obcojęzycznych” przyczynia się nie tylko do propagowania nauki języków obcych, ale pomaga także uwrażliwić młodych ludzi na kulturę słowa oraz jest doskonałą okazją do przybliżenia obyczajów i kultury literackiej krajów Europy i nie tylko.

Wydarzenia gospodarcze oraz naukowe

W listopadzie Dąbrowa Górnicza aktywnie włącza się w Światowy Dzień Przedsiębiorczości, który w 2010 r. był jednocześnie obchodzony w 115 krajach. Organizowane w ramach ŚTP przedsięwzięcia skierowane są do wszystkich mieszkańców miasta, szczególnie uczniów, studentów, nauczycieli, przedsiębiorców, osób chcących założyć własną firmę oraz wszystkich zainteresowanych tematem. Ważną propozycją są warsztaty dla małych firm, gdzie profesjonaliści doradzają jak uzyskać fundusze na rozwinięcie działalności.

Pomysłodawcami Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości byli Premier Brytanii, Gordon Brown, brytyjska rządowo- biznesowa organizacja make Your Mark oraz amerykańska Fundacja Kauffmana. Celem akcji jest stworzenie środowiska społecznego, którego aktywnie wspiera przedsiębiorcze postawy i inicjatywy młodych ludzi.

Corocznie Urząd Miejski organizuje konferencję naukowo-gospodarczą. Dotychczasowe tematy konferencji to:

- ❑ Inwestujmy wspólnie w kapitał ludzki – problemy i wyzwania współczesnego rynku pracy (2008),
- ❑ Czy kryzys może być szansą dla rozwoju współczesnego rynku pracy (2008),
- ❑ Nauka dla Przemysłu – Droga do innowacji (2010),

- Wpływ mobilności zawodowej i migracji na rozwój społeczno – gospodarczy oraz rynek Pracy miast i regionów (2011).

3.6 Podstawowi aktorzy

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej

Wydział Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej, do którego zadań należy w szczególności (Zarządzenie Nr 153.2011 Prezydenta Miasta Dąbrowy Górniczej z dnia 29.03.2011 roku, w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej):

- Coroczne opracowywanie koncepcji działań promocyjnych miasta – na podstawie planów własnych oraz przekazanych przez komórki organizacyjne Urzędu, ze szczególnym uwzględnieniem celów określonych w „Strategii rozwoju miasta: Dąbrowa Górnicza 2020”.
- Działalność marketingowa, a w szczególności: koordynacja organizacji imprez miejskich o charakterze gospodarczym, kulturalnym, sportowym i turystycznym, służących upowszechnianiu wiedzy o możliwościach i warunkach inwestowania, rozwoju kultury, rekreacji i turystyki w Dąbrowie Górniczej oraz koordynowanie wszelkich przedsięwzięć na rzecz promocji gospodarczej, kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej Dąbrowy Górniczej w kraju i zagranicą (targi, misje, prezentacje itp.).
- Opracowywanie kalendarza imprez: sportowych, turystycznych oraz rekreacyjnych.
- Nadzorowanie oraz koordynowanie rozwoju turystyki na terenie gminy.
- Koordynowanie przedsięwzięć oraz współdziałanie w tworzeniu warunków do rozwoju współpracy regionalnej oraz z zagranicą w zakresie kultury fizycznej, sportu, turystyki i wypoczynku.
- Inicjowanie i organizowanie działalności w zakresie promocji, informacji oraz rozwoju turystyki.
- Koordynowanie i pomoc w organizowaniu różnorodnych form turystyki i wypoczynku oraz działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej.
- Prowadzenie ewidencji obiektów sportowo – turystycznych, ich stanu technicznego, analiza eksploatacji i wykorzystania posiadanej bazy, sporządzanie okresowych sprawozdań i informacji
- Współdział w przestrzennym zagospodarowaniu gminy w dziedzinie rekreacji ruchowej, sportu, turystyki i wypoczynku.
- Prowadzenie całokształtu spraw związanych z przynależnością gminy do Związku Gmin Jurajskich oraz Śląskiej Organizacji Turystycznej.

Agencja Rozwoju Lokalnego w Sosnowcu założona w styczniu 1997 roku w celu wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz promocji gospodarczej zrzeszonych gmin i powiatów. Aktualnie akcjonariuszami Agencji są: miasto na prawach powiatu Sosnowiec, miasto na prawach powiatu Dąbrowa Górnicza, miasto na prawach powiatu Jaworzno, Powiat Będziński, gmina miejska Będzin, gmina miejska Czeladź.

Aqua Park NEMO w Dąbrowie Górniczej oddany do użytku 31 grudnia 2003 roku. Nowoczesny park wodny oraz kompleks rekreacyjny. Największy w województwie śląskim oraz jeden z najładniejszych w Polsce obiektów tego typu.

Centrum Sportu i Rekreacji w Dąbrowie Górniczej powstałe w czerwcu 2000 roku. Przedmiotem działalności Centrum Sportu i Rekreacji jest: organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych i widowiskowo-sportowych, zapewnienie bazy i kadry instruktorsko-trenerskiej do prowadzenia zajęć w zakresie kultury fizycznej i sportu, rozwój i propagowanie sportu wśród dzieci i młodzieży, współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami działającymi w obszarze kultury fizycznej, utrzymanie, modernizacja i budowa obiektów sportowych oraz rekreacyjnych. CSiR zarządza następującymi obiektami sportowo-rekreacyjnymi: Hala Widowiskowo-Sportowa CENTRUM, Baza Biwakowo-Campingowo-Rekreacyjna "Eurocamping" w Bładowie, Centrum Sportów Letnich Park Zielona, Centrum Sportów Letnich i Wodnych Pogoria III, Hala Sportowa Swobodna, Stadion Komunalny, Lodowisko.

DĄBROWSKA RADA BIZNESU

Dąbrowska Rada Biznesu przy Prezydencie Miasta powołana Zarządzeniem Nr 160.2011 z dnia 29 marca 2011 r. Do pracy w Radzie zaproszono największe dąbrowskie przedsiębiorstwa. Rada stanowi forum współdziałania i dyskusji nad problemami gospodarki w mieście i reprezentuje interesy środowiska przedsiębiorców działających w Dąbrowie Górniczej. Jej głównym założeniem jest wspieranie inicjatyw na rzecz rozwoju miasta, szczególnie w aspekcie umacniania przedsiębiorczości, innowacyjnej gospodarki oraz wprowadzenia projektów oczekiwanych przez przedsiębiorców w Dąbrowie Górniczej.

wspólnie dla miasta

Dąbrowskie Forum Organizacji Pozarządowych - Partnerstwo: „Wspólnie dla Miasta” ustanowione 6 października 2007 roku jest dobrowolnym i apolitycznym porozumieniem autonomicznych oraz równoprawnych organizacji pozarządowych. Celem Forum jest w szczególności współpraca na rzecz rozwoju miasta Dąbrowa Górnicza.

Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej utworzona 4 sierpnia 1995 roku. WSB kształci specjalistów w zakresie nauk ekonomicznych, społecznych i technicznych. Prowadzi studia magisterskie, studia inżynierskie oraz licencjackie. Poza działalnością dydaktyczną Uczelnia realizuje badania naukowe oraz organizuje działalność dotyczącą aktywizowania szeroko rozumianego społeczeństwa regionu.

Zagłębiowska Izba Gospodarcza rozpoczęła działalność 1 lipca 1993. Obecnie Izba skupia około 50 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w różnych branżach na terenie województwa śląskiego, głównie z Dąbrowy Górniczej. Do Izby należą zarówno duże przedsiębiorstwa jak np.: Koksownia "Przyjaźń", DAMEL, Kopalnia Węgla Kamiennego "Kazimierz-Juliusz", jak również małe i średnie firmy produkcyjno - usługowe i oddziały banków. Celem Izby jest integracja podmiotów gospodarczych oraz organizowanie współpracy z samorządami lokalnymi. ZIG jest jednym z pierwszych w kraju samorządów gospodarczych, który skupia także samorzady terytorialne. Członkami Izby są trzy miasta regionu: Dąbrowa Górnicza, Czeladź i Żarnowiec. Istotnym zadaniem Izby jest koordynowanie i ukierunkowywanie współpracy pomiędzy gminami a firmami działającymi na danym terenie.

3.7 Markowy produkt turystyczny

„Dąb” – symbolem Miasta

(alb. Lisi, ang. Oak, arab. , biał. Дыб, bułg. Дъб, chiń. 奥克, chorw. Hrast, cz. Dub, duń. Eg, est. Tamm, fin. Tammi, fr. Chêne, gr. Δρύς, hebr. , hind. hiszp. Roble, hol. Eik, irl. Dair, isl. Eik, jap. オーク, kor. 오크 나무, lit. Ažuolas, łac. Quercus, łot. Ozols, malt. Tal-ballut, niem. Eiche, norw. Eik, port. Carvalho, ros. Дыб, rum. Stejar, serb. Храст, słowac. Dub, słoweń. Hrast, szwedz. Ek, tur. Meşe, ukr. Дуб, wal. Derw, węg. Tölgy, wł. Quercia)

„Dębowy Świat” – program

„Dębowy Świat” - program integracyjno-ekologiczno-edukacyjny zainicjowany w Dąbrowie Górniczej w 2007 roku (<http://www.debowyswiat.pl/index.php>).

Dąbrowa Górnicza jest jednym z tysięcy miejsc, rozsianych po całej północnej półkuli Ziemi, które:

- swą nazwę wywodzą od dębu,
- mają herbie element związany z dębem,

Program „Dębowy Świat” oparty został na trzech filarach: Integracja, Ekologia, Edukacja.

Integracja - otwartość w zakresie międzynarodowej współpracy Dąbrowy Górniczej z miastami, organizacjami i instytucjami ekologicznymi, dla których dąb i troska o środowisko naturalne są równie ważne, jak dla mieszkańców Dąbrowy Górniczej.

Ekologia - odpowiedzialność za otaczającą przyrodę oraz tworzenie harmonijnych stref życia mieszkańców miasta.

Edukacja - innowacyjność w zakresie:

1. rozwoju edukacji ekologicznej i wspieranie nowych przyjaznych środowisku technologii,
2. tworzenia przedsięwzięć i instytucji edukacyjnych na miarę XXI wieku
3. zwiększania roli rekreacji, wypoczynku, sportu i **turystyki** oraz dostępu do kultury i rozrywki.

„Dębowy Świat dla aktywnych” – markowy produkt turystyczny

„Dębowy świat dla aktywnych” to kompleksowy produkt turystyczny Miasta Dąbrowa Górnicza, łatwo identyfikowalny dla potencjalnych turystów i wyróżniający się z oferty rynkowej obszarów konkurencyjnych (<http://www.debowyswiat.pl/>).

„Dębowy Świat dla aktywnych” stanowi wyzwanie dla każdego, kto ceni sobie ruch na świeżym powietrzu i aktywny wypoczynek. To zaproszenie do Dąbrowy Górniczej - stolicy Dębowego Świata pełnego urokliwych miejsc i zakątków.

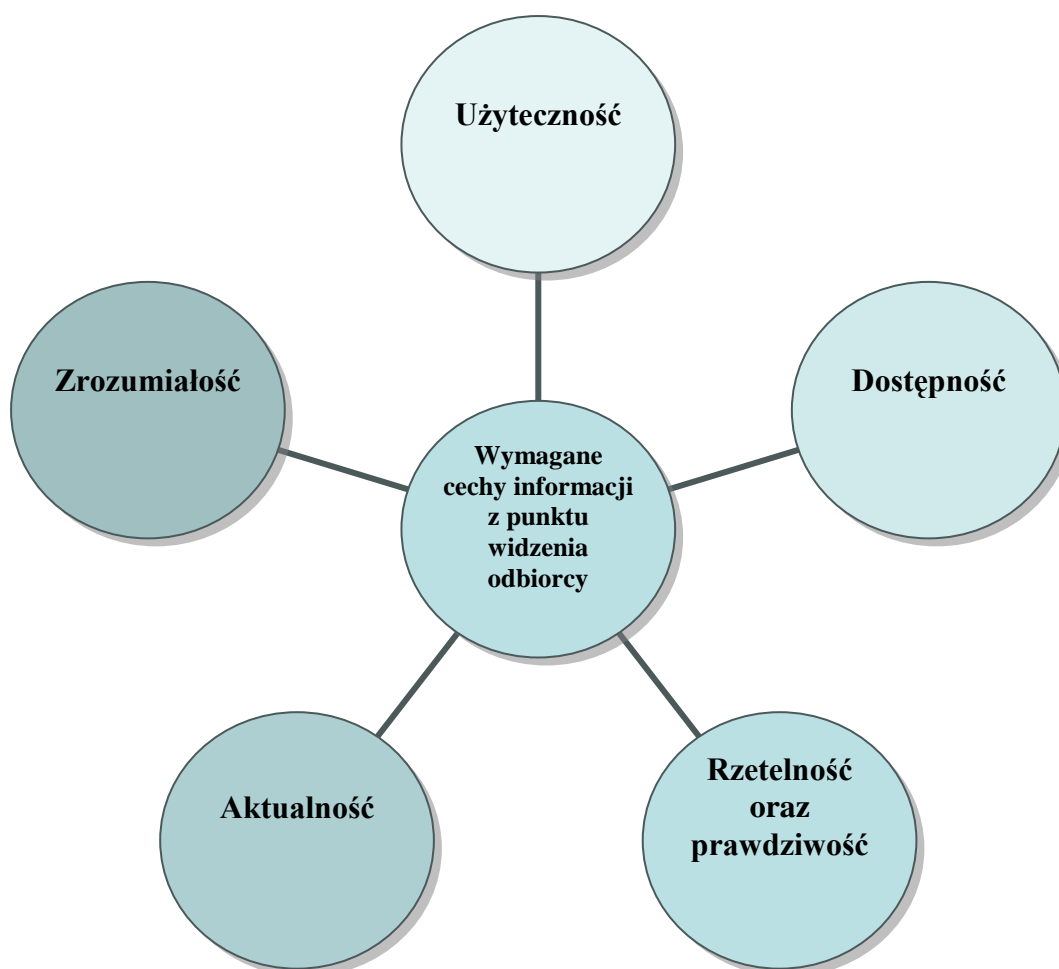
„Dębowy Świat dla aktywnych” obejmuje niezwykle walory przyrodnicze w postaci tzw. Pojezierza Dąbrowskiego, tj. kompleksu jezior Pogoria I, II, III i IV, Pustyni Błędowskiej (jedyne kompleksu w Europie Środkowej zaliczanego do kategorii pustyni, znajdującej się na liście NATURA 2000) i początku Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz wytyczone wokół kilometrowe szlaki i trasy piesze, rolkowe, rowerowe, nordic walking, spacerowe, biegowe, widokowe, miejsca do uprawiania sportów wodnych i plażowych, żeglarsstwo, kajaki, pływanie, siatkówka plażowa, etc.

3.8 Regionalny i miejski System Informacji Turystycznej

Zgodnie z opracowaniem „Polski system informacji turystycznej”, Warszawa 2010 (Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013) **informacja turystyczna** to potraktowane w sposób łączny:

- uporządkowany zbiór danych służących organizatorom i konsumentom usług turystycznych,
- system obejmujący sieć centrów i punktów informacji turystycznej,
- metodologia gromadzenia, przetwarzania, weryfikowania i udostępniania danych.

System informacji turystycznej - to zespół działań polegający na zapewnieniu konsumentom i organizatorom usług turystycznych łatwego i pełnego dostępu do informacji turystycznej, czyli uporządkowanego zbioru danych w dowolnym miejscu lub czasie (<http://www.pot.gov.pl/>).

Szkielet systemu tworzą:

- Centra i punkty informacji turystycznej tworzące zintegrowaną sieć.
- Internetowy System Informacji Turystycznej (Narodowy Portal Turystyczny oraz regionalne i lokalne serwisy turystyczne).
- System znakowania dróg znakami turystycznymi informującymi o atrakcjach i szlakach turystycznych.

Śląski System Informacji Turystycznej

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL 2007-2013 Działanie 3.3 Systemy Informacji Turystycznej.

- **Realizacja projektu: 2011 - 2013**
- **Całkowity koszt realizacji projektu: 14.530.000 PLN**
- **Wartość dofinansowania: 12.350.500 PLN**

Projekt zakłada utworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej:

- oznakowanie i wyposażenie 67 punktów informacji turystycznej
- uruchomienie 101 infokiosków,
- kompleksowe oznakowanie 193 atrakcji turystycznych województwa,
- opracowanie i dystrybucję materiałów promocyjnych,
- rozbudowę portalu turystycznego www.slaskie.travel

Liderem projektu jest Śląska Organizacja Turystyczna, a partnerem Metropolia „Silesia”.

Na terenie Metropolii „Silesia” do projektu przystąpiło 8 punktów informacji turystycznej. Zostaną one oznakowane, wyposażone w meble i sprzęt elektroniczny według zgłoszonego przez siebie zapotrzebowania. W Dąbrowie Górniczej w projekcie bierze udział Punkt Informacji Turystycznej w Muzeum Miejskim „Szygarka” przy ulicy Legionów Polskich 69.

Marki turystyczne województwa śląskiego

Miejski System Informacji Turystycznej w Dąbrowie Górniczej

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL 2007-2013 Działanie 3.3 Systemy Informacji Turystycznej.

- **Realizacja projektu: 2007 - 2010**
- **Całkowity koszt realizacji projektu: 435.921,41 PLN**
- **Wartość dofinansowania: 331.161,41 PLN**

Przedmiotem projektu było utworzenie i rozwój kompleksowego systemu informacji turystycznej w Gminie Dąbrowa Górnicza obejmującego utworzenie Miejskiego Centrum Informacji Turystycznej (usytuowanego w pasażu handlowym CH „Pogoria”), zakup i dystrybucję publikacji służących informacji turystycznej (folderów i map rowerowych), wykonanie oznakowania miejsc atrakcyjnych turystycznie oraz szlaków rowerowych za pomocą: słupków, tablic informacyjnych i drogowskich, a także zakup i instalację 10 infokiosków, które informują mieszkańców i odwiedzających Dąbrowę Górniczą o najważniejszych atrakcjach i wydarzeniach z dziedziny turystyki, rekreacji, sportu i kultury. Bezpośrednim celem przedsięwzięcia było zwiększenie dostępu do informacji turystycznej na

temat atrakcji turystycznych Dąbrowy Górniczej, a w szerszej perspektywie również województwa śląskiego.

Projekt stanowił element szerszego programu, obejmującego rozwój turystyki i rekreacji w Dąbrowie Górniczej oraz ukierunkowanego na wzrost ruchu turystycznego w mieście. Podejmowane działania miały na celu przede wszystkim rozwój miasta, jako ośrodka turystyki popołudniowej i weekendowej dla mieszkańców aglomeracji. Dzięki rozwojowi informacji turystycznej w mieście mieszkańcy i odwiedzający Dąbrowę Górniczą uzyskali dostęp do wszelkich informacji o najważniejszych atrakcjach, przez co poprawiły się warunki aktywnego spędzania czasu wolnego i wzrosła świadomość dotycząca historii, bogactwa przyrody, ekologii, atrakcyjności turystycznej oraz organizowanych imprez kulturalno-sportowych w gminie.

System informacji turystycznej obejmuje swym zasięgiem cały obszar Dąbrowy Górniczej, a częściowo (poprzez drogowskazy, informacje zawarte na tablicach informacyjnych, treści multimedialne w infokioskach oraz w funkcjonujących poza projektem portalach internetowych) także miasta i gminy sąsiednie. Podstawową przyczyną realizacji projektu w szerszym wymiarze była wspólna realizacja przez Miasto Dąbrowa Górnicza szeregu partnerskich projektów mających na celu rozwój funkcji rekreacyjno-turystycznych subregionu centralnego województwa śląskiego.

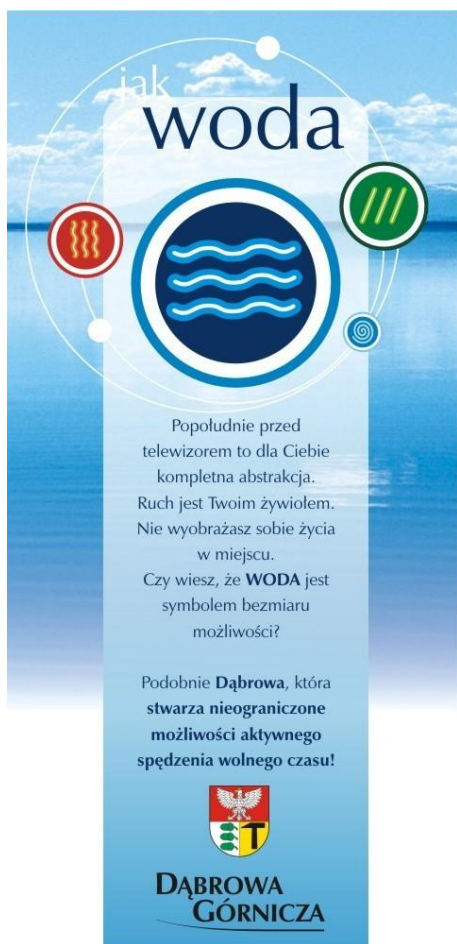
Marketingowa identyfikacja wizualna Dąbrowy Górniczej

Baza gastronomiczna i rozrywkowa

Usługi publiczne

Baza noclegowa i rekreacyjna

Kultura i edukacja

**DĄBROWA
GÓRNICZA**

Logo

4. Analiza strategiczna

4.1. Wielkość ruchu turystycznego. Segmentacja rynku.

Rzeczywista wielkość rynku turystycznego, a szczególnie segmentu rynku określanego przez odwiedzających jednodniowych oraz odwiedzających zainteresowanych wypoczynkiem codziennym, świątecznym, weekendowym i tranzytem, jest trudna do oszacowania. Sprawozdawczość w statystyce turystyki ogranicza się do ewidencji części turystów, którzy korzystają przynajmniej z jednego noclegu w rejestrowanej bazie noclegowej. Pomija się natomiast turystów korzystających z noclegów u znajomych i rodziny, w nie zarejestrowanych kwaterach prywatnych i w gospodarstwach agroturystycznych.

W związku z powyższym zdecydowano o przeprowadzeniu dodatkowych badań wielkości rynku turystycznego w mieście.

Metodyka badań

Zastosowana metodyka to między innymi poszukiwanie danych oraz informacji potrzebnych do opracowania diagnozy stanu turystyki w Dąbrowie Górniczej i możliwości rozwoju produktów turystycznych.

W badaniach wykorzystano literaturę oraz informacje Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej, kwestionariusze oraz wywiady.

Etap I – analiza danych statystycznych, poszukiwanie i przestudiowanie literatury, raportów, katalogów, folderów, odpowiednich aktów prawnych, w celu określenia potencjałów i możliwości rozwoju produktów turystycznych w Dąbrowie Górniczej. Ten etap wykazał, iż w wielu przypadkach brak jest konkretnych danych lub są one w zależności od źródeł rozbieżne.

Etap II - opracowanie ankiety, którą przekazano liderom społeczności miasta.

Zagadnienia, o jakie pytano dotyczyły między innymi:

- Mieszkańców i organizacji turystycznych
- Atutów turystycznych i infrastruktury
- Promocji i reklamy
- Barrier rozwoju
- Kierunków rozwoju

Etap III - wywiady. Autorzy strategii przeprowadzili 550 wywiadów, z wybranymi uczestnikami reprezentującymi podmioty gospodarcze działające w branży turystycznej oraz osobami przyjezdnymi w miejscach najczęściej przez nich odwiedzanych. Wywiady dotyczyły prognoz rozwoju produktów turystycznych, ograniczeń rozwoju tych podmiotów oraz informacji nt. turystów, ich celów podróży preferencji itp.

Informacje uzyskane z literatury fachowej, kwestionariuszy oraz podczas przeprowadzonych spotkań i wywiadów zostały przeanalizowane w celu opracowania założeń Strategii oraz jej celów.

Segmentacja rynku turystycznego miasta Dąbrowy Górniczej

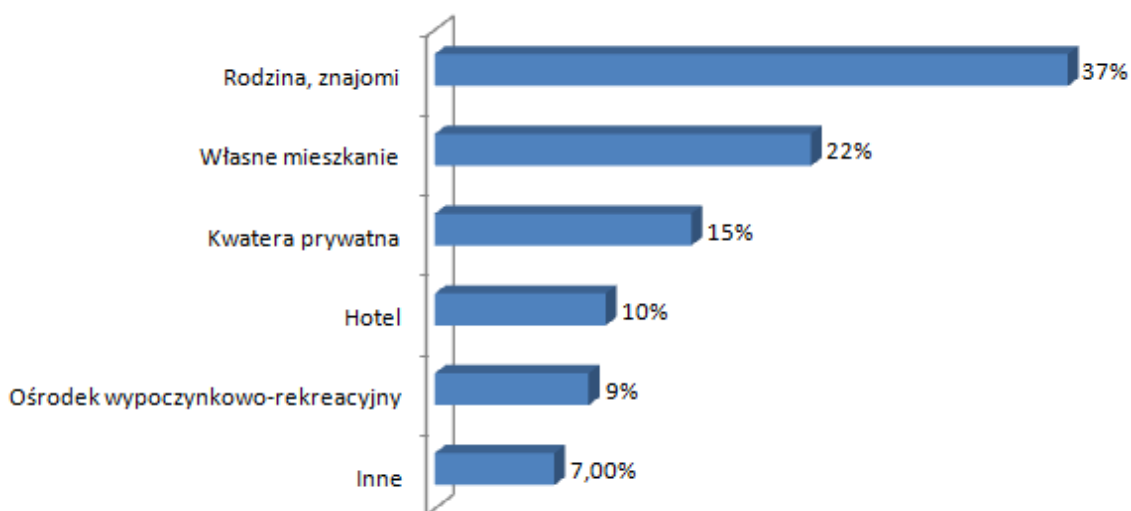
Segmentacji rynku turystycznego miasta dokonano na podstawie przeprowadzonych wywiadów z przedstawicielami branży turystycznej oraz turystami.

Turyści odwiedzający Dąbrowę Górniczą -ankietowani w określonych punktach turystycznych -zasadniczo byli podobni, pod względem profilu społeczno-demograficznego, do turystów odwiedzających województwo śląskie.

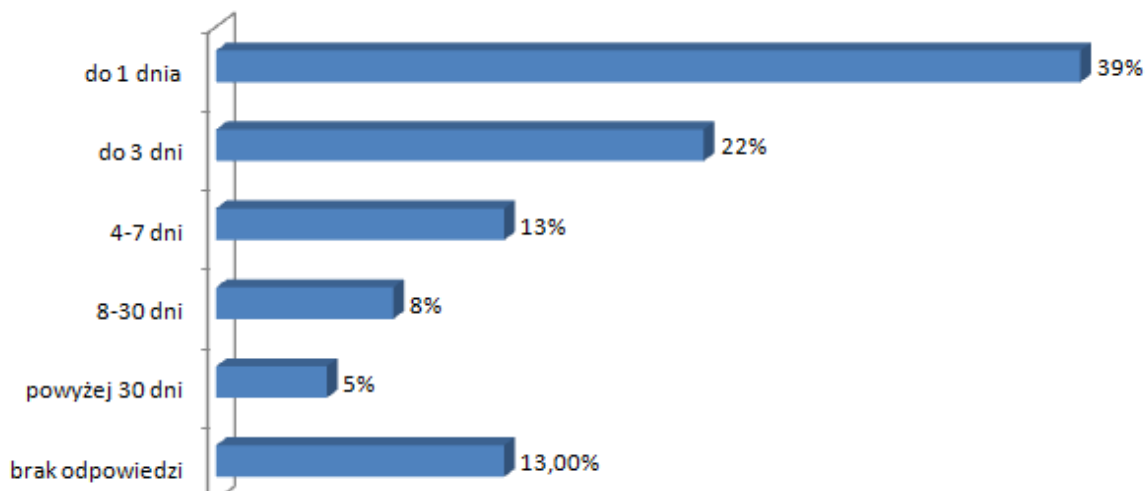
Wśród odwiedzających więcej było kobiet (54%) niż mężczyzn (46%), natomiast pod względem wykształcenia dominowały osoby z wykształceniem średnim (40%) oraz wyższym (25%).

Wśród odwiedzających miasto przeważają osoby pochodzące z województwa śląskiego (73%). Osoby odwiedzające miasto, które przyjechały z innych regionów Polski najczęściej pochodziły z województw: małopolskiego (15%), mazowieckiego (5%) i dolnośląskiego (4%).

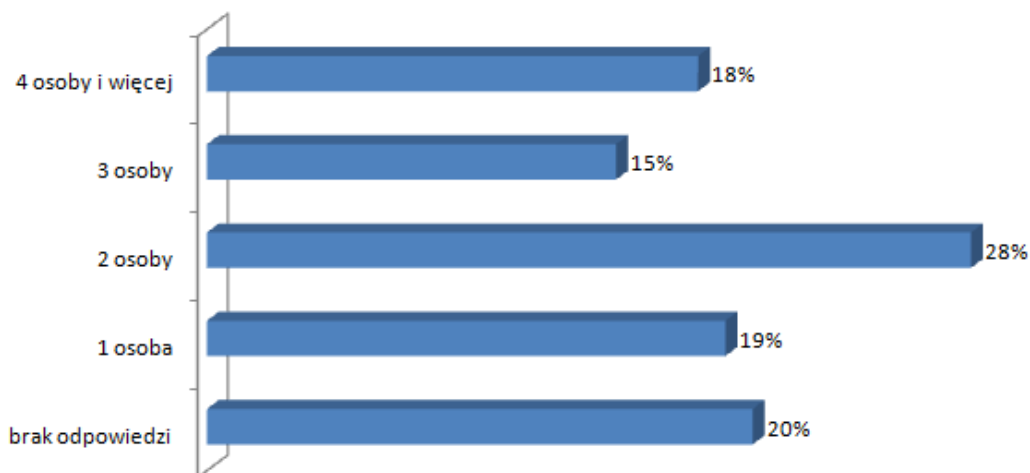
Stosunkowo spory odsetek osób z regionu w trakcie swych wizyt turystycznych nie korzysta z usług branży turystycznej w celu wynajęcia zakwaterowania zakwaterowując się u znajomych, rodziny, bądź we własnym mieszkaniu.

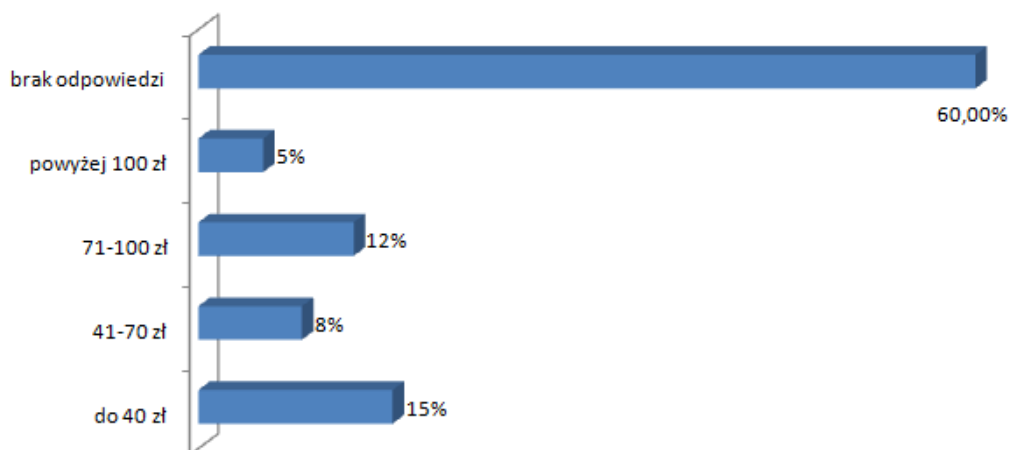
Zdecydowana większość badanych turystów to osoby, które przyjechały do miasta na jeden dzień. Średnia długość pobytu turystów wyniosła 3,5 dnia.

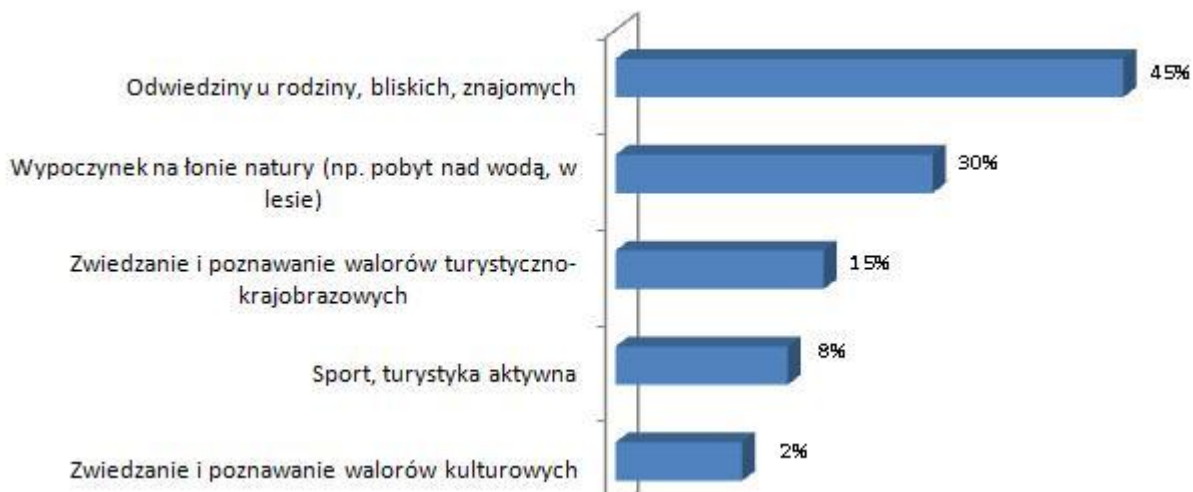
Wśród badanych turystów przeważały osoby podróżujące w towarzystwie (61%). Osoby podróżujące samodzielnie stanowiły 19% (mniejszość).

Zgodnie z deklaracjami respondentów mediana dziennych wydatków w trakcie wyjazdów turystycznych wyniosła 50 zł.

Trzema najpowszechniej wskazywanymi sposobami spędzania czasu podczas pobytu są: odwiedziny u rodziny, bliskich, znajomych, wypoczynek na łonie natury, poznawanie walorów turystyczno-krajobrazowych.

Powyższe deklaracje, dotyczące sposobów spędzania czasu podczas wyjazdu, są spójne z deklaracjami dotyczącymi kryteriów, jakimi turyści kierowali się przy wyborze miejsca, w którym spędzą wolny czas. Kryteriami tymi najczęściej były: rodzina i znajomi, walory turystyczno-krajobrazowe, np. woda, lasy, itp.

O atrakcjach turystycznych miasta badani najczęściej dowiadywali się od znajomych oraz rodziny (co może wynikać z faktu, iż zdecydowana większość turystów to mieszkańcy województwa, których bliscy znają region i jego atrakcje np. z własnych wyjazdów). Badani dość powszechnie zasięgali informacji na temat atrakcji turystycznych również z internetu (57%).

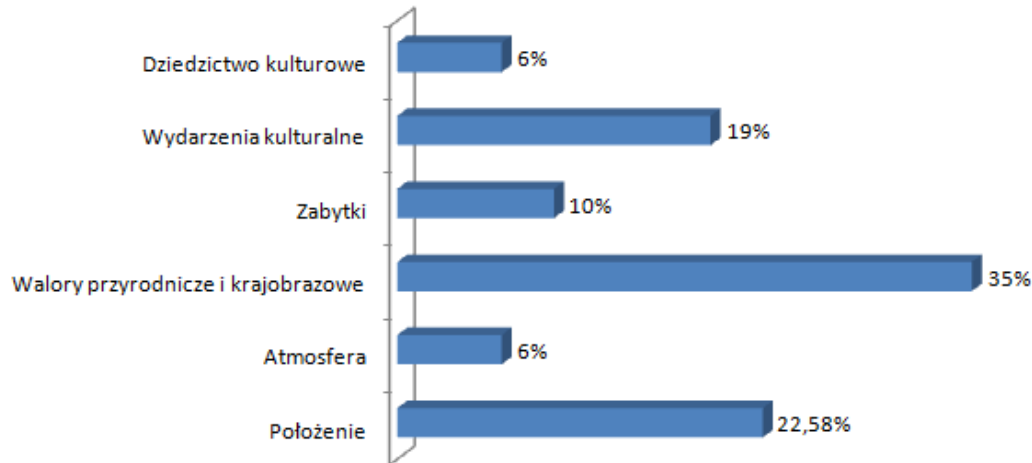
Turyści odwiedzający miasto generalnie byli zadowoleni z pobytu. Mniej lub bardziej zdecydowane pozytywne oceny deklarowało 85% badanych, na co złożyły się opinie 45% turystów w pełni zadowolonych oraz 40% raczej zadowolonych. Średnia ocena pobytu na 5-cio punktowej skali wyniosła 4,3.

Spośród poddanych ocenie wymiarów, najczęściej bardzo wysokie noty przyznawano walorom turystyczno-krajoznawczym i rekreacyjnym miasta (48% osób oceniających ten wymiar bardzo dobrze). Najrzadziej, wysokie oceny przyznawano infrastrukturze transportowej (12% osób oceniających ten wymiar bardzo dobrze) oraz dostępności atrakcyjnych miejsc noclegowych (10%).

Najbardziej zainteresowanymi rozwojem turystyki w mieście są: młodzież (19% wskazań), nauczyciele (17%) i urzędnicy (15%).

Mieszkańcy Dąbrowy Górniczej to przede wszystkim ludzie pracowici (24% wskazań), życzliwi wobec innych (15%), lubiący porządek i czystość (13%).

Największymi atutami Dąbrowy Górniczej w ocenie respondentów są: walory przyrodnicze i krajobrazowe, położenie i wydarzenia kulturalne.

Wśród walorów przyrodniczych największy wpływ na atrakcyjność turystyczną mają: woda – rzeki, potoki, akweny wodne (31%), szata roślinna (25%) oraz ukształtowanie terenu i osobliwości geograficzne (19%).

Wśród respondentów 57% wysoko ocenia ofertę kulturalną miasta, lecz aż 58% uważa, iż wydarzenia kulturalne nie przyciągają do miasta turystów.

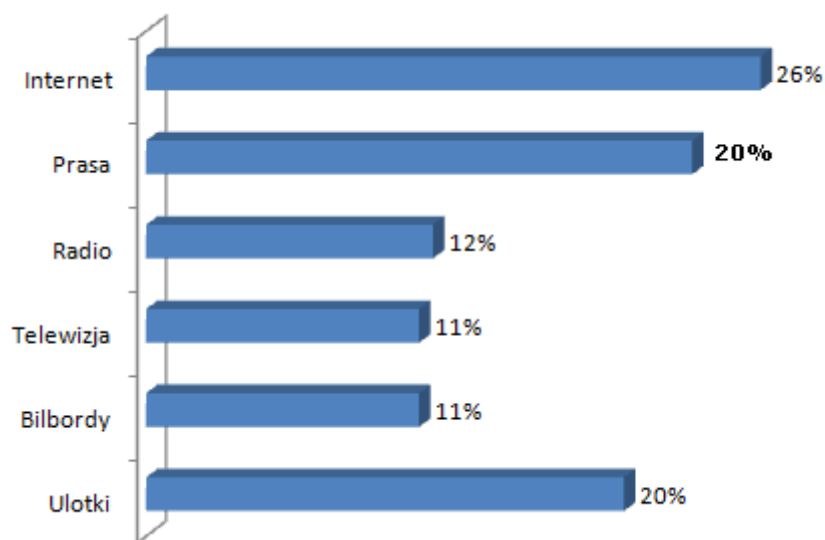
Z infrastruktury wspomagającej rozwój turystyki najwyżej oceniona została infrastruktura sportowa i rekreacyjna (21%), stan dróg i szlaków turystycznych (13%) oraz parkingi (13%), najniżej natomiast oceniono sieć hotelarsko-noclegową oraz liczbę urządzeń sanitarnych (po 17% negatywnych wskazań).

Najważniejszymi czynnikami w rozwoju turystyki w Dąbrowie Górniczej zostały uznane: rozwój prywatnych form obsługi ruchu turystycznego oraz zwiększenie zainteresowania ze strony władz i instytucji regionalnych.

W zakresie poziomu reklamy miasta 62% respondentów ocenia go dobrze, a 30% nie ma na ten temat zadania.

Najczęstszymi formami promocji, z którymi zetknęli się respondenci to: Internet (26%), prasa (23%) oraz ulotki (20%).

Wizerunek miasta jest w opinii 46% respondentów atrakcyjny, lecz dla 54% wymaga poprawy w wielu aspektach.

Turystyka biznesowa

Za istotną przeszkodę w rozwoju turystyki (również biznesowej) na terenie województwa śląskiego, jak również Dąbrowy Górniczej należy uznać niewystarczającą ilość atrakcyjnych miejsc noclegowych. Wniosek ten można wysnuć zarówno na podstawie odpowiedzi udzielonych przez turystów (badanie PAPI), jak i przedstawicieli branży profesjonalnych organizatorów konferencji.

Analizując potencjał dla turystyki biznesowej posłużono się modelem, który stworzony został przez mgr Rafała Adamczyka w jego publikacji pt. „Możliwości rozwoju turystyki biznesowej w dużych miastach województwa śląskiego”. W tabeli poniżej posłużono się danymi z lat 2005-2009 co pozwala na pokazanie dynamiki zmian na przestrzeni tych lat.

Powiat	2005	2007	2008
Powiat m. Katowice	2,546459	2,525031	2,427285
Powiat cieszyński	0,763362	0,762504	0,83095
Powiat m. Częstochowa	0,570137	0,831511	0,516697
Powiat m. Bielsko-Biała	0,496982	0,374286	0,3606
Powiat m. Sosnowiec	0,230848	0,232765	0,213936
Powiat m. Gliwice	0,174783	0,22956	0,212563
Powiat m. Tychy	-0,16009	-0,0186	0,106637
Powiat m. Chorzów	0,010057	0,038802	0,066662
Powiat m. Zabrze	0,064179	-0,01806	0,056346
Powiat żywiecki	-0,32516	-0,04123	0,014852
Powiat tarnoński	0,139617	-0,22238	-0,0181
Powiat m. Bytom	0,08982	-0,14332	-0,03446
Powiat m. Rybnik	-0,11763	0,027864	-0,05764
Powiat będziński	-0,16087	-0,21315	-0,24344
Powiat bielski	-0,38543	-0,40383	-0,27346
Powiat wodzisławski	-0,37309	-0,38511	-0,33548
Powiat m. Dąbrowa Górnicza	-0,36831	-0,36656	-0,39482
Powiat m. Siemianowice Śląskie	-0,41592	-0,39565	-0,50011
Powiat raciborski	-0,60278	-0,62407	-0,6852
Powiat mikołowski	-0,67899	-0,67521	-0,70521
Powiat częstochowski	-0,83891	-0,80612	-0,77258
Powiat m. Żory	-0,65907	-0,70903	-0,78604

Źródło: Badanie ruchu turystycznego w województwie śląskim w 2010 roku, Raport dla Śląskiej Organizacji Turystycznej, Warszawa, listopad 2010

Zdecydowanie największy potencjał i to na przestrzeni ostatnich lat ma powiat m. Katowice. Na drugim miejscu, jednak daleko za nim jest powiat cieszyński. Dąbrowa Górnicza ma jeden z najmniejszych potencjałów rozwoju turystyki. Trendy w czasie pokazują również, że potencjał turystyki biznesowej w mieście ma nawet niewielką tendencję spadkową.

Jeśli natomiast chodzi o liczbę obiektów posiadających sale konferencyjne i liczbę samych sal konferencyjnych to możemy zauważyć bardzo duże zróżnicowanie w obrębie województwa śląskiego. Największa liczba obiektów posiadających sale konferencyjne znajduje się w powiecie cieszyńskim, a w przypadku samej liczby sal konferencyjnych powiaty o największej ich liczbie to również te o największej liczbie obiektów. Miasto Dąbrowa

Górnica dysponuje tylko 3 obiektami z 3 salami konferencyjnymi, co jest wynikiem poniżej średniej w województwie.

Jednostka terytorialna		Powiat mikołowski	Powiat raciborski	Powiat myszkowski	Powiat lubliniecki	Powiat m. Dąbrowa Górnicza	Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	Powiat m. Jaworzno	Powiat m. Sosnowiec	Powiat m. Siemianowice Śląskie	Powiat wodzisławski	Powiat kłobucki	Powiat m. Mysłowice	Powiat m. Chorzów	Powiat m. Żory	Powiat m. Bytom	Powiat rybnicki	ŚLĄSKIE- ogółem
Z salą konferencyjną	2009 (ob.)	4	4	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	244
Liczba sal konferencyjnych	2009 (szt.)	7	5	7	6	3	5	5	5	4	3	5	5	4	2	1	1	537

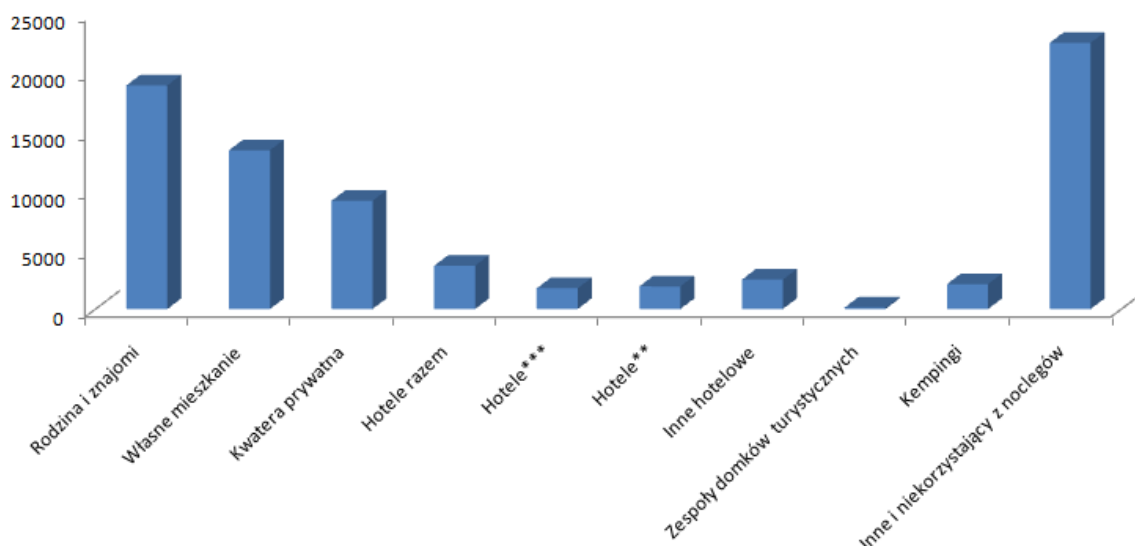
Jednostka terytorialna		Powiat cieszyński	Powiat bielski	Powiat żywiecki	Powiat m. Katowice	Powiat tarnogórski	Powiat m. Gliwice	Powiat m. Bielsko-Biała	Powiat zawierciański	Powiat będziński	Powiat m. Tychy	Powiat m. Częstochowa	Powiat częstochowski	Powiat m. Rybnik	Powiat m. Zabrze	Powiat gliwicki	Powiat pszczyński	ŚLĄSKIE-ogółem
Z salą konferencyjną	2009 (ob.)	56	22	20	16	10	9	3	3	8	3	8	6	6	6	5	5	244
Liczba sal konferencyjnych	2009 (szt.)	147	65	27	52	19	15	32	21	16	16	15	10	9	7	9	9	537

Wielkość ruchu turystycznego

Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono liczbę turystów w Dąbrowie Górniczej na ok. 76 tys. osób.

Zgodnie z danymi statystycznymi na 31.12.2009 dotyczącymi zakwaterowania w różnego rodzaju obiektach bazy turystycznej oraz ww. badań określono następującą liczbę turystów, przedstawioną w tabeli poniżej. Przy obliczeniu liczby turystów przyjęto założenie, iż połowa odwiedzających miasto osób na pobyt jednodniowy nie korzysta z bazy noclegowej.

Obiekt	Liczba korzystających		Liczba udzielonych noclegów		Wykorzystanie miejsc noclegowych [%]	Wykorzystanie pokoi [%]
	Ogółem	Cudzoziemcy	Ogółem	Cudzoziemcy		
Rodzina i znajomi	18910	-	-	-	-	-
Własne mieszkanie	13420	-	-	-	-	-
Kwarta prywatna	9150	-	-	-	-	-
Hotele razem	3657	624	6433	1853	26,8	44,0
<i>Hotele***</i>	1747	345	2967	865	28,9	57,4
<i>Hotele**</i>	1910	279	3466	988	25,3	33,9
Inne hotelowe	2485	96	5482	250	23,1	0,0
Zespoły domków turystycznych	116	-	326	-	25,0	0,0
Kempingi	2107	82	3988	409	27,5	0,0
Inne oraz turyści niekorzystający z noclegów	22500	-	-	-	-	-

4.2 Bilans strategiczny – analiza SWOT

Analiza SWOT została opracowana na podstawie diagnozy walorów turystycznych, potencjału środowiskowego i gospodarczego branży turystycznej oraz analizy ankiet i wywiadów przeprowadzonych w ramach opracowywania strategii.

ATUTY

Korzystne położenie geograficzne na skraju aglomeracji w bezpośrednim sąsiedztwie Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, kompleksów leśnych zlewni Białej i Czarnej Przemszy oraz w rejonie bardzo atrakcyjnego „Pojezierza Dąbrowskiego”

Wysoka przyrodnicza atrakcyjność terenów peryferyjnych miasta

Dobrze zachowane wartości przyrodnicze i krajobrazowe oraz znaczny zasób terenów czystych ekologicznie i możliwych do zagospodarowania na cele turystyczne i rekreacyjne

Duża ilość terenów zielonych w mieście

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców

Rozległe tereny rekreacyjne: jeziora Pogoria I, II, III, IV, Pustynia Błędowska, rzeka Przemsza z rozlewiskiem

Duża dostępność terenów rekreacyjnych służących również mieszkańcom wschodniej części aglomeracji

Duża ilość prywatnych ośrodków wypoczynkowych wokół Pogorii

Duże zainteresowanie mieszkańców miast krótkim aktywnym wypoczynkiem w pobliskiej okolicy

Dobra baza sportowo – rekreacyjna w postaci Hali Widowiskowo – Sportowej „Centrum”, Aqua Parku „Nemo – Wodny Świat”, Orliki, Centrum Sportów Letnich „Zielona”, Centrum Sportów Letnich i Wodnych „Pogoria III”, Baza Biwakowo-Campingowo-Rekreacyjna „Eurocamping”

Doświadczenie wysoko wykwalifikowanej kadry w organizowaniu różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego

Wysoki poziom organizowanych w mieście cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym

Położenie w centrum miasta instytucji kultury: PKZ, MBP oraz MOPT

Rozwinięta sieć placówek kulturalnych na terenie całego miasta

Bogactwo tradycji kulturowych miasta

Aktywność środowiska twórców i artystów lokalnych

Podtrzymywanie i kultywowanie tradycji regionu

Rozpoznane bogate stanowiska archeologiczne ze szczególnym uwzględnieniem „Skarbu Hutnika”

Zabytki sakralne

Zabytki poprzemysłowe (w tym Kopalnia Ćwiczebna)

Rozwój sektora usług rynkowych

Uruchomienie Centrum Handlowego "Pogoria" z kompleksem kawiarni i kinem

Różnorodność form aktywnego spędzania czasu wolnego

SLABOŚCI

Ograniczona powierzchnia terenów będących własnością gminy pod miejską infrastrukturę turystyczną i sportowo – rekreacyjną

Słabo rozwinięta, hotelowa i gastronomiczna baza turystyczna miasta

Słabo rozwinięta infrastruktura agroturystyczna

Niedostateczna oferta kulturalno – rozrywkowa i usługowo-gastronomiczna

Ograniczenie rekreacyjnej funkcji Pogorii IV ze względu na jej retencyjny charakter

Niedostateczne skomunikowanie centrum z dzielnicami miasta

Zatłoczenie ruchem samochodowym centrum miasta

Słaba promocja sportowej, turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej oferty miasta

Pogarszający się stan techniczny obiektów kultury (filie MBP, świetlice środowiskowe)

Słabo rozbudowana sieć komunikacyjna utrudniająca dostęp do poszczególnych placówek Kultury i rekreacji

Infrastrukturalny niedorozwój zagospodarowania parków oraz terenów wokół jezior

Mała ilość ścieżek rowerowych i niedorozwój związanej z nimi infrastruktury

Słabo rozwinięta baza sportów zimowych

Słaby stan badań historycznych nad przeszłością Dąbrowy Górniczej jako centrum regionu

Brak dbałości o spuściznę kultury duchowej i materialnej, wyrażający się niskim poziomem rozpowszechniania i kultywowania kultury i tradycji Zagłębia Dąbrowskiego w regionie, kraju oraz poza jego granicami

Niedostateczne nakłady finansowe na ochronę zabytków w tym szczególnie na ochronę dziedzictwa przemysłowego

Pogarszający się stan techniczny budynków i obiektów zabytkowych cennych dla ochrony dziedzictwa kulturowego

Niskie walory estetyczne budynków

Słabo rozwinięta infrastruktura kultury wysokiej i ograniczona oferta miasta w tej dziedzinie

Brak nawyków uczestnictwa w kulturze części społeczności lokalnej

Brak lokalnego mecenatu kultury i promocji osiągnięć artystycznych

Brak środków finansowych, w budżecie miasta oraz zasobach ludności i przedsiębiorców na poprawę wyglądu centrum miasta

Brak kreacji spójnej wizji centrum miasta

Zły stan dworców PKP, które powinny być wizytówką miasta, często miejscem pierwszego kontaktu turysty z miastem

Brak miejskiego systemu informacji ulicznej

Brak rekreacyjnej infrastruktury osiedlowej

Brak dostatecznej ilości miejsc parkingowych w pobliżu atrakcji turystycznych

SZANSE

Korzystne położenie miasta względem międzynarodowych lotnisk: Kraków - Balice i Katowice – Pyrzowice

Położenie w pobliżu obiektów EXPO Silesia w Sosnowcu

Rozwój Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Możliwości finansowego wsparcia rozwoju turystyki przez fundusze zewnętrzne

Poprawa wizerunku turystyki w Polsce

Docenianie turystyki jako istotnego czynnika restrukturyzacji i aktywizacji gospodarczej

Wzrost znaczenia Jury Krakowsko – Częstochowskiej na regionalnym rynku turystycznym

Wzrastający popyt krajowy i międzynarodowy na usługi turystyczne związany ze wzrostem rangi aktywnego wypoczynku w kształtowaniu się nowego stylu życia i spędzania czasu wolnego

Przychylna polityka państwa w zakresie kultury i sportu generująca programy i projekty stymulujące aktywność lokalną w tych dziedzinach

Dostosowanie infrastruktury miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych

Realizacja regionalnego programu ochrony środowiska

Rozwój sponsoringu w zakresie kultury i sportu

Duże zainteresowanie regionalizmem w świecie

Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców regionu

Doradztwo w zakresie reorientacji zawodowej uczniów – szansa na zostanie w mieście wykwalifikowanej kadry, niższe bezrobocie

Wzrost kulturalnych aspiracji ludności regionu i kraju

Określenie rzeczowe przyrodniczych, kulturalnych i historycznych wyróżników miasta i na tej podstawie kreowanie produktu turystycznego

Stworzenie bazy sportów zimowych

Badania historyczne nad przeszłością miasta – budowanie tożsamości i przynależności do regionu

ZAGROŻENIA

Utrzymywanie się tradycyjnego wizerunku miasta i regionu jako obszarów o dominacji funkcji przemysłowej pozbawionych znaczących walorów przyrodniczych i tradycji kulturowych

Niska siła nabywcza społeczeństwa (bariera popytu)

Niedostosowana do wymogów współczesnej turystyki infrastruktura techniczna w tym drogowa i transportowa

Spadek liczby mieszkańców w aglomeracji katowickiej

Przewaga konkurencyjna miast ościennych w zakresie atrakcyjności oferty turystycznej

Utrwalanie się postaw nieaktywnego spędzania czasu wolnego

Rosnące koszty utrzymania obiektów kultury, sportu i rekreacji

Niski poziom zamożności mieszkańców regionu

Globalny kryzys finansowy

Znaczący wzrost cen zakupu atrakcji programowych z zakresu rekreacji i kultury

Monokulturowość gospodarki

Pauperyzacja społeczeństwa

4.3 Kluczowe problemy

PROBLEM 1
NISKI POZIOM WYKORZYSTANIA POTENCJAŁU KULTUROWEGO MIASTA

PROBLEM 2:
BARIERA INFRASTRUKTURALNA ROZWOJU TURYSTYKI REKREACYJNEJ,
AKTYWNEJ I SPECJALISTYCZNEJ

PROBLEM 3:
NISKI POZIOM WYKORZYSTANIA POTENCJAŁU PRZYRODNICZO –
KRAJOBRAZOWEGO MIASTA

PROBLEM 4
NISKI STANDARD BAZY OKOŁOTURYSTYCZNEJ

PROBLEM 1: NISKI POZIOM WYKORZYSTANIA POTENCJAŁU KULTUROWEGO MIASTA	
WEWNĘTRZNE PRZYCZYNY POWSTANIA PROBLEMU	ZEWNĘTRZNE PRZYCZYNY POWSTANIA PROBLEMU
<ul style="list-style-type: none"> - Pogarszający się stan techniczny obiektów kultury - Brak rzeczowego określenia kulturowych i historycznych wyróżników miasta, które stałyby się regionalnym produktem turystycznym - Brak wystarczającej promocji walorów kulturowych miasta - Niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi jednostkami miejskimi - Słaby stan badań historycznych nad przeszłością Dąbrowy Górniczej jako centrum regionu - Brak dbałości o spuściznę kultury duchowej i materialnej, wyrażający się niskim poziomem rozpowszechniania i kultywowania kultury i tradycji Zagłębia Dąbrowskiego w regionie, kraju oraz poza jego granicami - Niedostateczne nakłady finansowe na ochronę zabytków w tym szczególnie na ochronę dziedzictwa poprzemysłowego - Pogarszający się stan techniczny budynków i obiektów zabytkowych cennych dla ochrony dziedzictwa kulturowego - Brak nawyków uczestnictwa w kulturze części społeczności lokalnej - Brak lokalnego mecenatu kultury i promocji osiągnięć artystycznych - Słabo rozwinięta infrastruktura kultury wysokiej i ograniczona oferta miasta w tej dziedzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - Spadek liczby mieszkańców w Aglomeracji Katowickiej - Utrzymywanie się przemysłowego wizerunku miasta i regionu - Przewaga konkurencyjna miast ościennych w zakresie atrakcyjności oferty turystycznej - Utrwalenie stereotypowych podziałów i wzajemnych uprzedzeń w regionie - Niski poziom zamożności mieszkańców regionu - Utrzymujące się bezrobocie i niski poziom aktywności ekonomicznej ludności regionu - Rosnące koszty utrzymania obiektów kultury - Znaczący wzrost cen zakupu atrakcji programowych z zakresu kultury

PROBLEM 2:**BARIERA INFRASTRUKTURALNA ROZWOJU TURYSTYKI REKREACYJNEJ, AKTYWNEJ I SPECJALISTYCZNEJ**

WEWNĘTRZNE PRZYCZYNY POWSTANIA PROBLEMU	PRZYCZYNY	ZEWNĘTRZNE PRZYCZYNY POWSTANIA PROBLEMU	PRZYCZYNY
<ul style="list-style-type: none"> - Infrastrukturalny niedorozwój zagospodarowania parków oraz terenów wokół jezior - Ograniczenie rekreacyjnej funkcji Pogorii IV ze względu na jej retencyjny charakter - Mała ilość ścieżek rowerowych i niedorozwój związanej z nimi infrastruktury - Słabo rozwinięta baza sportów zimowych 		<ul style="list-style-type: none"> - Rosnące koszty utrzymania obiektów aktywnych form turystyki - Utrzymywanie się przemysłowego wizerunku miasta i regionu - Niski poziom zamożności mieszkańców regionu - Znaczący wzrost cen zakupu atrakcji programowych z zakresu rekreacji 	

PROBLEM 3:**NISKI POZIOM WYKORZYSTANIA POTENCJAŁU PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWEGO MIASTA**

WEWNĘTRZNE PRZYCZYNY POWSTANIA PROBLEMU	ZEWNĘTRZNE PRZYCZYNY POWSTANIA PROBLEMU
<ul style="list-style-type: none"> - Słabo rozwinięta infrastruktura agroturystyczna - Brak rzeczowego określenia przyrodniczych, wyróżników miasta, które stałyby się regionalnym produktem turystycznym - Brak wystarczającej promocji walorów przyrodniczych miasta - Niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi jednostkami miejskimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Niski poziom edukacji ekologicznej

PROBLEM 4
NISKI STANDARD BAZY OKOŁOTURYSTYCZNEJ

WEWNĘTRZNE POWSTANIA PROBLEMU	PRZYCZYNY	ZEWNĘTRZNE PRZYCZYNY POWSTANIA PROBLEMU
<ul style="list-style-type: none"> - Słabo rozwinięta, hotelowa i gastronomiczna baza turystyczna miasta - Słabo rozbudowana sieć komunikacyjna utrudniająca dostęp do poszczególnych placówek kultury i rekreacji - Ograniczona powierzchnia terenów będących własnością gminy pod miejską infrastrukturę turystyczną i sportowo – rekreacyjną - Niewystarczające środki finansowe na podjęcie działań inwestycyjnych 		<ul style="list-style-type: none"> - Niski poziom zamożności mieszkańców regionu

5. Rekomendacje strategiczne

5.1 Wizja i misja

Strategiczna wizja turystyczna Dąbrowy Górniczej

Dąbrowa Górnicza jest miastem zaspokajającym szeroką gamę potrzeb turystów i mieszkańców, oferując usługi na wysokim poziomie.

Wyznacznikiem jakości, obok gościnności mieszkańców i profesjonalnej obsługi, jest wysoki standard bazy materialnej, dostęp do informacji i bezpieczeństwo.

Turystyka wspomaga wiele dziedzin gospodarki, generuje miejsca pracy i opiera się na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Turystyka to dziedzina oparta na stabilnym systemie organizacyjnym i zarządzaniu marketingowym.

Wizerunek miasta to przyjazne otoczenie, walory przyrodnicze, tożsamość kulturowa i twórcza społeczność.

Misja turystyczna Dąbrowy Górniczej

Turystyka daje możliwości dynamicznego rozwoju miasta opartego na bogatym potencjale walorów przyrodniczych i kulturowych oraz zasobach ludzkich.

Poprzez zrównoważony rozwój chronimy obszary przyrodniczo i kulturowo cenne, a także umacniamy tożsamość opartą na historii i kulturze oraz tradycjach.

Zintegrowane działania w procesie tworzenia i promocji produktów turystycznych sprawiają, że Dąbrowa Górnicza będzie miastem znanym i chętnie odwiedzanym przez turystów oraz miejscem wypoczynku jego mieszkańców.

5.2 Obszary priorytetowe, cele strategiczne, operacyjne kierunki działań

PRIORYTET 1: TURYSTYKA MIEJSKIA I KULTUROWA

Cel strategiczny 1: Pełne wykorzystanie walorów kulturowych miasta

Turystyka miejska i kulturowa, obejmuje wycieczki i indywidualne podróże turystów krajowych oraz zagranicznych, jak również podróże związane z turystyką sentymentalną.

W skład segmentu dotyczącego turystyki miejskiej i kulturowej wchodzi:

1. Zwiedzanie miasta tj. obiektów zabytkowych (sakralnych i świeckich), zespołów o charakterze rezydencjonalnym, interesujących osiedli robotniczych oraz obiektów architektury militarnej (akcentowanie funkcji edukacyjnej).
2. Zwiedzanie obiektów dawnego górnictwa i hutnictwa oraz innych zabytków architektury przemysłowej (akcentowanie funkcji edukacyjnej).
3. Zwiedzanie muzeów:
 - sztuki i zbiorów artystycznych,
 - etnograficznych, skansenów i ośrodków twórczości ludowej,
 - specjalistycznych,
 - archeologicznych,
 - rezerwatów archeologicznych w obrębie intensywnej zabudowy miejskiej.
4. Uczestniczenie w imprezach kulturalnych, rozrywkowych i sportowych.
5. Zwiedzanie miejsc związanych z kultem religijnym.

Cel operacyjny 1.1: Rozwój turystyki zabytkowej

Typ turystyki	Turystyka kulturowa - zwiedzanie zabytkowych obiektów i budynków
Rodzaj aktywności	Zwiedzanie obiektów. Wykłady w trakcie zwiedzania. Study tour.
Rodzaj turysty	Młodzież szkolna (koła zainteresowań). Studenci (np. historii, architektury krajowi i zagraniczni). Grupy naukowców wraz ze studentami. Turyści krajowi i zagraniczni innych segmentów, np. biznesowego - wzbogacenie oferty.
Motywacje	Poznanie historii. Edukacja. Aktywne odkrywanie. Zdobywanie nowych doświadczeń. "Przeżywanie" kontaktu z przeszłością. Utrwalanie za pomocą fotografowania, filmowania.
Czas pobytu	Krótkie wycieczki kilku godzinowe. Wycieczki jednodniowe.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.1.1.1. Rewitalizacja obszarów i obiektów o znaczeniu historycznym i kulturowym.

D.1.1.2. Dokumentowanie, ochrona i promocja obiektów historycznego dziedzictwa

kulturowego miasta.

Cel operacyjny 1.2: Rozwój turystyki przemysłowej	
--	--

Typ turystyki	Turystyka przemysłowa
Rodzaj aktywności	Zwiedzanie obiektów. Wykłady w trakcie zwiedzania. Study tour.
Rodzaj turysty	Młodzież szkolna (koła zainteresowań). Studenci (np. historii, kierunków technicznych krajowi i zagraniczni). Grupy naukowców wraz ze studentami. Turyści krajowi i zagraniczni segmentu biznesowego, zainteresowani inwestycjami na obszarach poprzemysłowych. Turyści krajowi i zagraniczni.
Motywacje	Poznanie historii. Edukacja techniczna. Aktywne odkrywanie. Zdobywanie nowych doświadczeń. "Przeżywanie" kontaktu z przeszłością. Utrwalanie za pomocą fotografowania, filmowania.
Czas pobytu	Krótkie wycieczki kilku godzinne. Wycieczki jednodniowe.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.1.2.1. Rewitalizacja obiektów poprzemysłowych oraz ich adaptacja do działalności kulturalno – rozrywkowej.

D.1.2.2. Ochrona i promocja obiektów dziedzictwa przemysłowego miasta.

Cel operacyjny 1.3: Poszerzenie oferty kulturalnej, rozrywkowej i widowiskowo-sportowej	
--	--

Typ turystyki	Turystyka kulturalna, rozrywkowa i widowiskowo- sportowa
Rodzaj aktywności	Oglądanie filmów, spektakli teatralnych, festiwali. Zwiedzanie muzeów, galerii, wernisaży, wystaw. Słuchanie koncertów, występów muzycznych. Oglądanie imprez sportowych. Uczestnictwo w imprezach rozrywkowych. Rekreacja na świeżym powietrzu
Rodzaj turysty	Turyści indywidualni i grupowi w różnych przedziałach wiekowych. Wyraźna segmentacja turystów, wynikająca z zainteresowań. Turyści innych segmentów np. biznesowego.
Motywacje	Rozrywka, relaks, wypoczynek. Nauka, edukacja pozaszkolna. Rozwój intelektualny. Rozwijanie zainteresowań. Kontakt z ludźmi.
Czas pobytu	Krótkie kilku godzinne pobyty

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.1.3.1. Modernizacja i budowa obiektów kultury oraz obiektów widowiskowych i widowiskowo-sportowych Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i widowiskowo-sportowej.

D.1.3.2. Wsparcie indywidualnych inicjatyw kulturalnych.

D.1.3.3. Rozwój infrastruktury kultury wysokiej.

D.1.3.4. Organizacja nowych imprez artystycznych o zasięgu międzynarodowym.

D.1.3.5. Nawiązywanie i rozwijanie krajowej i międzynarodowej współpracy kulturalnej.

D.1.3.6. Działania promocyjne imprez kulturalnych, rozrywkowych i widowiskowo-sportowych.

Cel operacyjny 1.4: Poszerzenie oferty turystyki pielgrzymkowej

Typ turystyki	Turystyka pielgrzymkowa
Rodzaj aktywności	Pielgrzymowanie do miejsc kultowych. Uczestnictwo w obrzędach religijnych.
Rodzaj turysty	Turyści w wieku szkolnym i studenckim. Turyści zagraniczni. Turyści z całego kraju, zorganizowani w grupy.
Motywacje	Względy religijne. Poznanie nowych ludzi. Poznanie kultur lokalnych, odwiedzanych podczas pielgrzymki.
Czas pobytu	W zależności od ośrodka kultu, głównie w okresie od maja do końca października.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.1.4.1. Rewitalizacja miejsc pielgrzymkowych i kultu religijnego.

D.1.4.2. Promocja miejsc pielgrzymkowych i kultu religijnego.

PRIORYTET 2. TURYSTYKA REKREACYJNA, AKTYWNA I SPECJALISTYCZNA

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków do rozwoju turystyki rekreacyjnej, aktywnej i specjalistycznej

Turystyka rekreacyjna to przede wszystkim tradycyjna turystyka rekreacyjno-wypoczynkowa, wykorzystująca walory środowiska przyrodniczego: lasy, wody powierzchniowe. Turystyka aktywna to wszystkie formy wypoczynku wymagające wysiłku fizycznego - turystyka rowerowa, żeglarska, kajakowa, wspinaczkowa, jeździectwo itd. Turystyka aktywna należy do najdynamiczniej rozwijających się, która to tendencja powinna nadal utrzymywać się ze względu na swoje ściśle powiązanie z występującymi na świecie trendami społecznymi (m.in. wzrost aktywności kierowania własnym życiem, dążenie do prowadzenia zdrowszego trybu życia i wzrost świadomości ekologicznej). Do kategorii turystyki specjalistycznej zalicza się formy turystyki ukierunkowane na określony cel.

Cel operacyjny 2.1 Wspieranie rozwoju turystyki rowerowej

Typ turystyki	Rowerowa nizinna
Rodzaj aktywności	Jazda na rowerze po określonych trasach, ścieżkach. Turystyka aktywna. Turystyka połączona z krajoznawstwem
Rodzaj turysty	Rodziny z dziećmi. Młodzież szkolna oraz studenci. Emeryci i renciści. Rowerzyści uprawiający tę formę turystyki wyczynowo. Grupy przyjaciół i znajomych. Wycieczki szkolne. Turyści zagraniczni zorganizowani i indywidualni.
Motywacje	Rekreacja, aktywne spędzanie wolnego czasu. Utrzymanie kondycji. Spotkania towarzyskie. Poznanie nowych miejsc/zwiedzanie.
Czas pobytu	Weekendy. Czas wolny po zajęciach szkolnych, po pracy. Wakacje lipiec - wrzesień.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.2.1.1. Wykreowanie Dąbrowy Górniczej jako „Miasta Rowerowego”.

D.2.1.2. Budowa i modernizacja bazy rowerowej w mieście, w tym opracowanie systemu rowerowego.

D.2.1.3. Zapewnienie dostępu do uprawiania turystyki rowerowej.

Cel operacyjny 2.2: Wspieranie rozwoju turystyki wodnej

Typ turystyki	Turystyka wodna
Rodzaj aktywności	Żeglarstwo Windsurfing Nurkowanie
Rodzaj turysty	Ludzie lubiący spędzać aktywnie czas. Posiadający odpowiednie kwalifikacje (patent). Turyści w różnych grupach wiekowych. Rodziny spędzające aktywnie czas wolny.
Motywacje	Aktywna rekreacja w ciszy i spokoju. Chęć rywalizacji. Spotkania w gronie znajomych. Poszukiwanie wrażeń. Uzyskanie uprawnień i patentów. Fotografowanie podwodne.
Czas pobytu	Weekendy (1,5 - 3 dni). Urlopy letnie (7 - 14 dni). Dni wolne od pracy (1 dzień). Cały rok (ograniczenia w okresie zimy)

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.2.2.1. Stworzenie silnego ośrodka żeglarskiego o znaczeniu międzynarodowym

D.2.2.2. Budowa i modernizacja infrastruktury sportów wodnych oraz aktywnych form rekreacji przywodnej.

D.2.2.3. Promocja żeglarstwa i sportów wodnych.

Cel operacyjny 2.3: Utworzenie warunków do uprawiania sportów ekstremalnych i innych

Typ turystyki	Sporty ekstremalne
Rodzaj aktywności	Wspinaczka skałkowa Wspinaczka jaskiniowa Skoki na linie Paralotniarstwo Rajdy samochodowe i motorowe. Szkola przetrwania. Paintball Biegi na orientacje Wrotkarstwo Narciarstwo biegowe Windfurfing Kite Rolkarstwo
Rodzaj turysty	Głównie turyści w wieku 18 - 45 lat. Turyści o dobrym stanie zdrowia i wysokiej sprawności fizycznej.
Motywacje	Doznanie mocnych wrażeń. Sprawdzenie własnych możliwości. Chęć przeżycia przygody. Potrzeba uzyskania odpowiednich kwalifikacji.
Czas pobytu	Występuje zróżnicowanie sezonowe na poszczególne rodzaje aktywności. Można wyróżnić sezon letni i zimowy. Niektóre dyscypliny można uprawiać przez cały rok. Weekendy, popołudnia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.2.3.1. Przygotowanie i oznaczenie miejsc o przewidywanym większym natężeniu turystyki ekstremalnej.

D.2.3.2. Promocja uprawiania sportów ekstremalnych.

D.2.3.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej uprawianiu sportów ekstremalnych i innych.

PRIORYTET 3: TURYSTYKA KRAJOZNAWCZA**Cel strategiczny 3: Tworzenie warunków do pełnego wykorzystania walorów przyrodniczych i krajobrazowych**

Podstawą rozwoju turystyki krajoznawczej są zarówno specyficzne cechy osiedleńcze, jak i charakterystyczna struktura użytkowania ziemi, z wyraźną przewagą użytkowania rolniczego i przyrodniczego.

Cel operacyjny 3.1: Rozwój agroturystyki

Typ turystyki	Agroturystyka
Rodzaj aktywności	Wypoczynek - uczestnictwo w życiu gospodarzy. Aktywność fizyczna: wycieczki piesze, rowerowe, konne itp. Krajoznawstwo: wycieczki przyrodnicze (zwiedzanie obszarów prawnie chronionych), wycieczki kulturowe (poznanie kultury materialnej i niematerialnej). Łowiectwo. Wędkarstwo.
Rodzaj turysty	Mieszkańcy z dużych aglomeracji. Rodziny z dziećmi. Renciści i emeryci. Turyści w różnym wieku. Turyści zagraniczni głównie pochodzenia niemieckiego. Myśliwi. Wędkarze.
Motywacje	Regeneracja psychofizyczna. Cisza, spokój, relaks. Kontakt z naturą. Poznanie kultury materialnej i niematerialnej odwiedzanego rejonu.
Czas pobytu	Miesiące wakacyjne lipiec, sierpień, poszerzone o maj, czerwiec, wrzesień. Przeciętny pobyt około 1 tygodnia do 3 tygodni. Wyjazdy weekendowe w lecie i zimie. W okresie zimy pobyty świąteczne Okresy polowań na wybrane gatunki zwierząt .

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.3.1.1. Promocja agroturystyki.

D.3.1.2. Budowa i modernizacja ośrodków agroturystycznych.

D.3.1.3. Zachęcanie osób prywatnych do otwierania ośrodków agroturystycznych.

Cel operacyjny 3.2: Utworzenie warunków do pełniejszego rozwoju ekoturystyki

Typ turystyki	Ekoturystyka
Rodzaj aktywności	Turystyka krajoznawcza, piesza (wycieczki piesze, konne, rowerowe i inne). Edukacja ekologiczna (w ośrodkach ekologicznych).
Rodzaj turysty	Młodzież szkół podstawowych i średnich. Turyści wypoczywający w gospodarstwach agroturystycznych. Turyści przebywający w ośrodkach czasowych zlokalizowanych w sąsiedztwie lub na obszarach prawnie chronionych. Uczestnicy warsztatów ekologicznych (osoby w różnym wieku). Turysta aktywny w różnym wieku.
Motywacje	Poznanie przyrody i mechanizmów oddziaływania człowieka na środowisko. Zainteresowania własne. Wyjazdy tematyczne np. botanika, zoologia.
Czas pobytu	Całorocznie, głównie w miesiącach wakacyjnych. Pobyty jednodniowe bez noclegu. Wypoczynek weekendowy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.3.2.1. Promocja wizerunku obszaru chronionego, produktów turystycznych i technik zarządzania.

D.3.2.2. Tworzenie nowych ścieżek dydaktyczno-rekreacyjnych.

PRIORYTET 4: TURYSTYKA BIZNESOWA**Cel strategiczny 4: Wzrost liczby turystów podróżujących w celach biznesowych**

Turystyka biznesowa może w istotny sposób wpływać na rozwój gospodarczy miasta. Aktywizuje bowiem różne środowiska, a także angażuje znaczne zasoby ludzkie do obsługi przyjezdnych gości. Posiadane zasoby bazy noclegowej, obiektów wystawowych, konferencyjnych, a także doświadczony w obsłudze turysty biznesowego personel stanowią najistotniejsze mocne strony produktu. Większe zaangażowanie władz samorządowych na rzecz rozwoju przyjazdowej turystyki biznesowej może przyczynić się do jej dużego sukcesu, przekładając się na wzrost zatrudnienia i poziomu życia mieszkańców województwa śląskiego.

Cel operacyjny 4.1: Wzrost znaczenia turystyki kongresowej, konferencyjnej

Typ turystyki	Turystyka kongresowa i konferencyjna
Rodzaj aktywności	Wykłady. Prezentacje. Szkolenia. Festiwale. Aktywności dodatkowe: Koktajle. Wycieczki krajoznawcze. Bankiety.
Rodzaj turysty	Biznesmeni krajowi i zagraniczni. Nauczyciele akademicy krajowi i zagraniczni. Pracownicy firm, urzędów itp.
Motywacje	Podniesienie kwalifikacji. Kontakt z ludźmi Wymiana doświadczeń. Edukacja. Poznanie nowych technik, technologii.
Czas pobytu	Cały rok w zależności od profilu konferencji. Kilka dni: od 1,5 do 5 dni (od poniedziałku do piątku).

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.4.1.1. Promocja i rozwój wyspecjalizowanych ośrodków konferencyjnych.

D.4.1.2. Rozwój centrów biznesowych.

Cel operacyjny 4.2: W spieranie turystyki związanej z uczestnictwem w targach, wystawach, giełdach	
Typ turystyki	Turystyka związana z uczestnictwem w targach, wystawach, giełdach
Rodzaj aktywności	<p>Uczestnictwo i zwiedzanie targów, zawieranie umów. Prowadzenie negocjacji w interesach. Zwiedzanie zakładów pracy. Uczestnictwo i zwiedzanie wystaw związanych z profilem prowadzonego interesu. Transport urządzeń i materiałów.</p>
Rodzaj turysty	<p>Właściciele firm. Prezesi firm. Menadżerowie firm. Pracownicy urzędów itp. Kierownicy i dostawcy. Turyści w wieku 30-65 lat, o wysokich dochodach. Turyści indywidualni lub w niewielkich grupach (2-5 osób). Turyści krajowi i zagraniczni.</p>
Motywacje	<p>Zawarcie umów związanych z prowadzonym interesem. Podniesienie kwalifikacji. Kontakt z ludźmi. Wymiana doświadczeń. Poznanie nowych technik, technologii.</p>
Czas pobytu	<p>Cały rok. W określonym czasie uzależnionym od organizowanej imprezy. Kilka dni.</p>

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.4.2.1. Modernizacja istniejących obiektów wystawienniczych.

D.4.2.2. Promocja i wspieranie organizacji imprez targowych i biznesowych.

PRIORYTET 5: BAZA OKOŁOTURYSTYCZNA**Cel strategiczny 5: Podnoszenie dostępności i jakości świadczonych usług turystycznych oraz budowa systemu wsparcia rozwoju produktów turystycznych**

Dla zapewnienia efektywności sektora turystyki w Dąbrowie Górniczej niezbędne jest podjęcie działań o charakterze wspierającym i komplementarnym. W szczególności będzie się to odnosić do zagadnień związanych z tworzeniem systemu marketingu sektora turystyki. Z zagadnieniem tym nierozdzielnie jest zatem związane tworzenie zintegrowanego systemu promocji produktów turystycznych miasta, podnoszenia kwalifikacji kadry zajmującej się turystyką, organizacją systemu badań marketingowych oraz stworzeniem sieci doradczej dla przedsiębiorstw branży turystycznej.

W przypadku Dąbrowy Górniczej podobnie jak w przypadku całego regionu istotne będzie podjęcie aktywnych działań skierowanych na zmianę niekorzystnego dziś wizerunku jako obszaru przemysłowego, o zdegradowanym środowisku i nieatrakcyjnego turystycznie, dlatego też, niezbędne będzie wykreowanie silnej marki oraz podjęcie aktywnych działań promocyjnych, które będą elementem polityki i tworzenia turystycznego wizerunku miasta.

Cel operacyjny 5.1: Wspieranie rozwoju atrakcyjnej bazy noclegowej i gastronomicznej

Baza hotelowa i gastronomiczna stanowi ważny element rozwoju produktów turystycznych miasta oraz istotny czynnik wpływający na podnoszenie jego konkurencyjności i atrakcyjności turystycznej. Dostępność obiektów noclegowych wpływać będzie zatem na decyzje dotyczące sposobu i miejsca spędzenia wolnego czasu.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.5.1.1. Podnoszenie standardu obiektów gastronomicznych i noclegowych.

D.5.1.2. Wspieranie powstawania nowych obiektów noclegowych i placówek gastronomicznych.

Cel operacyjny 5.2 : Rozbudowa technicznej infrastruktury podnoszącej dostępność miejsc i atrakcji turystycznych

Infrastruktura techniczna jest istotnym elementem podnoszącym atrakcyjność i dostępność oferty turystycznej miasta. Z tego też względu rozwój infrastruktury w znacznym stopniu decyduje o jego konkurencyjności i wizerunku jako rynku turystycznego oraz wpływa na jego ocenę. Postrzeganie atrakcyjności oferty turystycznej będzie zależało od możliwości dotarcia do miasta, czyli dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej sieci połączeń transportowych do zlokalizowanych na jego obszarze usług i atrakcji turystycznych i rekreacyjnych.

Aby oferta turystyczna była kompleksowa, należy podjąć działania zmierzające do podnoszenia standardu istniejącej infrastruktury.

Należy stwierdzić, iż standard ten dla pełnego wykorzystania potencjału turystycznego miasta jest niezadowalający i stanowi barierę dalszego rozwoju ruchu turystycznego.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.5.2.1. Poprawa stanu technicznego dróg prowadzących do miejsc atrakcyjnych turystycznie

D.5.2.2. Poprawa stanu szlaków dla turystyki pieszej oraz tras rowerowych.

D.5.2.3. Poprawa stanu oznakowania dróg w tym przebiegających przez tereny najczęściej odwiedzane przez turystów.

D.5.2.4. Zwiększenie liczby miejsc postojowych przy obiektach atrakcyjnych turystycznie oraz w pobliżu ośrodków sportowych i rekreacyjnych.

D.5.2.5. Budowa i rozbudowa infrastruktury towarzyszącej w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz ochrony środowiska.

Cel operacyjny 5.3: Tworzenie zintegrowanego systemu promocji

Ważnym elementem promocji turystycznej, skierowanej zarówno do jego mieszkańców miasta, jak i turystów, powinien być udział w regionalnej sieci informacji. Podstawową jej funkcją ma być umożliwienie uzyskania informacji w każdym z punktów o całym województwie, w tym: o bazie turystycznej i aktualnych wydarzeniach, atrakcyjnych dla turystów.

Kluczowym elementem skutecznego funkcjonowania całej sieci jest sprawny przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi punktami. Ponieważ obok informacji werbalnych równolegle przepływać powinny drukowane materiały promocyjne, niewystarczającym rozwiązaniem jest kontakt wyłącznie elektroniczny, choć jego rola jest niezwykle istotna.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.5.3.1. Kształtowanie nowego pozytywnego wizerunku miasta.

D.5.3.2. Budowa i promocja produktów markowych miasta.

D.5.3.3. Tworzenie systemu punktów informacji turystycznej.

D.5.3.4. Wsparcie imprez, istotnych z punktu widzenia promocji i budowania wizerunku turystycznego miasta.

Cel operacyjny 5.4: Podnoszenie kwalifikacji kadry pracowników branży turystycznej

Istotnym warunkiem rozwoju sektora turystyki w regionie jest podnoszenie kwalifikacji i szkolenie nowych pracowników tego sektora oraz pracowników administracji zajmujących się tą dziedziną.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

D.5.4.1. Wspieranie szkół i uczelni kształcących kadry turystyczne.

D.5.4.2. Organizacja konferencji, szkoleń i warsztatów tematycznych dotyczących rozwoju lokalnych produktów turystycznych.

D.5.4.3. Doskonalenie zawodowe przewodników i pilotów turystycznych.

D.5.4.4. Szkolenie rolników w zakresie usług agroturystycznych.

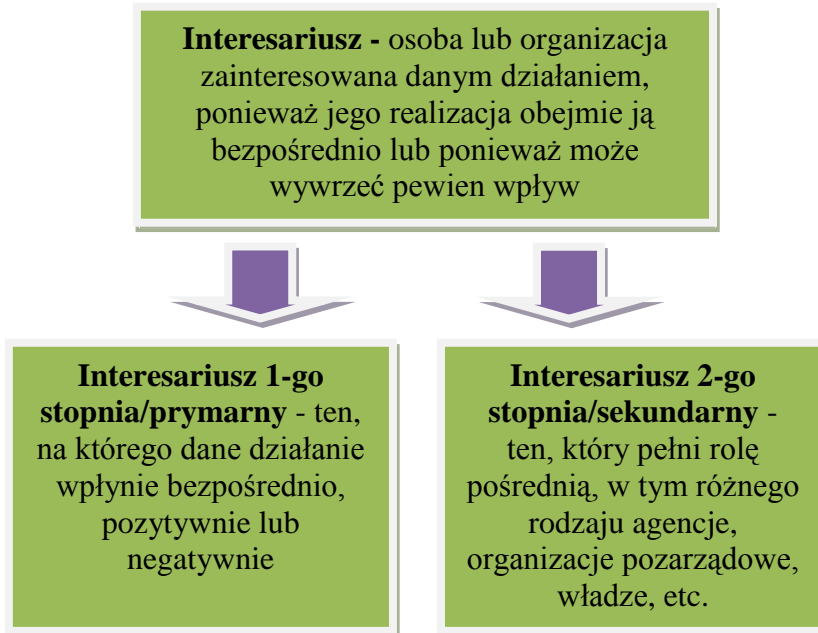
6. Wdrażanie

6.1 Lokalny Plan działania

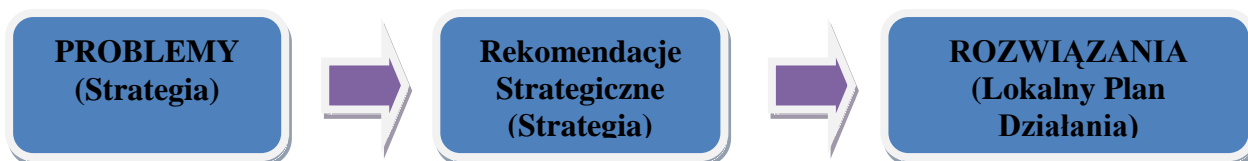
Lokalny Plan Działania (LPD) winien być konkretyzacją zapisów Strategii Rozwoju Turystyki w Gminie Dąbrowa Górnicza na lata 2011-2020 i stanowić narzędzie jej realizacji. Powinien zostać opracowany niezwłocznie po przyjęciu przez Gminę długookresowej Strategii.

Elementy LPD
Charakterystyka interesariuszy
Przyporządkowanie problemom oraz celom i priorytetom wynikającym ze Strategii konkretnych rozwiązań w formie indywidualnych działań, przedsięwzięć lub projektów
Ustalenie partnerów wiodących/odpowiedzialnych dla poszczególnych działań
Opracowanie szczegółowego harmonogramu wdrażania
Określenie precyzyjnych wskaźników monitorowania i źródeł ich weryfikacji
Wskazanie źródeł finansowania i szacunkowych kosztów
Matryca logiczna
Opis modelu zarządzania

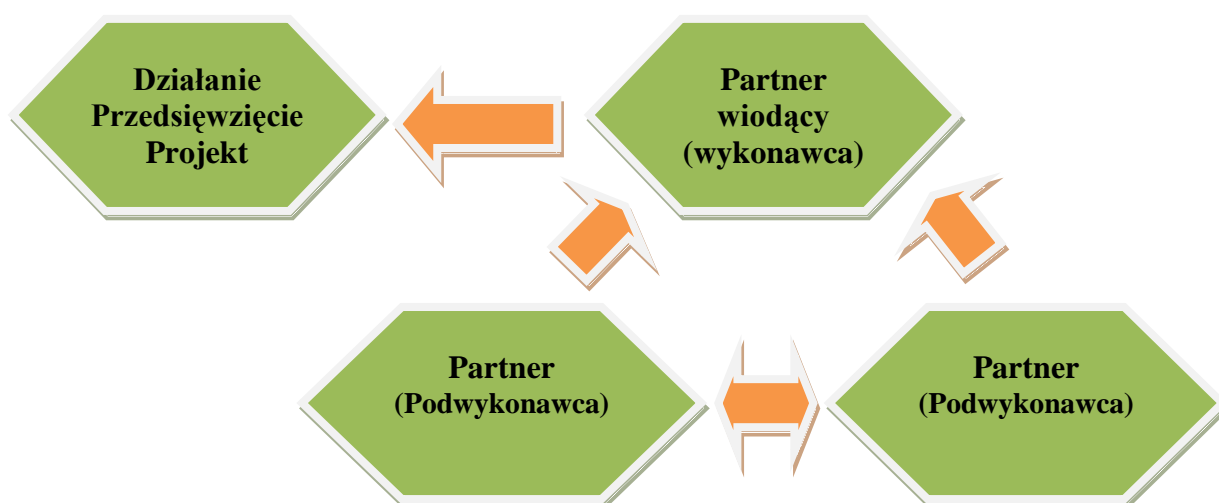
Interesariusze

Przyporządkowanie LPD długookresowej Strategii

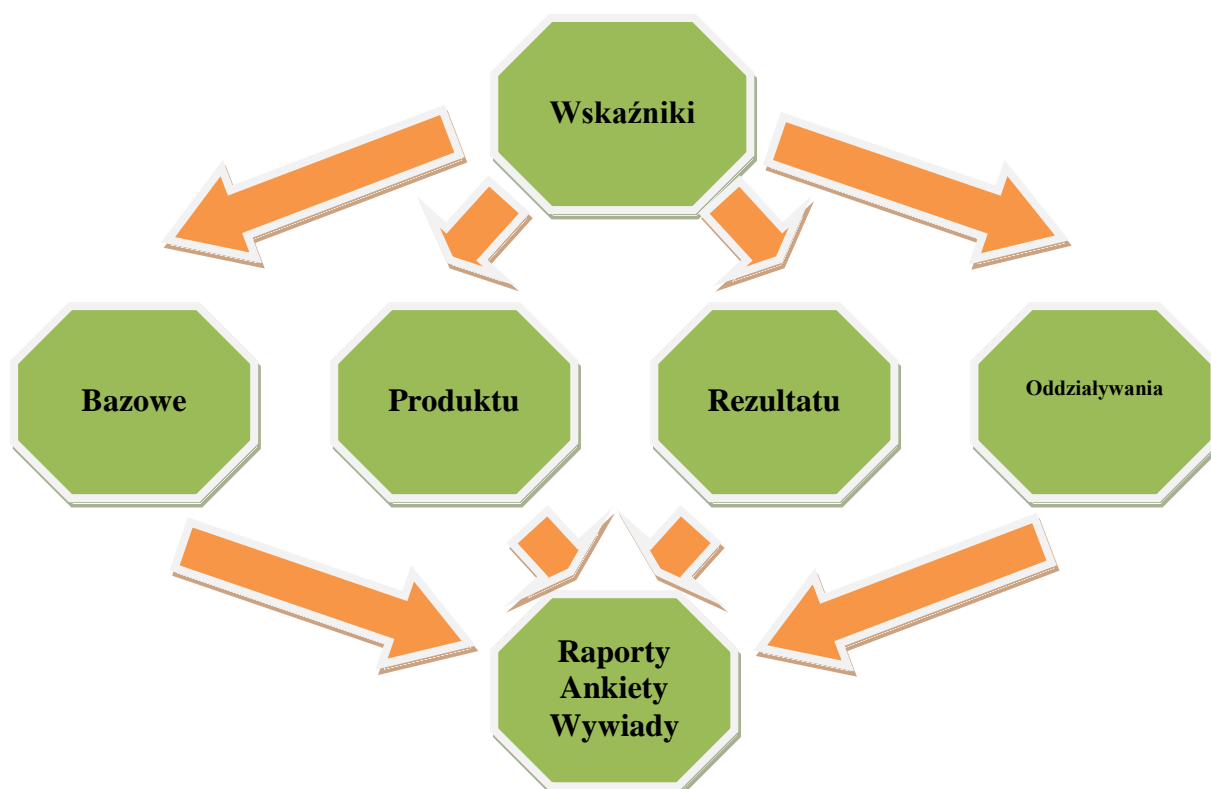
Odpowiedzialność

Harmonogram

Działanie				
Rozpoczęcie	Odbiór częściowy			Zakończenie
Data	Data	Data	Data	Data

Wskaźniki

Finansowanie

Źródło finansowania	Kwota
Środki publiczne, w tym:	
Budżet lokalny	
Budżet regionalny	
Budżet krajowy	
Współfinansowanie ze strony Unii Europejskiej	
Inne publiczne środki zagraniczne	
Środki prywatne, w tym:	
Krajowe	
Zagraniczne	
Razem:	

Matryca logiczna

Tytuł LPD			
Logika działania	Wskaźniki i źródła ich weryfikacji (podstawa uznania, iż cele oraz indywidualne działania LPD zostały zrealizowane – mierniki jakościowe i ilościowe postępu wdrażania)	Założenia (czynniki zewnętrzne, które muszą zaistnieć, jeżeli cele oraz poszczególne działania mają zostać zrealizowane)	Ryzyko (ocena zagrożenia wystąpienia jakiegoś niepożądanego zjawiska na skutek podjęcia działania lub z prawdopodobnych zdarzeń niezależnych)
Cel strategiczny			
Cele operacyjne			
Działania, przedsięwzięcia, projekty			

Modele Zarządzania

Władze lokalne (właściwy wydział Urzędu Miejskiego) wsparte przez inne instytucje publiczne
Indywidualna osoba powołana przez Prezydenta (pełnomocnik) lub wybrana w drodze konkursu usytuowana poza strukturami Urzędu Miejskiego
Komitety sterujące składający się z przedstawicieli sektora publicznego i prywatnego
Konsorcjum w formie spółki prawa handlowego zrzeszające przedsiębiorstwa z branży turystycznej lub podmioty z różnych sektorów gospodarki
Fundacja wspierana przez przedsiębiorców i władze lokalne

6.2 Ryzyka

Rodzaj ryzyka	Opis	Stopień ryzyka
Administracyjne	Ryzyko związane z możliwością nieuzyskania, utraty lub wystąpienia opóźnień w uzyskaniu prawomocnych decyzji administracyjnych wymaganych przez przepisy prawne (np. związanych z ochroną środowiska) oraz skomplikowanymi procedurami administracyjnymi.	2
Ekonomiczne	Ryzyko związane z niebezpieczeństwem niekorzystnych zmian ogólnych warunków makroekonomicznych np. w wyniku wzrostu cen.	2
Finansowe	Nieotrzymanie finansowania z powodu braku uwzględnienia kryteriów formalnych stawianych przez instytucje finansujące/współfinansujące (np. Unię Europejską), wzrost kosztów inwestycji, utrata płynności finansowej.	2
Kadrowe	Ryzyko zakłóceń działalności inwestycji wskutek niemożności pozyskania i utrzymania pracowników oraz menedżerów o odpowiednich kwalifikacjach.	1
Operacyjne	Ryzyko związane z niedostateczną efektywnością działań ludzi, systemów, procesów zachodzących w podmiocie (również przy ich wdrażaniu) oraz czynnikami zewnętrznymi.	1
Polityczne	Ryzyko związane ze zdarzeniami i decyzjami politycznymi podejmowanymi w kraju (np. wybory prowadzące do zmiany rządzącej opcji politycznej).	1
Prawne	Ryzyko związane ze zmianami w prawie i jego interpretacją, zgodnością z nimi oraz wykonalnością umów i związaną z nimi odpowiedzialnością.	1
Spoleczne	Ryzyko powstające w momencie wystąpienia protestów społecznych przeciwko inwestycjom pod pretekstem naruszenia prawa, przepisów wykonawczych czy ekologicznych, zagrożenia zdrowia i życia, zbyt uciążliwości inwestycji, (protesty sąsiadów, organizacji ekologicznych czy innych grup, np. wędkarzy).	2
Strategiczne	Ryzyko związane z podejmowaniem niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, brakiem lub wadliwą realizacją przyjętej strategii oraz ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany.	1
Środowiskowe	Ryzyko związane z zanieczyszczaniem środowiska naturalnego, , stworzeniem zagrożenia dla walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz rozszerzaniem obszarów Natura 2000 oraz Parków Krajobrazowych, które może ograniczyć potencjał kreowania nowych projektów turystycznych	2
Technologiczne	Ryzyko powstające na skutek stosowania nieadekwatnej, zawodnej lub źle wdrożonej technologii, co może spowodować naruszenie ciągłości procesów lub sytuację, w której zmieniające się potrzeby użytkowników nie będą zaspakajane efektywnie i we właściwym czasie.	1

Zarządzania	Ryzyko związane z niewłaściwym zarządzaniem, złą identyfikacją i ograniczaniem ryzyka prowadzonej działalności, brakiem lub niewystarczającym działaniem kontroli wewnętrznej, nieodpowiednim stosowaniem procedur wewnętrznych lub ich nieprzestrzeganiem.	1
Zdarzeń zewnętrznych	Ryzyko braku możliwości prowadzenia działalności przez podmiot lub poniesienia strat w wyniku zdarzeń nadzwyczajnych takich jak trzęsienia ziemi, pożary, powódzie, akty terroru, brak dostępu do siedziby (miejsca prowadzenia działalności) lub mediów.	1

Stopień ryzyka: 1 – niskie, 2 – średnie, 3 – wysokie

7. Monitoring i ewaluacja

7.1. Struktura organizacyjna

Opracowanie Strategii to działanie zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej miasta. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby niniejsza Strategia mogła przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jej wdrażanie, czuwanie nad jej realizacją i kontrolowanie jej przebiegu. Dlatego niezbędne jest stworzenie jednolitego systemu wdrażania i monitoringu, który zaangażuje wszystkie podmioty i instytucje zainteresowane rozwojem turystyki w mieście. Strategia jest procesem długotrwałym, a samo opracowanie Strategii jest jedynie punktem wyjścia do konkretnych działań programowych. Konieczne jest stworzenie sprawnego i skutecznego systemu implementacji Strategii, który umożliwi włączenie w ten proces szerokiego grona uczestników rynku turystycznego, dostawców usług turystycznych oraz gestorów bazy noclegowej i produktów turystycznych.

Dla realizacji Strategii niezwykle istotna jest budowa skutecznego partnerstwa na poziomie lokalnym. Udział lokalnych liderów oraz społeczności lokalnej będzie czynnikiem wspierającym lub w wielu przypadkach determinującym procesy implementacyjne. Zasadnicza odpowiedzialność w tej kwestii spoczywa jednak na władzach miasta, do których należy realizacja polityki rozwojowej, w tym dbanie o rozwój gospodarki turystycznej.

Wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Strategii powinny podjąć współpracę na poziomie operacyjnym i strategicznym w jednej strukturze.

Konieczne jest określenie „linii demarkacyjnej” pomiędzy działaniami podejmowanymi przez poszczególne podmioty, instytucje, organizacje, a tymi podejmowanymi na poziomie całego Miasta. W szczególności dotyczy to rozwoju produktów turystycznych, zasobów ludzkich, wsparcia marketingowego oraz kształtowania przestrzeni turystycznej dla całego regionu. W ramach realizacji poszczególnych działań zaproponowanych w Strategii, poszczególne podmioty w ramach swoich kompetencji powinny wspólnie uzgadniać plany inwestycyjne, promocyjne, itp. Pozwoli to uniknąć powielania tych samych zadań oraz usprawni proces implementacji zadań zapisanych w Strategii.

Ocena strategicznych dokumentów zawierających programy rozwoju winna być dokonywana trzykrotnie: przed rozpoczęciem realizacji (ex-ante), w połowie okresu realizacji (mid-term) oraz po zakończeniu realizacji (ex-post).

Aby umożliwić pośrednie dokonywanie ocen mid-term i ex-post, należy określić powiązania pomiędzy strategią rozwoju miasta, a strategią rozwoju turystyki. Ocena ex-post jest najbardziej istotna i miarodajna dla całościowej oceny polityki rozwoju turystyki w długim okresie czasu oraz spełnia najwięcej funkcji. Wszelkie oceny oddziaływania podmiotów publicznych na procesy rozwoju przeprowadzane są w kontekście społecznych potrzeb, celów i nakładów. Mierzone i oceniane są uzyskane produkty, wyniki, efekty i skutki. Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych oceniane są na podstawie czterech kryteriów: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Cały proces dodatkowo oceniany jest z punktu widzenia praworządności i gospodarności (oszczędności). Oceny wymagają podejścia uporządkowanego, obiektywnych kryteriów oraz stosowania zróżnicowanych metod. Ocena realizacji strategii i programu operacyjnego jest procesem wymagającym udziału społecznego, a przede wszystkim współdziałania podmiotów i uczestników strategicznego planowania rozwoju miasta.

Aby spełnić powyższe wymagania, Strategia Rozwoju Turystyki w Gminie Dąbrowa Górnicza na lata 2012-2020 wymaga monitorowania. Monitorowaniem Strategii Rozwoju Turystyki będzie zajmować się zespół powołany przez Prezydenta Miasta oraz Wydział Promocji, Kultury i Sportu. Obowiązek monitorowania poszczególnych zadań spoczywa na jednostce realizującej dane zadanie.

Wizja, misja turystyczna Dąbrowy Górniczej, zawarta w Strategii sformułowana jest na tak ogólnym poziomie, że bezpośrednia ocena stopnia ich realizacji nie jest możliwa. Można jednak ocenić stopień realizacji celów, a w nich poszczególnych zadań. Zadania mają na tyle konkretny charakter, że można stosować bardziej wyspecjalizowane wskaźniki. Dlatego zawarto propozycje wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływań. Ich coroczne obliczenie rozpoczynając od roku bazowego 2012 umożliwi dokonanie w latach 2015 i 2020 ocen realizacji programu pod kątem: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Odpowiednie jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej i instytucje zewnętrzne dokonywać będą bieżącej (raz w roku) i okresowej (w 2015 i 2020 r.) kontroli realizacji Strategii. Efektem kontroli może być konieczność zmodyfikowania Strategii.

Źródłami pozyskiwania danych do oceny realizacji Strategii mogą być:

1. Źródła pierwotne:

- badania ankietowe za pomocą kwestionariusza - np. z wykorzystaniem Internetu, w formie drukowanej - skrzynka na opinie w Wydziale Promocji, Kultury i Sportu oraz w punktach obsługi Urzędu itd.,
- otwarte dla wszystkich Forum Internetowe, pozwalające na swobodną wypowiedź,
- cykliczne, coroczne spotkania grup eksperckich oraz innych podmiotów działających w turystyce i otoczeniu turystyki,
- inne.

2. Źródła wtórne:

- raporty z badań ruchu turystycznego w Dąbrowie Górniczej,
- statystyki, w tym Urzędu Statystycznego oraz innych jednostek i instytucji,
- informacje medialne oraz raporty, biuletyny, sprawozdania z działalności i in. pochodzące od środowisk turystycznych,
- inne.

Wybór źródeł informacji do oceny realizacji Strategii będzie każdorazowo weryfikowany, zgodnie z przyjętymi wskaźnikami.

7.2. Wskaźniki

Turystyka miejska i kulturowa		
Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
liczba zrewitalizowanych terenów i obiektów	wzrost liczby turystów korzystających z atrakcyjności odnowionych obiektów	wzrost konkurencyjności miasta
liczba odrestaurowanych obiektów kultury materialnej	wzrost liczby turystów korzystających z zrewitalizowanych obszarów przemysłowych	zasilanie lokalnej gospodarki, dopływem środków finansowych
liczba zrewitalizowanych obszarów przemysłowych (kopalni, hut, hałd itd.)	wzrost liczby turystów korzystających z nowych atrakcji	stworzenie nowych miejsc pracy i podtrzymanie istniejących
liczba odrestaurowanych obiektów sakralnych dostępnych turystom		liczba nowych przedsięwzięć gospodarczych
liczba nowych tzw. sztucznych atrakcji (parków rozrywki, parków rekreacji, parków tematycznych)		wzrost atrakcyjności obszarów przemysłowych

Turystyka aktywna, rekreacyjna i specjalistyczna		
Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
liczba kilometrów nowo powstałych tras rowerowych	wzrost liczby turystów na trasach rowerowych	wzrost udziału dochodów z różnych form turystyki aktywnej i specjalistycznej
liczba nowo oddanych miejsc parkingowych dla rowerów	wzrost liczby osób uprawiających sporty zimowe w regionie	wzrost liczby zatrudnionych w obsłudze turystyki aktywnej
liczba powstałych stanic rowerowych	wzrost liczby turystów korzystającej z infrastruktury służącej turystyce wodnej	wzrost zainteresowania inwestycjami turystyki aktywnej, rekreacyjnej i specjalistycznej w województwie
liczba powstałych obiektów związanych z turystyką wodną	wzrost liczby turystów korzystających z powstałych urządzeń sportów ekstremalnych	wydłużenie pobytu turystów w ośrodkach związanych z turystyką aktywną, rekreacyjną i specjalistyczną
liczba oddanych urządzeń związanych z tzw. sportami ekstremalnymi		liczba nowo powstałych firm związanych z obsługą turystyki aktywnej i specjalistycznej

Turystyka krajoznawcza		
Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
liczba kilometrów nowo wyznaczonych szlaków pieszych	wzrost liczby turystów na szlakach pieszych	wzrost zainteresowania inwestycjami turystyki krajoznawczej
liczba nowo powstałych gospodarstw agroturystycznych i eko-agroturystycznych	wzrost liczby turystów korzystających z gospodarstw agroturystycznych i eko-agroturystycznych	wzrost dochodów w gospodarstwach agroturystycznych i eko-agroturystycznych
liczba gospodarstw agroturystycznych zmodernizowanych	wzrost liczby turystów korzystających z odrestaurowanych obiektów zabytkowych	podwyższenie atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej
liczba zagospodarowanych obiektów lokalnych atrakcji	wzrost zadowolenia turystów z nowych produktów	liczba przeszkolonych osób w gospodarstwach agroturystycznych
liczba zgłoszonych inicjatyw związanych z nowymi produktami turystycznym		

Turystyka biznesowa		
Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
pojemności (w osobach) bazy konferencyjnej	wzrost liczby turystów uczestniczących w konferencjach i imprezach im towarzyszących	zwiększenie wykorzystania bazy noclegowej
liczba sal konferencyjnych	wzrost liczby turystów korzystających z obiektów czasowych, hotelarskich, zabytkowych przystosowanych do organizacji imprez biznesowo-konferencyjnych	wzrost jakości usług turystycznych
liczba obiektów czasowych z funkcją konferencyjną i szkoleniową	wzrost liczby turystów odwiedzających targi i imprezy im towarzyszące	wzrost dochodów w usługach turystycznych i okołoturystycznych
liczba obiektów hotelarskich z funkcją konferencyjno-szkoleniową		przyrost zatrudnienia w usługach turystycznych i pozaturystycznych
liczba obiektów zabytkowych z funkcją konferencyjno-szkoleniową		
liczba imprez konferencyjnych dla biznesu		
liczba obiektów targowych		
liczba imprez targowych		
liczba kanałów oferujących organizację imprez związanych z turystyką biznesową		

Baza okoloturystyczna		
Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
liczba powstałych obiektów noclegowych i ich łączna pojemność	wzrost liczby turystów korzystających z usług noclegowych	wydłużenie sezonu turystycznego
liczba zmodernizowanych obiektów noclegowych	zwiększenie zadowolenia turystów z jakości usług w sektorze turystyki	wzrost liczby osób zatrudnionych w obsłudze turystycznej
liczba powstałych obiektów gastronomicznych	wzrost liczby turystów w wyniku zwiększenia efektywności promocji produktów turystycznych	wzrost liczby podmiotów gospodarczych w sektorze turystyki
długość zmodernizowanych/ wybudowanych dróg prowadzących do miejsc atrakcyjnych turystycznie	wzrost liczby prac badawczych zastosowanych w sektorze turystyki	zwiększenie zainteresowania produktami turystycznymi
długość zmodernizowanych szlaków dla turystyki pieszej		poprawa dostępności informacyjnej
długość zmodernizowanych tras rowerowych		zwiększenie konkurencyjności sektora turystycznego
liczba miejsc postojowych przy obiektach atrakcyjnych turystycznie		poprawa wizerunku miasta
liczba osób przeszkolonych w zakresie obsługi turystyki		integracja społeczna
liczba sieci franchisingowych w sektorze turystyki		
liczba emitowanych informacji o produktach turystycznych w mediach krajowych i zagranicznych		
liczba materiałów promujących produkty turystyczne		
liczba imprez targowych promujących wspólnie produkty turystyczne		
liczba biur i miejsc dystrybuujących ofertę turystyczną		
liczba prac badawczych zrealizowanych na potrzeby turystyki		

8. Zakończenie

Realizacja Strategii Rozwoju Turystyki w Dąbrowie Górniczej na lata 2012-2020 wymaga konsekwencji w realizacji, współpracy wielu podmiotów oraz nieustannej koordynacji ich działań. Niewątpliwym jest fakt, że jej realizacja musi być stale monitorowana, a zapisy strategiczne dostosowywane do zmieniających się uwarunkowań społeczno - gospodarczych. Dokument ten powinien być realizowany nie tylko w zgodzie z innymi dokumentami strategicznymi szczebla lokalnego i regionalnego, ale również z przyjętymi zasadami zrównoważonego rozwoju, w tym ochrony przyrody i poszanowania woli mieszkańców regionu.

Nie ulega wątpliwości, że turystyka stanowi szansę rozwoju wielu obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo. Generuje miejsca pracy głównie w usługach, co jest właściwym kierunkiem zmniejszającym bezrobocie.

Jej rozwój już dziś stanowi podstawę w programach o charakterze wojewódzkim i lokalnym, powstających w wielu dziedzinach życia społecznego i gospodarczego.

Niniejsze opracowanie stanowi więc ważny dokument wspierający rozwój turystyki w uporządkowany kierunkowy sposób, zakładający współpracę wielu podmiotów i koordynujący działania w wielu dziedzinach.